

KASVU KUULUU KAIKILLE

SDP

SDP:N
VAIHTOEHTOBUDJETTI 2018

SISÄLLYS

TALOUS KASVAA, MUTTA EI HYÖDYTÄ KAIKKIA	5
SDP:N BUDJETTIVAIHTOEHDON SUUNTA.....	9
1. SUURTEN UUDISTUSTEN AIKA – VAHVISTETAAN OSAAMISTA JA TYÖLLISYYTTÄ ..	11
Oppivelvollisuutta on pidennettävä ja nuorisotakuuta vahvistettava	11
Perhevapaauudistus on toteutettava heti	13
Laadukkaampaa varhaiskasvatusta.....	14
Lisätään korkeakoulutuksen aloituspaikkoja ja nopeutetaan valmistumista	16
Aktiivisempaa työvoimapolitiikkaa	18
2. KASVU KANTAMAAN TULEVAISUUTEEN	21
Koulutus ja tutkimus – talouskasvun ja osallisuuden perusta.....	22
Innovaatioita ja aktiivista elinkeinopolitiikkaa – tuottavuuden kasvun perusta	25
Luonnon monimuotoisuudesta on huolehdittava	27
Lisää asuntoja ja infraa – elinvoimaa ja elämänlaatua.....	28
3. PALAUTETAAN OIKEUDENMUKAISUUS – KASVU KUULUU KAIKILLE.....	31
Pienituloisten eläkeläisten paketti.....	33
Yhteenveto SDP:n vaihtoehdon vero- ja etuusmuutoksista.....	35
Oikeudenmukaisempaa veropolitiikkaa.....	38
SDP:n veronkierron ja harmaan talouden vastaiset toimenpiteet	40
Aggressiivisen verosuunnittelun ja verovilppiin on puututtava tehokkaasti	42
Kansainvälistä solidaarisuutta on vahvistettava	44
YHTEENVETO SDP:N VAIHTOEHDOSTA	46

TALOUS KASVAA, MUTTA EI HYÖDYTÄ KAIKKIA

Suomen talous kasvaa vihdoin. Vuonna 2015 alkanut kasvu vauhdittuu tuntuvasti kuluvana vuonna, ja ensi vuoden näkymä on kohtuullinen. Kasvu on kestävä ja laajapohjaista, kun maailmantalous antaa Suomelle vahvaa vetoapua.

Euroalueen kasvun rakenne on muuttunut Suomen vientiä tukevaksi: kysynnän kasvu euroalueella on saanut myös investointeihin vauhtia, mikä näkyy suomalaisen vientiteollisuuden tuotteiden kasvaneena kysyntänä. Osaltaan tähän on vaikuttanut kevyt rahapolitiikka ja kireän finanssipolitiikan asteittainen keveneminen euroalueella.

SDP:n talouspolitiikan linja on painottanut vahvasti osaamisperusteista vientivetoista kasvua. Sen taustalla ollut analyysi on osoittautunut oikeaksi. Vienti on Suomelle parasta lääkettä.

Hyvästä suhdanteesta huolimatta Suomen talouden tulevaisuus ei näytä erityisen kirkkaalta. Pidemmän aikavälin kasvunäkymä pysyy edelleen vaisuna. Nyt koetun kasvupyrähdyksen jälkeen kasvun odotetaan tulevina vuosina yleisesti jäävän 1 – 1,5 prosentin tuntumaan. Se on kaukana niistä luvuista, joihin ennen finanssikriisiä oli totuttu. Työllisyys ei ole kestävällä tasolla, ja julkista taloutta vaijaa rakenteellinen alijäämä.

Hallitus ei tule saavuttamaan keskeisiä talouspoliittisia tavoitteitaan.

Hallituksen työllisyystavoite karkaa

Kiihtyneen talouskasvun myötä työllisyystilanne on kohenemassa hiljalleen. Hallitus ei siitä huolimatta ole

saavuttamassa tavoitetta 72 prosentin työllisyysasteesta ja 110 000 uudesta työpaikasta. Työllisyysaste on jäämässä ennusteiden mukaan reiluun 70 prosenttiin hallituskauden lopulla. Työttömyys on yhä liian korkealla.

Työllisyyspolitiikassa ei voida jäädä odottamaan tilanteen korjaantumista itsestään. Työllisyyspolitiikan laiminlyönti on johtanut monien ihmisten työttömyysjaksojen pitkittymiseen, mikä on nostanut rakenteellista työttömyyttä ja alentanut mahdollisuuksia löytää työpaikka edes suhdanteen kohentuessa.

Hallituksen leikkauslinja syö tulevaisuutta

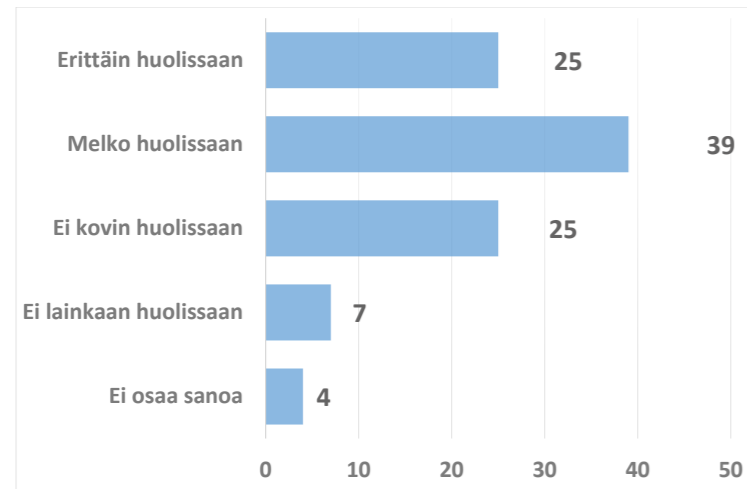
Hallituksen budjettiesityksestä puuttuu sydän. Kovan talouspolitiikan iso kuva on ennallaan: hallitus leikkaa koulutuksesta, palveluista ja sosiaaliturvasta. Aiempina vuosina se on alentanut veroja erityisesti suurituloisilta ja tehtaillut omia taustaryhmiään suosivia, mutta verotuksen tehokkuuden kannalta haitallisia veropohjan aukkoja. Tuoreen budjettiesityksen passiivinen verolinja ei muuta kokonaiskuvaa. Riippumattomat laskelmat ovat osoittaneet, kuinka politiikka is-

Talouspolitiikan vaikutus tulokymmenysten käytettävissä oleviin tuloihin 2011 - 2018 (%)

Kuva 1. Hallituksen talouspolitiikka heikentää kaikkein pienituloisimpien asemaa. Edellisen hallituksen toimet pienensivät tuloeroja. Oikeudenmukainen politiikka on siis mahdollista myös vaikeina aikoina. Kuvan lähde: Olli Kärkkäisen (Nordea) laskelmat. https://secondbestworld.files.wordpress.com/2017/09/kenen-talkoot_2011_2018_pdf.pdf, viitattu 11.11.2017

Kuinka huolissaan lisääntyvästä tuloerojen kasvusta Suomessa (%) , n=1009

Kuva 2. Noin kaksi kolmesta suomalaisesta on huolissaan tuloerojen kasvusta. Lähde: Kantar TNS:n kyselytutkimus.

kee pienituloisiin ja antaa suurituloisille. Hallituksen päätökset lisäävät taloudellista eriarvoisuutta. Leikkaukset palveluihin syventävät tilannetta. Yhteiskunnan eheys uhkaa rapautua. Kaikki eivät pysy mukana.

Leikkaukset koulutukseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen syövät tulevaisuuden kasvun edellytyksiä. Hallitus esittää vuoden 2018 budjetissa jälkikäteen näihin kohteisiin hyviä, mutta vähäisiä ja väliaikaisia leikkausten perumisia ja panostuksia. Aiemmin samoihin kohteisiin tehdyt massiiviset leikkaukset jäävät pysyviksi. Pysyvät leikkaukset rapauttavat talouden uusiutumiskykyä, syövät tuotavuuden kasvun edellytyksiä ja heikentävät yhteiskunnan kykyä vastata rakennemuutoksiin.

Julkisen talouden tila pysyy heikkona

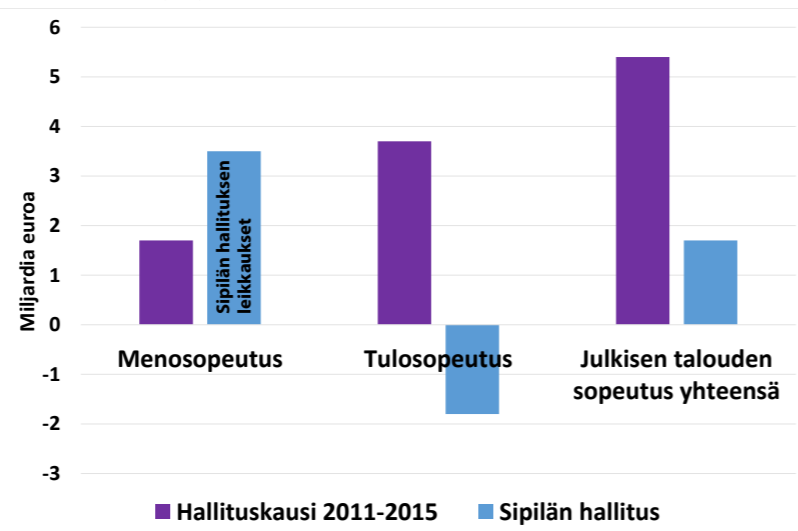
Hallituksella on tiukan taloudenpitäjän maine, mikä ei kuitenkaan vastaa todellisuutta. Hallitus kyllä leikkaa menoja urakalla, mutta kokonaisuutena julkisen talouden sopeutus jää alle kolmasosaan edelliseen hallitukseen verrattuna. Tämä johtuu siitä, että leikkausten seurauksena syntynyt säästö on käytetty velan maksun sijaan hallituksen omille taustaryhmille räätälöityihin verohuojennuksiin ja etuuksiin. Sen sijaan palveluista, koulutuksesta ja sosiaaliturvasta on leikattu, ja samaan aikaan varsinkin hyväntuloisten veroja on laskettu.

Talouden käänne osoittaa hallituksen talouspolitiikan vastuutto-

muuden. Runsaat veronalennukset heikentävät julkista taloutta lähes kahdella miljardilla ja lisäävät valtionvelkaa juuri silloin, kun pitäisi toimia päinvastoin.

Hallitus on tietoisesti jättänyt tulojen lisäämisen pois työkalupakistaan. Esimerkiksi talouspolitiikan arviointineuvosto on kritisoinut hallitusta siitä aiheellisesti. Jos myös tulopuolta käytettäisiin julkisen talouden tasapainottamisen välineenä, kipeimmät ja

Julkisen talouden sopeutus nykyisen ja edellisen hallituksen aikana

Kuva 3. Vaikka Sipilän hallitus leikkaa urakalla, sen aikana julkisen talouden sopeutus jää alle kolmasosaan edelliseen verrattuna. Hallitus käyttää leikkauksista syntynyttä liikkumatilaa verohuojennusten ja muiden etujen jakamiseen omille taustaryhmilleen. Lukujen lähde: PT:n ennuste 20.9.2017 / julkisen talouden suunnitelmat kevät 2015 ja kevät 2017.

haitallisimmat leikkaukset voitaisiin jättää tekemättä.

Suhdanteista riippumaton julkisen talouden alijäämä eli tulojen ja menojen rakenteellinen – pysyvä – erotus on vuonna 2019 peräti kaksi miljardia euroa isompi kuin hallitus lupasi. Tämä jää myös kauas hallituksen omista tavoitteista.

Suomeksi sanottuna: hallitus tuhlaa talouskasvun tuotot ja samalla heikentää julkisia palveluita. Julkisen talouden tila ei parane.

Julkisen talouden rakenteellinen alijäämä jää tulevina vuosina kausvakaus- ja kasvusopimuksen mukaisesti korkeintaan 0,5 prosentin keskipitkän aikavälin tavoitteesta. Vuosille 2017-2019 Suomelle on myönnetty tavoitteeseen joustoa, joiden jälkeen rakenteellinen alijäämä voi olla 1,1 % BKT:sta. Ennusteiden mukaan rakenteellinen alijäämä ylittää tämänkin rajan vuonna 2018. Suomi ei kuitenkaan rikkone sopimuksen ennaltaehkäisevän osan sääntöjä, koska ylitys jää alle 0,5 prosenttiyksikköön. Tämä osaltaan osoittaa jälleen sääntökehikon epätarkoituksenmukaista toimintaa käytännössä: ennaltaehkäisevän osan säännöt eivät edelleenkaan ohjaa suhdannetilanteeseen nähden sopivaan politiikkaan. SDP on esittänyt sääntökehikon myötäsäilytyksen vähentämistä.

Hallituksen talouspolitiikka on ponnetonta

Hallituksen talouspolitiikassa on kaksi suurta heikkoutta. Se jättää valtavan joukon ihmisiä osattomaksi kasvun hedelmistä ja kurjistaa monien ihmisten elämää. Lisäksi hallitus laiminlyö kasvun ja työllisyyden vahvistamisen sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

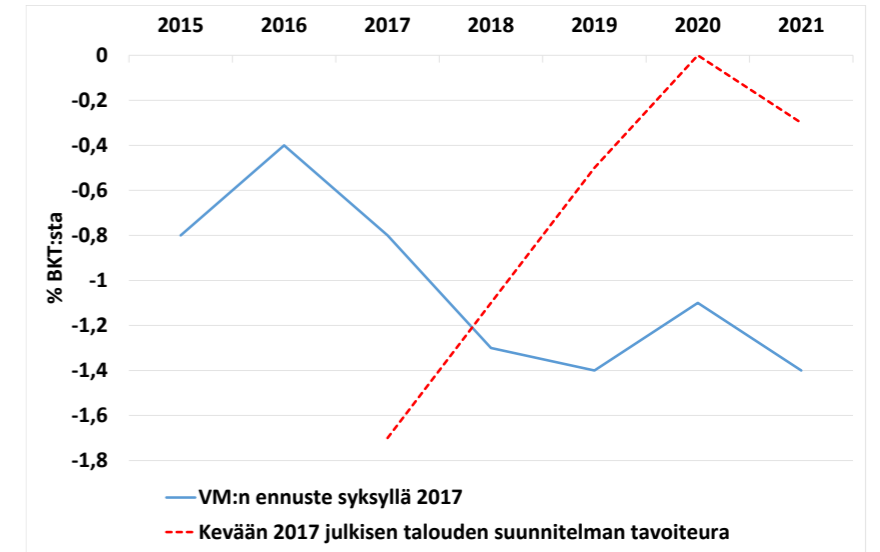
Hallituksen politiikasta puuttuu visio ja sydän. Poliittika on työstynyt hallitusohjelman liitteiden excel-taulukkojen toimeenpanoksi. Se ei luo uskottavaa näkymää tulevaisuuteen.

Parantunut suhdannetilanne ei korjaa Suomen talouden ja julkisen talouden pitkän aikavälin ongelmia. Työllisyystavoitteeseen pääseminen edellyttäisi selvästi aktiivisempaa politiikkaa, jolla puututaan korkeaan työttömyyteen vahvemmin tässä ja nyt. Ikääntyvän väestön oloissa hyvinvointivaltion palveluja voidaan kehittää vain, jos työllisten määrä ja työllisyysaste nousevat merkittävästi nykyistä korkeammalle tasolle.

Tehokkain ja kestävin keino julkisen talouden korjaamiseksi on työllisyysasteen merkittävä nousu. Yksi prosenttiyksikkö työllisyysasteessa merkitsee noin 800 miljoonan euron kohentumista julkisen talouden tasapainoon. Lisäksi tulisi tehdä työllisyyttä ja tuottavuuden kasvua tukevia rakenneuudistuksia oikeudenmukaisella ja eriarvoisuutta vähentävällä tavalla. Nyt hallitus on jäänyt tumput suorina odottamaan tilanteen automaattista korjaantumista.

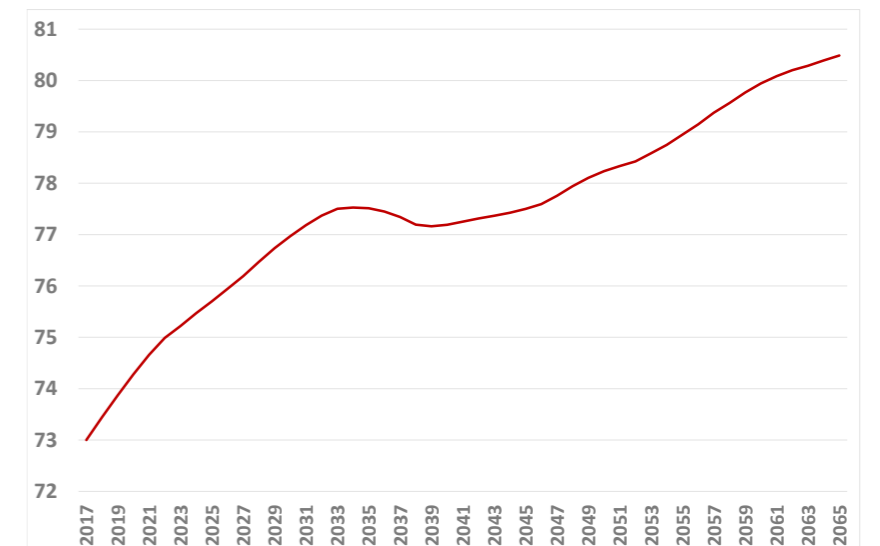
Laadukas koulutus, korkeasti koulutettu väestö ja määrätietoinen panostaminen tutkimukseen ja tuotekehitykseen ovat mahdollistaneet Suomen talouden menestyksen. Nyt tämä perusta on rapautumassa. Suomi menettää nopeasti suhteellista asemaansa maailman koulutetuimpien yhteiskuntien joukossa. Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiomenot ovat laskeneet huolestuttavasti viime vuosina. Tulevaisuudessa Suomen talous menestyy vain, jos nämä kehityskulut pystytään kääntämään.

Julkisen talouden rakenteellisen alijäämän kehitys

Kuva 4. Hallituksen vastuuton talouspolitiikka. Julkisen talouden rakenteellinen alijäämä kasvaa 2017 – 2019, eikä pienene. Hallitus jää kauas omasta tavoiteaurastaan.

Työllisyysasteen on nouseva tulevaisuudessa merkittävästi

Kuva 5. Tarvittava työllisyysasteen nousu, jolla työllisten ja koko väestön suhde vastaisi nykyistä 73 prosentin työllisyysastetta (lähde: Tilastokeskuksen väestöennuste ja omat laskelmat).

SDP:N BUDJETTIVAIHTOEHDON SUUNTA

- 1. Suurten uudistusten aika – vahvistetaan osaamista ja työllisyyttä**
- 2. Kasvu kantamaan tulevaisuuteen – osaamistason nousu, tutkimuspanostukset, talouden uusiutumiskyky, asunnot ja infra**
- 3. Palautetaan oikeudenmukaisuus – kasvu kuuluu kaikille**

Yhteiskunnan eheys ja eriarvoisuuden vähentäminen sekä julkisen talouden kestävyys edellyttävät nykyistä huomattavasti korkeampaa työllisyysastetta varsinkin tulevina vuosikymmeninä. Työllisyyttä parantavat uudistukset on aloitettava nyt.

Taluskasvu perustuu ennen kaikkea tuottavuuden kasvuun. Sen ytimessä ovat korkea osaaminen ja koulutettu väestö, panostukset tutkimukseen ja tuotekehitykseen sekä aktiivinen, uudistumista tukeva elinkeinopolitiikka. Näihin on otettava määrätietoinen ote.

Kasvua ja työllisyyttä tukevat uudistukset on toteutettava oikeudenmukaisella tavalla niin, että ne vahvistavat ihmisten osallisuutta yhteiskunnassa, vähentävät turvattuutta ja epävarmuutta ja luovat uskoa tulevaan. Kaikki on pidettävä mukana. Jos tässä ei onnistuta, taloudellinen ja sosiaalinen epävarmuus kasvavat ja luottamus poliittisiin sekä muihin yhteiskunnan instituutioihin rapautuu. Sellaisen kehityksen seuraukset voivat olla yllättäviä ja vakavia, kuten olemme viime vuosina eri puolilla maailmaa nähneet. Kyse on

ennen kaikkea talouspolitiikan valinnoista, viime kädessä arvovalinnoista.

Hallituksen toimet ovat osoittaneet, että julkisen talouden vahvistaminen pelkällä juustohöylällä johtaa tuloerojen kasvuun ja eriarvoisuuden lisääntymiseen. SDP haluaa turvata julkisen talouden kestävyuden työllisyyttä pitkällä aikavälillä vahvistavilla rakenneuudistuksilla.

1. SUURTEN UUDISTUSTEN AIKA – VAHVISTETAAN OSAAMISTA JA TYÖLLISYYTTÄ

OPPIVELVOLLISUUTTA ON PIDENNETTÄVÄ JA NUORISOTAKUUTA VAHVISTETTAVA

Koulutuspolitiikka on tehokkainta työllisyys- ja kasvupolitiikkaa pitkällä aikavälillä. Läpi elämän jatkuva koulutus antaa parhaimmat edellytykset kiinnittyä työmarkkinoille, mikä on paras vakuutus työmarkkinoiden riskejä vastaan. Samalla se on tehokkain keino vähentää eriarvoisuutta ja syrjäytymistä.

Vain perusasteen suorittaneiden ihmisten työllisyysaste on vain noin 40 prosenttia, kun taas korkeakoulutettujen työllisyysaste on yli 85 prosenttia ja toisen asteen suorittaneiden noin 70 prosenttia. Työurien pituus ylittää peruskoulun varassa olevilla häidin tuskin 20 vuotta, kun taas korkeakoulutettujen työurat kestävät yli 35 vuotta. Koulutustason nostaminen on välttämätöntä, jos haluamme nykyistä selvästi korkeampaa työllisyyttä.

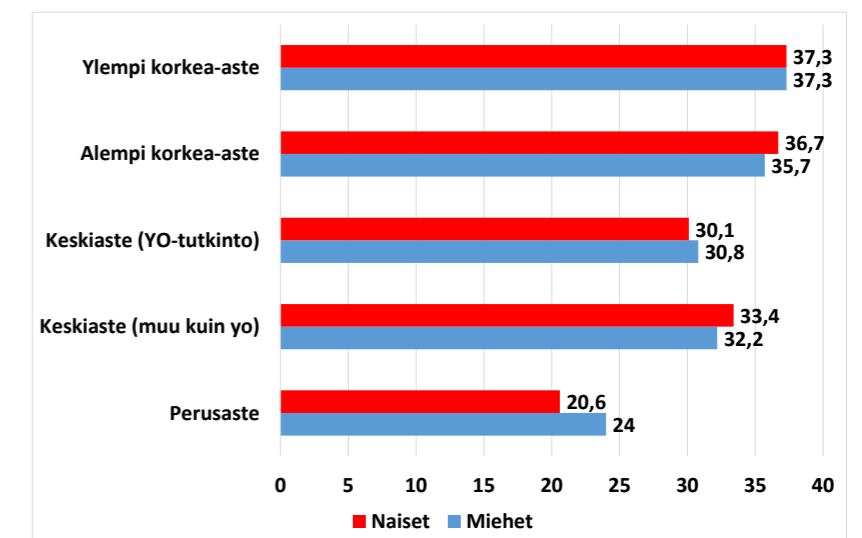
Suomessa on edelleen lähes 100 000 alle 30-vuotiasta ihmistä, joilla ei ole perusasteen jälkeistä tutkintoa. Edelleen ikäluokista jopa lähes 10 000 ihmistä jää vaille toisen asteen tutkintoa. Heidän on yhä vaikeampaa kiinnittyä työmarkkinoille. Erityisesti poikien syrjäytyminen on merkittävä

ongelma, mikä näkyy nuorten miesten kasvaneena työttömyytenä.

Samaan aikaan talouden ja työelämän rakennemuutos nostaa työelämän osaamisvaatimuksia. Viimeisten 30 vuoden aikana työmarkkinoilta on

kadonnut 600 000 työpaikkaa, johon on riittänyt pelkkä perusasteen koulutus¹. Korkea-asteen koulutettujen työpaikkojen määrä on sen sijaan kasvanut vuodesta toiseen.

Elinaikaisten työvuosien odotearvot sukupuolen ja koulutustason mukaan 2014

Kuva 6. Mitä korkeampi koulutus, sitä pidemmät työurat ja parempi työllisyys. Pelkän perusasteen varassa olevien työurat ovat huomattavan lyhyitä muihin ryhmiin verrattuna.

Kuvan lähde: Pekka Myrskylä: "Katoavat työpaikat – työllisten määrän ja rakenteen kehitys Suomessa 1987–2017". SAK:n julkaisu 3/2017.

¹Pekka Myrskylä: Katoavat työpaikat – työllisten määrän ja rakenteen kehitys Suomessa 1987–2017. SAK:n julkaisu 3/2017.

Osaamisvaatimusten kasvu on pohjimmiltaan myönteinen ilmiö: korkeampi osaaminen tarkoittaa korkeampaa tuottavuutta ja siten nopeampaa talouskasvua sekä parempaa elintasoja. Sitä on vahvistettava. Koulutus on paras turva työmarkkinoiden murroksessa ja paras keino varmistaa, että Suomi siinä selviää.

Pelkkä peruskoulu ei nykyisin eikä varsinkaan tulevaisuudessa riitä pohjakoulutukseksi. Tavoitteeksi on asetettava, että koko ikäluokka suorittaa vähintään toisen asteen koulutuksen ja että koulutus jatkuu läpi elämän. Siksi oppivelvollisuutta on pidennettävä ja toisen asteen koulutus on muutettava maksuttomaksi. Opiskelusta koituvat kustannukset eivät saa estää ketään suorittamasta tutkintoa.

Toisen asteen koulukseen siirtyminen on tärkeä nivelvaihe, jossa nuoret joutuvat ensimmäistä kertaa tekemään koko koulutusuraansa koskevia valintoja. Koulutustakuu on hieman korjannut tilannetta, mutta edelleen noin kahdeksan prosenttia peruskoulun päättäneistä nuorista ei aloita seuraavana syksynä tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Lisäksi useat aloittaneista eivät vie opintojaan loppuun. Osa tämän ongelman ratkai-

sua olisi oppivelvollisuuden pidennys 18-vuotiaaksi.

Oppivelvollisuuden pidentäminen ja sitä seuraava toisen asteen muuttuminen maksuttomaksi on hyötyihinsä nähden kohtuullisen edullinen uudistus. VATT on arvioinut, että yksi vuosi oppivelvollisuutta lisää kustannuksia 17 – 27 miljoonaa euroa vuodessa. Haarukka johtuu erilaisista oletuksista oppimateriaalien kierrättämisestä. Tällainen panostus maksaa aikaa myöten itsensä moninkertaisesti takaisin paranevan työllisyyden ja vähenevän syrjäytymisen kautta.

Oppivelvollisuuden pidentämisen ohella nuorten ja nuorten aikuisten kiinnittymistä työmarkkinoille on edistettävä myös muiden keinojen avulla. Työllistymistä ja kouluttautumista tukevat keinot ovat tehokkaimpia keinoja myös syrjäytymisen estämiseksi.

Hallitus on ajamassa voimakkaasti nuorisotakuun alas ja korvaamassa sen yhteisötakuulla, joka on yksi sen kärkihankkeista. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että nuorisotakuun rahoituksesta viedään jopa 96 %. Tässä, kuten niin monessa muussakin asiassa, hallituksen kärkihankkeet toimii sumu- ja hämäryyden, millä yritetään kätkeä se

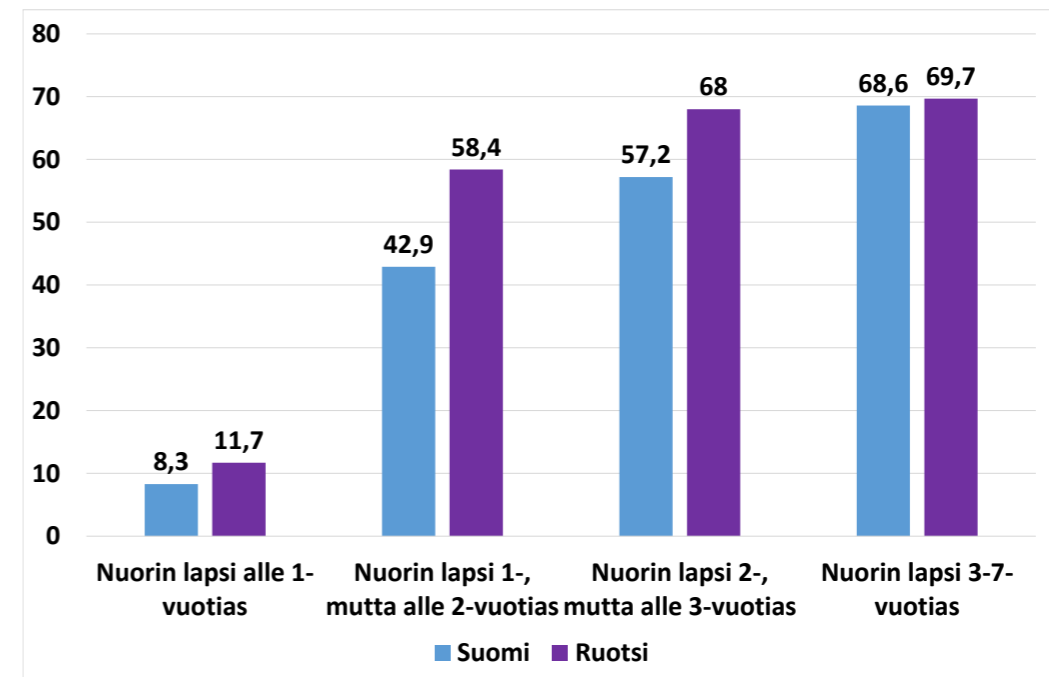
tosiasia, että toimiva järjestelmä ajetaan pelkästään ideologisista syistä alas ja tilalle tarjotaan murusia. SDP esitti oman mallinsa nuorisotakuun kehittämiseksi talvella 2017.

Hallitus on leikkaamassa nuorten aikuisten osaamisohjelmasta 20 miljoonaa euroa eli 80 prosenttia määrärahoista. Ohjelman alasajon seurauksena moni vailla peruskoulun jälkeistä tutkintoa oleva nuori aikuinen jää tosiasiallisesti tyhjään päälle. Ohjelma on onnistunut hyvin räätälöityjen opintopolkujen toteuttamisessa, ja siksi sen resurssit tulee turvata.

SDP ESITTÄÄ

- **Pidennetään oppivelvollisuutta ja tehdään toisen asteen koulutus maksuttomaksi. Kustannus ensimmäisenä vuotena 20 miljoonaa.**
- **Jatketaan nuorten aikuisten osaamisohjelmaa. Panostus 20 miljoonaa.**
- **Vahvistetaan nuorisotakuuta 20 miljoonalla.**

Suomi jää pienten lasten äitien työssäkäynnissä Ruotsin jälkeen

Kuva 7. Pienten lasten äitien työssäoloasteet Suomessa ja Ruotsissa. Suomi jää kauas jälkeen. Toisin kuin työllisyysasteissa, erilainen tilastointitapa ei vaikeuta työssäoloasteiden vertailua.

Kuvan lähde: Anna Pärnänen ja Olga Kambur, Tieto ja trendit 25.4.2017.

PERHEVAPAAUUDISTUS ON TOTEUTETTAVA HETI

Nykyinen perhevapaajärjestelmä ei ole huomioinut perherakenteissa ja työelämässä tapahtuneita muutoksia. Sen seurauksena etenkin äidit ovat pitkiä jaksoja poissa työelämästä, mikä paitsi alentaa työllisyyttä, myös vahvistaa naisten ja miesten välisiä palkkaeroja.

Perhevapaiden uudistaminen lasten ja perheiden ehdoilla on tehokas keino lisätä tasa-arvoa työmarkkinoilla ja parantaa samalla työllisyyttä. Perheet tarvitsevat nykyistä suurempaa joustoa vapaiden ja etuuksien käyttöön. Niiden on oltava yhtä toimivia kaikille perheille, sateenkaari-perheistä ja yksinhuoltajista perinteisiin ydinperheisiin.

SDP julkaisi oman joustavan perhevapaamallinsa maaliskuussa 2017. Mallin ytimessä ovat yksilölliset ja

joustavat vapaat kaikille perheille, naisten työurien tukeminen, paremmat mahdollisuudet isille lasten hoitoon ja mahdollisuus siirtää etuusia myös muille kuin lapsen vanhemmille tilanteen ja perheen tarpeen mukaan.

SDP:n perhevapaamallissa kummallekin vanhemmalle taataan 3 kuukauden ansiosidonnainen vapaa. Sen lisäksi kuuden kuukauden osuus ansiosidonnaisesta vapaasta on mahdollista jakaa perheen itse valitsemalla tavalla vanhempien kesken. Lisäksi raskausrahalla taataan 28 päivän korotettu tuki heti syntymän yhteydessä. Jos työtuloja ei ole ollut, etuudet maksettaisiin vähimmäismääräisinä, kuten nykyisinkin. Näiden lisäksi vanhemmat saavat jaettavakseen haluumallaan tavalla vuoden verran euro-määräistä vanhempainrahaa, jonka voi halutessaan myös puolittaa, jolloin sitä maksetaan vastaavasti pidempään.

Jotta perhevapaauudistuksella tavoiteltavat työllisyysyhdöt toteutuvat käytännössä, sen tueksi tarvitaan toimivaa varhaiskasvatusta ja toimivaa työllisyyspolitiikkaa. THL:n selvityksen mukaan kaksi vuotta täyttäneitä lapsia kotona hoitavista äideistä yli puolet on vailla työpaikkaa. Työpaikan löytäminen on monille heistä vaikeaa. Siksi työllistymisen tueksi tarvitaan myös aktiivisen työvoimapolitiikan palveluita kuten koulutusta.

SDP ESITTÄÄ

- **Toteutetaan perhevapaauudistus heti. SDP:n malli on lähtökohtaisesti kustannusneutraali.**

LAADUKKAAMPAA VARHAISKASVATUSTA

Laadukas varhaiskasvatus on vaikuttavimpia investointeja, joita yhteiskunta voi tehdä. Taloustieteen nobelisti James Heckman on todennut, että koulutusinvestointien tuotto on suurimmillaan, kun ne tehdään elinkaaren varhaisessa vaiheessa. OECD on arvioinut, että varhaiskasvatukseen panostettu euro tuottaa itsensä vähintään seitsenkertaisesti takaisin.

Varhaiskasvatuksen positiiviset vaikutukset lapsen kehitykselle, myöhemmälle koulumenestykselle sekä yhteiskuntaan kiinnittymiselle ovat kiistattomat. Tutkitusti hyödyt ovat suurimmat heikosta sosioekonomisesta taustasta tulevilla lapsilla. Eriytyisen haavoittuvassa asemassa oleviin lapsiin panostaminen eurolla tuo myöhempien tutkimusten mukaan jopa kolmetoista euroa takaisin.

Laadukas varhaiskasvatus lisää tasa-arvoa ja inhimillisen pääoman määrää yhteiskunnassa, mikä vahvistaa talouskasvun edellytyksiä pitkällä aikavälillä.

Toimiva varhaiskasvatus tukee työn tarjontaa. Maksujen alennus on myös kustannustehokas keino parantaa työntekeksen kannusteita.

Varhaiskasvatuksen hyödyt toteutuvat vain, jos varhaiskasvatus on laadukasta ja kaikilla lapsilla on siihen yhtäläinen oikeus. Laadukas varhaiskasvatus edellyttää erityisesti osaa-vaan ja koulutettua henkilöstöä. Ryhmäkokoja on oltava riittävän pieniä, jotta ne mahdollistavat riittävän yksilöllisen ja laadukkaan kasvatuksen ja esiopetuksen.

Hallituksen leikkaukset, subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen ja ryhmäkokoja kasvattaminen ovat heikentäneet suomalaisen tasokkaan varhaiskasvatuksen perusteita. SDP:n vaihtoehdossa ryhmäkokoja pienennetään ja subjektiivinen oikeus palautetaan.

Varhaiskasvatukseen osallistumisaste on Suomessa alhainen verrattuna muihin Pohjoismaihin ja muihin eurooppalaisiin maihin. Se tarkoittaa yhtäältä sitä, että lapsia hoidetaan enemmän kotona ja hoitajana on useimmiten äiti. Näin ollen naisten työmarkkina-aseman parantaminen ja työllisyysasteen nostaminen edellyttävät varhaiskasvatukseen osallistumisasteen kasvattamista. Siksi SDP kannattaa pitkällä aikavälillä kokonaan maksutonta varhaiskasvatusta.

Hallitus esitti kautensa alussa varhaiskasvatusmaksujen tuntuva korottamista. Asiaan tarkemmin perehdyttyään se teki tarpeellisen U-käännöksen, ja esittää nyt maksujen alentamista. Se on aidosti hyvä uudistus. Hallituksen päättämä malli varhaiskasvatusmaksujen alentamisesta jää kuitenkin puolitiehen ja siinä on muutamia valuvikoja.

Ensinnäkin yhden lapsen yksinhuoltajan maksut laskevat hallituksen mallissa huomattavasti muita perheitä vähemmän. Lisäksi hallituksen mallissa varhaiskasvatuksen maksuprosentit on yhtenäistetty niin, että prosentit nousevat kolmen hengen ja sitä suuremmissa perheissä. Se tarkoittaa, että maksut nousisivat nykyistä nopeammin tulojen kasvaessa,

eli efektiiviset marginaaliveroasteet paikoin nousisivat. Se ei ole kannustimielessä toivottavaa.

SDP toteuttaisi varhaiskasvatusmaksujen alentamisen tässä vaiheessa niin, että hallituksen mallin valuvat korjattaisiin. Yhden lapsen yksinhuoltajan maksua alennettaisiin enemmän. Lisäksi SDP:n malli laajentaisi nollamaksuluokkaa enemmän, mikä poistaisi maksut useammalta perheeltä ja toisi esimerkiksi kahden keskipalkkaisen vanhemman perheen maksualennusten piiriin. Oheiset kuvat havainnollistavat SDP:n ja hallituksen mallien eroja. SDP:n malli mukaillee Valtiovarainministeriön kannustinloukkutyöryhmän helmikuussa julkaiseman raportin analysoimaa mallia 3.1², jonka hallitus toteuttaa vain osittain.

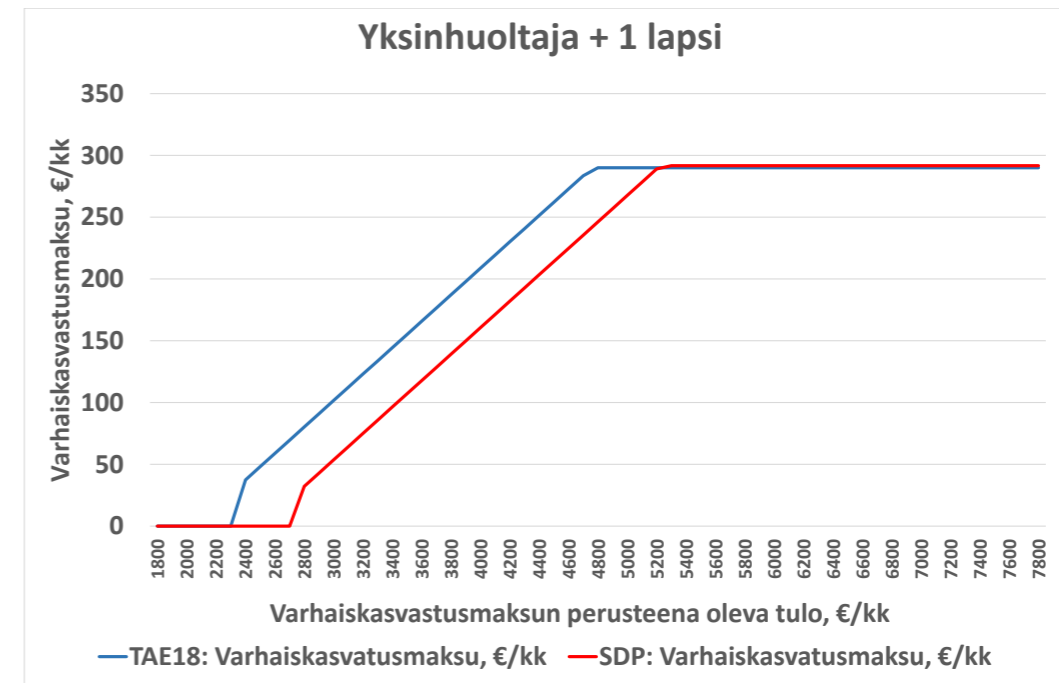
Pitkällä aikavälillä SDP:n tavoitteena on jo pitkään ollut täysin maksuton varhaiskasvatus. Vaihtoehtobudjetin mukainen maksujen alentaminen on pitkä askel kohti tätä tavoitetta.

SDP ESITTÄÄ

- **Alennetaan varhaiskasvatusmaksuja suunniteltua enemmän. SDP:n mallin kustannus 38 miljoonaa. Pitkän aikavälin tavoitteena on kokonaan maksuton varhaiskasvatus.**
- **Palautetaan subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen. Kustannus 6,6 miljoonaa.**
- **Pienennetään varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja. Panostus 15 miljoonaa.**

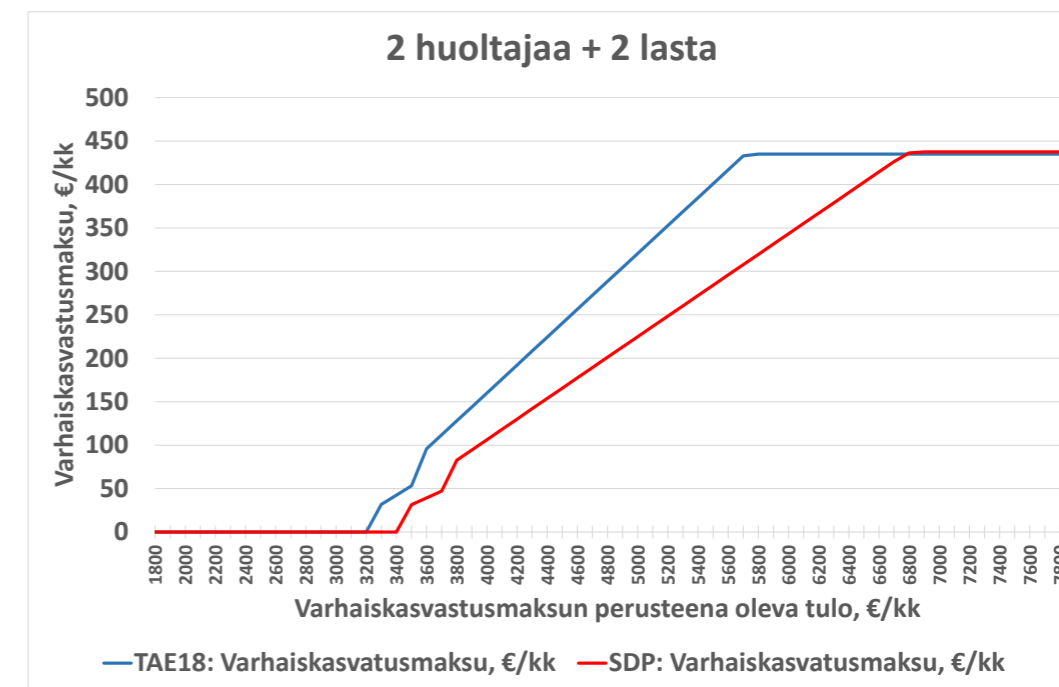
²Kannustinloukkuselvityksen liitteet VM 1.3.2017, s. 21; <http://vm.fi/documents/10623/0/kannustinloukkuselvityksen-liitteet/6aee473d-f2f8-4242-8bf7-c949a34d34ca>

Esimerkkejä varhaiskasvatusmaksuista SDP:n mallissa hallituksen talousarvioesitykseen verrattuna

Kuva 8. Yhden lapsen yksinhuoltajan varhaiskasvatusmaksu hallituksen ja SDP:n mallissa.

Lähde: eduskunnan tietopalvelun laskelma.

Kuva 9. Kahden vanhemman ja kahden lapsen perheen varhaiskasvatusmaksut hallituksen ja SDP:n mallissa. Lähde: eduskunnan tietopalvelun laskelma.

LISÄTÄÄN KORKEAKOULU- TUOKSEN ALOITUSPAIKKOJA JA NOPEUTETAAN VALMISTUMISTA

Kansainväliset vertailut ovat jo pitkään osoittaneet, että Suomi on jäätymässä jälkeen sekä nuorten että työikäisen väestön osaamisessa ja koulutustasossa. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2015 korkeimmin koulutettuja olivat 40–44-vuotiaat, joista 46 prosentilla oli korkea-asteen tutkinto. Ikäryhmässä 35–39-vuotiaat vastaava osuus oli 45 ja ikäryhmässä 30–34-vuotiaat enää 40 prosenttia.

Koulutustason nousu on Suomessa pysähtymässä³. Samaan aikaan monissa muissa maissa kasvu jatkuu, joten Suomen suhteellinen koulutustaso muihin maihin nähden laskee. Vielä 2000-luvun alussa Suomi oli maailman koulutetuimpien kansakuntien joukossa, mutta nyt suhteellinen asema heikkenee nopeasti. Tämä kehitys tulee kääntää.

Samanaikaisesti koulutustason nousu on lakannut ja Suomi on vajonnut OECD-maiden keskikastiin. Kehityksen suunta on välttämätöntä kääntää.

Työuria on pidennettävä myös alkupäästä. Niin sanottu korkeakoulujen hakijusuma hidastaa opintojen aloittamista joskus useilla vuosilla. Siksi suomalaisnuoret opiskelevat vielä pitkään, kun verokimmaissa ollaan

jo työelämässä. Hakijusuman purkamiseksi ja suomalaisten koulutustason nostamiseksi korkea-asteen aloituspaikkoja tulee lisätä.

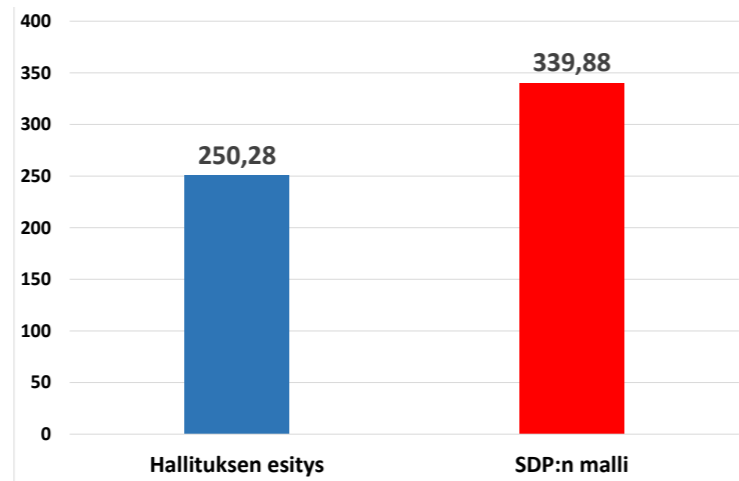
Opintososiaalisten etuuksien tarkoitus on tarjota kaikille mahdollisuus täysipäiväiseen opiskeluun. Jotta tasa-arvoiset opiskelumahdollisuudet toteutuisivat, tulee opintososiaalisen tukijärjestelmän olla kunnossa ja opintotuen olla indeksiin sidottu. Jo nykyisellään opintoraha on tasoltaan erittäin matala ja varsinkin kaikista heikoin toisen asteen opiskelijan tuki ei riitä turvaamaan perustoimeentuloa. Opintorahan tason jäädessä jälkeen yleisestä kustannustason

noususta, joutuvat opiskelijat osallistumaan entistä enemmän palkkatyöhön opintojen ohella, jolloin opiskeluaikat pitenevät. Tämä ei ole linjassa opintoaikojen lyhennysten kanssa.

SDP ESITTÄÄ

- **Perutaan opintorahan leikkaukset. Kustannus 84 miljoonaa.**
- **Lisätään korkea-asteen aloituspaikkoja ja puretaan hakijusumaa. Panostus 10 miljoonaa.**

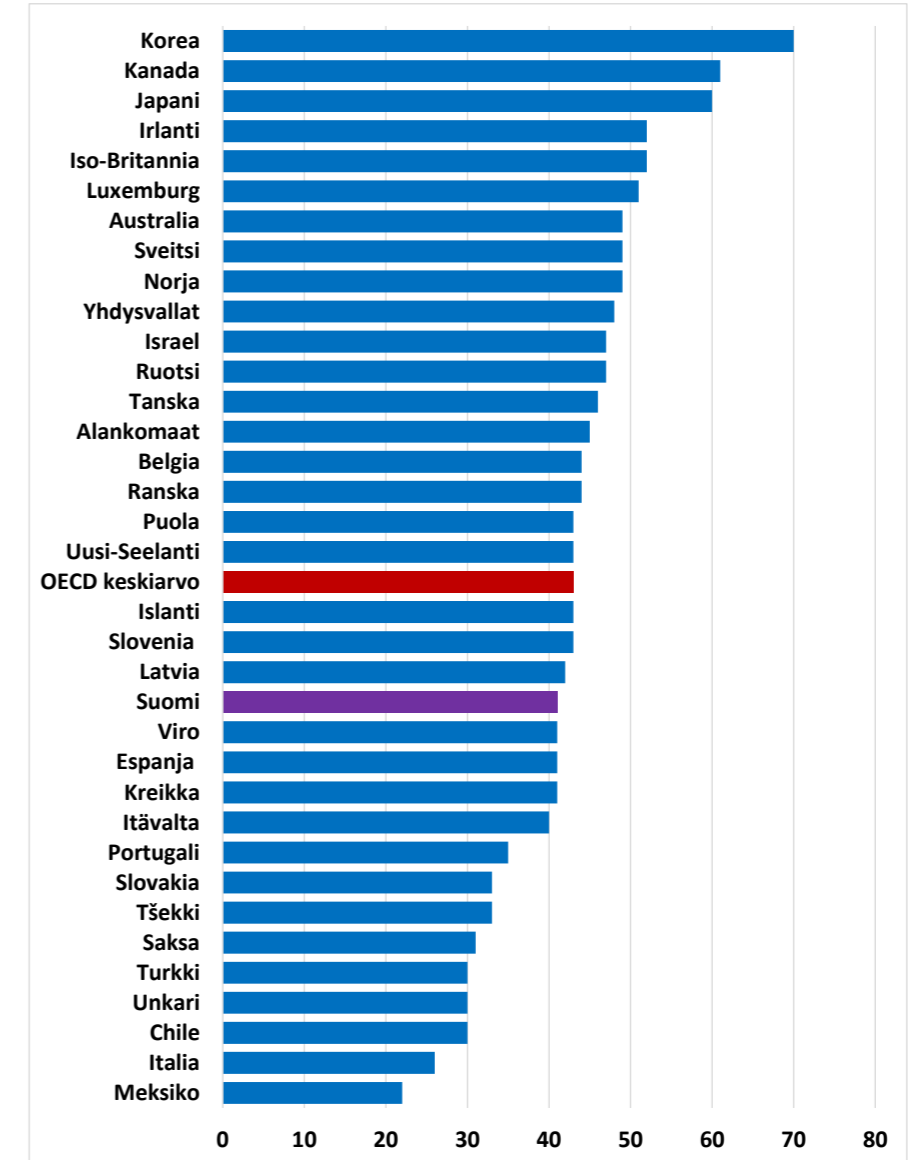
Korkeakouluopiskelijan opintoraha 2018, €/kk

Kuva 10. SDP:n mallissa opiskelija saa lähes 90 € enemmän kuukaudessa.

³Ks. esim. Aleksi Kalenius ja Hannu Karhunen: "Koulutustason nousu on pysähtymässä", tieto ja trendit 2.11.2017.

Suomi on jäätymässä koulutustasossa jälkeen

Kuva 11. Korkea-asteen koulutuksen saaneiden osuus 25-34-vuotiaista vuonna 2016 (prosenttia ikäluokasta). Suomi jää OECD:n keskiarvon alapuolelle. Lukujen lähde: OECD, Education at a Glance 2017.

AKTIIVISEMPAA TYÖVOIMAPOLITIIKKAA

Työttömyys on yhä liian korkealla tasolla. Suomella ei ole varaa nykyiseen nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyteen. Aktiivisella työvoimapolitiikalla ehkäistään eriarvoistumista, syrjäytymistä sekä huolehditaan julkisen talouden pitkänaikavälin kestäväydestä.

Tehokas puuttuminen työttömyysjaksoihin edellyttää riittäviä aktiivisen työvoimapolitiikan resursseja. Suomessa resurssit ovat ala-arvoisella tasolla esimerkiksi muihin Pohjoismaihin verrattuna, mikä heikentää aktiivisen työvoimapolitiikan vaikutavuutta oleellisesti. Työttömyysjaksojen lyheneminen yhdellä päivällä vahvistaa julkista taloutta yli 20 miljoonaa euroa.

Samoin julkisen työnvälityksen resurssit ovat Suomessa murto-osan muista Pohjoismaista. Tehokkaan työvoimapolitiikan perusedellytys on se, että työnhakijat saavat riittävää ja oikea-aikaista henkilökohtaista palvelua. Nykyisellään TE-toimistojen ja kuntien työllisyyspalvelujen mahdollisuudet palvella asiakkaitaan tehok-

kaasti ja laadukkaasti ovat rajoitetut, koska niissä ei ole henkilökuntaa riittävästi.

Siinä, missä muissa Pohjoismaissa panostetaan aktiiviseen työvoimapolitiikkaan, Suomessa rahaa kuluu enemmän passiivisiin etuuksiin. Helpoin tapa lisätä aktiivisen työvoimapolitiikan resursseja olisi käyttää nykyisiä passiivietuusmenoja laajemmin esimerkiksi palkkatuen rahoitukseen.

SDP:n jo pitkään esittänyt ns. Rinteen mallin mukaisen työllistymisasettelin käyttöönottoa. Mallissa työnhakija saisi automaattisesti saamansa työttömyysetuuden perusturva tai ansioturvan perusosaa vastaavan työllistymisasettelin (700 €/kk), joka olisi hyödynnettävissä työnantajan palkkakustannusten tukemiseen. Tämä helpottaisi työpaikkojen löytämistä niille, joille se on vaikeaa ja suuntaisi työttömyyden hoidon kustannuksia passiivimenoista aktiiviseen suuntaan.

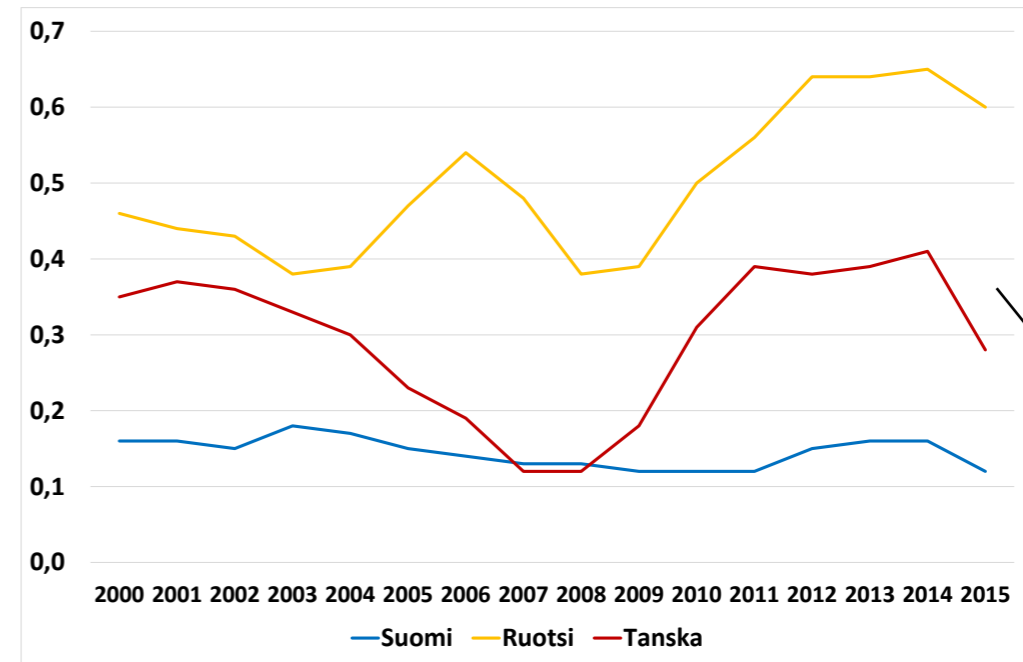
Paikalliset olosuhteet tunnetaan parhaiten kunnissa. SDP esittää kunnille nykyistä laajempaa roolia työllisyyden hoidossa. Kunnille on taattava

laaja autonomia järjestää työllisyyspalvelut haluamallaan tavalla ja myös tuottaa niitä itse soveltuvin osin. Paikalliset toimijat on vapautettava jatkamaan erinomaisia tuloksia tuottaneita kunnallisia kokeiluja. Pienemmille kunnille luodaan joustava, keskinäiseen sopimiseen perustuva malli. Työllisyyden edistäminen nostetaan SDP:n mallissa yhdeksi kunnan keskeisimmistä tehtävistä. Erityisesti hyvin toimivia työvoiman moniammatillisten palvelukeskusten toimintaa tulee vahvistaa.

Järjestöillä on tärkeä rooli etenkin kaikkein vaikeimmin työllistyvien ihmisten työpaikkojen tarjoajina. Hallitus on keinoitekoisesti rajannut järjestöiltä mahdollisuuksia tarjota vaikeasti työllistyville töitä, kun se on rajannut niihin palkkatuella työllistettävien ihmisten määrää keinoitekoisesti 3000 henkilöön. Vaikka monilla alueilla resursseja sinänsä olisi, niitä ei voida käyttää, koska henkilötyövuosirajoite on täynnä. Tämä turha normi tulisi purkaa välittömästi.

Maahanmuuttajien tietä työelämään on nopeutettava. Kotouttamiskoulutusta on tehostettava ja sen

Palkkatuen (ja vastaavien työllisyystukien) menot, %/BKT (OECD)

Ruotsissa palkkatuen volyyymi suhteessa BKT:een on lähes viisinkertainen Suomeen verrattuna

Kuva 12. Muut Pohjoismaat panostavat aktiiviseen työvoimapolitiikkaan huomattavasti Suomea enemmän

alkamista nopeutettava ja koulutuspolkuja on räätälöitävä yksilöllisemmiksi. Kotouttamiskoulutuksen resursseja on vahvistettava. SDP esitti oman kotouttamispoliittisen ohjelman vuonna 2016. Ohjelma sisältää yli 160 toimenpidettä kotoutumisen tehostamiseksi.

Kohtaanto-ongelma työmarkkinoilla vaatii ripeitä toimia

Työn ja työntekijöiden kohtaamishaasteet voivat muodostua vaikeasti ennakoitaviksi kasvun ja työllisyyden pullonkaulaksi. Ratkaisut eivät ole yksinkertaisia siksi, että ne vaativat useamman politiikan osa-alueen yhtäaikaista ratkaisuja.

Työvoiman kohtaanto-ongelmalta tarkoitetaan niitä eroja, joita esiintyy työn kysynnän ja tarjonnan välillä. Syitä on useita, mutta yleensä kyse on siitä, että avoimet työpaikat ja työttömät työnhakijat ovat eri aloilla ja alueilla. Työttömien koulutus ei välttämättä vastaa avoimissa työpaikoissa edellytettäviä vaatimuksia ja toiveita. Pitkät työttömyysjaksot ovat saattaneet heikentää työttömien työkykyä

ja osaamista. Voimakas rakennemuutos on muuttanut ja muuttaa myös jatkossa ammattirakenteita.

Koulutus on pitkällä aikavälillä tehokkain lääke myös kohtaanto-ongelmaan. Lisäksi on varmistettava riittävä asuntotuotanto kasvukeskuksissa. Niiden ohella tarvitaan aktiivista työvoimapolitiikkaa. Nyt pitäisi perustaa laajapohjainen työryhmä pohtimaan työvoiman kohtaanto-ongelmaa ja etsimään toteutuskelpoisia keinoja ongelman ratkaisemiseksi. Työryhmän tarkoitus olisi arvioida pidemmällä aikavälillä kohtaantohaasteita ja kiinteästi työpaikka- ja rakennemuutosarvoihin perustuen. Työryhmän työn voisi aikatauluttaa siten, että valmiita esityksiä olisi valmiina ennen seuraavaa vaalikauden alkua. Tällöin esitykset voitaisiin ottaa mukaan uuden hallituksen ohjelmaan niiden toteuttamiseksi.

SDP ESITTÄÄ

- Otetaan käyttöön Rinteen malli, jossa työnhakija saa työttömyysetuutensa käyttöön työllistymisasettelinä.
- Vahvistetaan kuntien roolia työllisyyspalveluissa.
- Lisätään työnhakijoiden palvelua TE-toimistoissa ja kunnissa. Panostus 10 miljoonaa.
- Lisätään 10 miljoonaa (OKM) ja 20 miljoonaa (TEM) ammatilliseen työvoima- ja kotouttamiskoulutukseen.
- Lisätään palkkatuella työllistämiseen 60 miljoonaa.
- Nostetaan järjestöille maksettavia palkkatukimäärärahoja 10 miljoonaa, ja poistetaan palkkatuella työllistettävien ihmisten määrän keinoitekoiset rajoitukset järjestöiltä.

2. KASVU KANTAMAAN TULEVAISUUTEEN

Koulutuspolitiikka on pitkällä aikavälillä parasta kasvupolitiikkaa. Koulutus lisää tuottavuutta, ja se on paras vakuutus työmarkkinoiden riskejä vastaan. Samalla koulutus on tehokas keino vähentää eriarvoisuutta ja pitää kaikki mukana yhteiskunnassa.

"Leikkaukset nimenomaan heikentävät tuotantopotentiaalin kasvua. Tuotantopotentiaalia voidaan kasvattaa parantamalla työn tuottavuutta, johon lähes ainoat keinot ovat panostukset koulutukseen, tutkimukseen ja kehitykseen". Professori Matti Pohjola toteaa (Helsingin Sanomat 24.10.2017).

Mitä parempi pohjakoulutus ja mitä paremmat mahdollisuudet päivittää osaamista läpi työuran, sitä helpompaa ihmisen on sopeutua työmarkkinoiden muutokseen.

Hallitus on syönyt kasvun edellytyksiä

Kuluneella vaalikaudella Suomi on ollut vaikeassa taloudellisessa tilanteessa ja julkista taloutta on ollut tarpeen tasapainottaa. Koulutuspoliittisesti kestävien rakenteellisten uudistusten sijasta maan hallitus on kuitenkin valinnut linjakseen koulutusleikkaukset.

Hallituksen esittämät säästötoimet koulutukseen ja tutkimukseen vaarantavat koko suomalaisen koulutuksen pohjan ja vähentävät merkittäväällä tavalla Suomen mahdollisuuksia kehittää tutkimusta ja innovaatioita. Suomalaiset taloustieteilijät ja muu tiedemaailma ovat arvostelleet koulutusleikkauksia.

Koulutuksen ja tutkimuksen luoma edelläkävijäosaaminen luo sen perus-

tan, jolta Suomi ponnistaa eteenpäin ja uuteen nousuun.

Hallitus on osoittanut osaamisen ja koulutuksen painopistealueelle 300 miljoonaa kertaluonteista kärkihankerahoitusta. Panostus on tarpeen, mutta se ei millään pysty korvaamaan pysyviä menosäästöjä.

Hallitus on ohjaamassa Suomen tielle, joka vaarantaa maan uudistamisen. Valittu politiikka johtaa koulutustason nousun pysähtymiseen. Leikkaukset kautta koulutuskaaren aina varhaiskasvatuksesta yliopistojen opetus- ja tutkimustyöhön syövät edellytykset kestävältä talouskasvulta, viennin kehittämiseltä, uusien korkean tuottavuuden työpaikkojen synnyltä ja elinkeinorakenteen muutokselta.

Hallitus on tehnyt päätöksillään arvoalinnan. Se päätti koulutuslupauksista huolimatta leikata koulutuksesta. Sekä absoluuttisina lukuina että opetuksen ja koulutuksen hallinnonalaan suhteutettuna tehdyt leikkauspäätökset ovat aivan liian suuria. Sipilän hallituksen tekemät leikkauspäätökset koulutuksesta tulevat pitkällä aikavälillä Suomelle ja suomalaisille erittäin kalliiksi.

Julkisen talouden tasapainottaminen kestäväällä tavalla vaatii huolellista suunnittelua ja lainvalmistelua, jossa asiantuntijoiden ymmärrystä

hyödynnetään ja kansalaisyhteiskuntaa kuullaan. Toimenpiteiden vaikutukset on arvioitava laaja-alaisesti ja lainsäädäntöön tulee perehtyä ennen päätöksen tekemistä, jotta saadaan aikaan asioita, mitä on oikeasti tavoiteltu. Näin hallitus ei ole toiminut.

Kasvatuksesta, koulutuksesta ja tutkimuksesta leikkaaminen ei ole ollut suomalaisten henkisen ja aineellisen tulevaisuuden kannalta perusteltua.

Lupauksista huolimatta kilpailukykykysymyksen vaikutukset eivät jääneet kustannusneutraaleiksi kunnille ja monille muille koulutuksen järjestäjille. Hallitus päätti, että esimerkiksi yliopistot, ammattikorkeakoulut ja yksityiset koulutuksen järjestäjät eivät saaneet kilpailukykykysymyksen tuomia työnantajamaksujen helpotuksia käyttöönsä.

KOULUTUS JA TUTKIMUS – TALOUSKASVUN JA OSALLISUUDEN PERUSTA

Leikkausten, kurjistumisen ja eriarvoistumisen sijaan SDP haluaa kehittää suomalaista koulutusjärjestelmää laajasti ja pitkällä aikajänteellä. Tavoitteena on luoda Suomeen kokonaisvaltainen ja eheä koulupolku varhaiskasvatuksesta toisen asteen loppuun hyödyntäen parasta tutkimusta ja kansainvälisiä kokemuksia sekä Suomessa tehtyjen kokeilujen tuloksia.

Siirtyminen päivähoitosta esiopetukseen, esiopetuksesta alakouluun ja sieltä yläkouluun sekä edelleen toiselle asteelle ovat lasten ja nuorten elämässä tärkeitä ja usein ratkaisevia nivelvaiheita. Nivelvaiheet on todettu toistuvasti suurimmaksi ongelmaksi koulupudokkuuden taustalla, koulutuksen keskeyttämisessä ja syrjäytymisessä. Näitä ongelmia on yritetty ratkaista jo vuosikymmeniä, mutta tulokset ovat jääneet vaatimattomiksi. Ikäluokista jopa 10 000 jää yhä vaille toisen asteen tutkintoa.

Jokainen nuori tarvitsee riittävät tiedot ja taidot muuttuvassa maailmassa pärjäämiseen. Kyse on ennen kaikkea mahdollisuudesta työelämässä menestyneeseen ja elinikäiseen oppimiseen. Tällä hetkellä toisen asteen koulutuksesta syrjäytyminen ennustaa korkeasti koulutettuihin verrattuna heikompa terveyden-

tilaa, useampia työttömyysjaksoja sekä merkittävästi lyhempää työuraa. Tämä kehitys saattaa edelleen voimistua työelämän osaamisvaatimusten kasvun myötä.

Jotta oikeudet ja velvollisuudet ovat tasapainossa, tulee meidän yhteiskuntana pystyä vaatimaan nuorilta panostamista omaan osaamiseensa ja tarjota tukea tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Tämän vuoksi oppivelvollisuus tulee pidentää 18-vuotiaaksi ja toisen asteen koulutus on muutettava maksuttomaksi.

Välittämistä, osallisuutta ja oppimisen iloa

Ryhmäkokojen pienentämiseen ja tasa-arvoon suunnattiin merkittävä rahoitus viime hallituskaudella. Sillä lisättiin mahdollisuuksia tasa-arvoiseen oppimiseen koko maassa. Nykyisessäkin hallitusohjelmassa tavoitteena on koulutuksellinen tasa-arvo ja oppimistulosten parantaminen. Tälle on jyrkässä ristiriidassa se, että koulutuksen tasa-arvoa edistävä rahoitus leikattiin aluksi kokonaan pois. Kovan kritiikin vuoksi hallitus palautti kerta- luonteisesti osan leikkauksista.

Mitä pienemmät opetusryhmät, sen paremmat mahdollisuudet ovat myös heikommin pärjävillä oppilailla normaalissa opetuksessa. Riit-

tävän pienten opetusryhmien merkitys tulee korostumaan entisestään uuden opetus suunnitelman myötä, missä painotetaan jokaisen oppilaan henkilökohtaista, yksilöllistä oppimisen polun rakentamista. OAJ:n kyselyn mukaan joka toisessa kyselyyn vastanneessa kunnassa on viime lukuvuonna leikattu perusopetuksen tuntikehystä, vähennetty jakotuntien määrää ja suurennettu ryhmäkokoja.

Suomalainen koulujärjestelmä on tunnettu korkeatasoisen osaamisen, tasa-arvon ja tehokkuuden onnistuneesta yhdistämisestä. Nuorten oppimistuloksissa, kouluvihtyvyydessä, oppimismotivaatiossa ja asenteissa on kuitenkin tapahtunut selvä lasku viime vuosien aikana. Yhä suurempi joukko nuoria ei saavuta perusopetuksen vähimmäistavoitteita. Tehostettua tai erityistä tukea tarvitsevien määrä on muutamassa vuodessa kasvanut 24000 eli kolmanneksella, mutta erityisopettajien määrä vain 100-200. Lisäksi kunnat ovat viime vuosina lakkauttaneet noin 100 erityisluokkaa. Oppimistulokset ovat kansainvälisten tutkimustulostenkin mukaan heikentyneet ja koulujen väliset erot kasvamassa.

Oppimistulokset ovat Suomessa laskeneet merkittävästi. Myös lasten opiskelumotivaatiossa ja kouluviit-

tyvyydessä on ongelmia. Koululaiset toivovat lisää harrastetunteja ja omatoimista harrastamista koulupäivän yhteyteen. Tällä olisi suuri merkitys kouluvihtyvyyden paranemiseen. Kouluvihtyvyyden kannalta on myös tärkeää, että oppimisessa otetaan huomioon oppijan yksilöllinen kehitys ja motivaatio siten, että oppiminen saa aina aikaan onnistumisen kokemuksia. Koulujen aamu- ja ilta-päivien avaaminen harrastustoimintaan on osa SDP:n kokonaiskoulupäivän toteuttamista.

Erot motivaatiossa ja koulussa pärjäämisessä riippuvat yhä useammin lapsen vanhempien sosioekonomisesta taustasta ja koulun ulkopuolisesta ajasta. Kaikilla lapsilla ei ole mahdollisuutta harrastaa ja kehittää itseään vapaa-ajalla ohjatussa ympäristössä, koska harrastukset ovat kallistuneet valtavasti. Koko Suomessa on 126 000 vähävaraista lasta, enemmän kuin Lahdessa asukkaita. Liikuntaa harrastavilla perheillä oli vuonna 2014 keskimäärin 87 000 euron tulot vuodessa. Vain kolmasosa perheistä yltää tähän tulotasoon Suomessa.

Jotta harrastamisen maksut ja välineet eivät lisäisi perheiden eriarvoistumista, toteutetaan harrastuslupaus.

SDP ESITTÄÄ

SDP esittää eheän koulutuspolun tarjoamiseksi:

- Toteutetaan **varhaiskasvatustuudistus, jossa alennetaan maksuja, pienennetään ryhmäkokoja ja palautetaan subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen. Pitkän aikavälin tavoitteena on kokonaan maksuton varhaiskasvatus.**
- **Pidennetään oppivelvollisuus 18-vuotiaaksi ja muutetaan toinen aste maksuttomaksi. Kustannus 20 miljoonaa. (em. uudistukset on kuvattu tarkemmin luvussa 1)**
- **Pienennetään perusopetuksen ryhmäkokoja ja lisätään tasa-arvopanostuksia. Panostus 15 miljoonaa.**
- **Peruutetaan yleissivistävään koulutukseen tehdyt valtionosuusleikkaukset ja kiky-leikkaukset (18 miljoonaa).**
- **Toteutetaan harrastuslupaus. Panostus 4 miljoonaa.**

Panostetaan ammatilliseen koulutukseen

Ammatillisen koulutuksen reformin nimissä hallitus ensin leikkasi nykyisiltä oppilaitoksilta 190 miljoonaa euroa ja aloitti vasta sen jälkeen rakenteellisen uudistuksen. Pidämme toisen asteen ammatillisen koulutuksen uudistuksen tavoitteita pääosin kannatettavina, mutta niiden onnistunut toteuttaminen olisi edellyttänyt aloituspaikkojen leikkaamista jättämistä. Nykyisessä rahoitustilanteessa reformin tavoitteiden toteutuminen on epävarmaa ja siksi esitämme, että ammatillisen koulutuksen rahoituksen leikkaukset tulisi peruuttaa. Ammatillisen koulutuksen reformin tärkein tavoite tulisi olla koulutuksellisen eriarvoisuuden vähentäminen - ei sen lisääminen luomalla eriarvoisuuden syntymiselle sokeita rakenteita.

Ammatillisessa koulutuksessa on jo nyt vähennetty lähiopetuksen määrää valtavasti, mikä heikentää opetuksen laatua. Vielä 1990-luvulla oppilaat saivat lähiopetusta täyden työviikon, 38 tunnin verran. Tänä päivänä ollaan jo monin paikoin 28 tunnin alapuolella. Ammattiin valmistuvat eivät siis saa enempää opetusta kuin peruskoululaisetkaan. Laajat leikkaukset tulevat väistämättä näkymään ammatillisen koulutuksen laadussa ja näin myös nuorten ammatitaidossa.

Ammatillisen koulutuksen reformille ei ole suunnattu yhtään rahoitusta, vaikka se on hallituksen kärkihanke. Myöskään ammatillisen koulutuksen digitalisaatioon ei ole rahoitusta.

Viime hallituskaudella toisen asteen koulutukseen oli suunnitteilla kokonaisuudistus, mikä olisi tuonut aitoa säästöä rakenteita kehittämällä mm. siten, että oppilaitokset olisivat saaneet rahoitusta valmistuneiden oppilaiden perusteella eikä sisään otettujen, kuten nyt tapahtuu. Myös lukiot tarvitsevat rakenteellista kehittämistä.

Aikuiskoulutuksen tarpeet ovat lähes rajattomat, mutta resurssit ovat rajalliset. Siksi julkisesti tuetun aikuiskoulutuksen on keskityttävä koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseen ja työelämän murrostilanteissa pärjäämiseen. Osaaminen luo yhteiskunnallista osallisuutta ja parantaa elämänlaatua monin tavoin, tästä syystä elinikäisen oppimisen on oltava kaikkien oikeus. Aikuiskoulutusjärjestelmää on kehitettävä tämän tavoitteen

toteuttamiseksi.

Tavoitteena tulee olla koko työikäisen väestön osaamistason nostaminen. Aikuiskoulutuksen resurssit ja suunnataan kohderyhmille, jotka ovat nykyisin aliedustettuina koulutuksessa ja laaditaan tähän soveltuvia ohjelmia. Erityisesti nuorten aikuisten osaamisohjelmaa on vahvistettava.

Työssäkäyvien mahdollisuuksia päästä pidempikestoiseen koulutukseen työuran aikana on parannettava. Valtion on sitouduttava uudelleen aikuiskoulutustuen kehittämiseen ja rahoittamiseen.

Koulutus otetaan aktiivisen työvoimapolitiikan keskiöön. Omaehtoinen kouluttautuminen työttömyysetuudella on vapautettava TE-toimiston tarvearvioinnista. Yritysten mahdollisuuksia henkilöstökoulutukseen ja yritysten vastuuta henkilöstökoulutuksesta tulee vahvistaa. Yrityksiä tulee kannustaa kolmen päivän koulutusmahdollisuuksien ja siihen liittyvän veroporkkanan parempaan käyttöön.

Vapaan sivistystyö tunnustetaan osaksi suomalaista koulutusjärjestelmää ja sen kansalliseksi tavoitteeksi asetetaan aikuisväestön elinikäisen oppimisen edellytysten ja perustaitojen parantaminen.

Luodaan kansalaisen osaamisportfolio, johon kirjataan suoritetut tutkinnot ja opintokokonaisuudet sekä myös muualta hankittu osaaminen.

SDP ESITTÄÄ

- **Kohennetaan ammatillisen koulutuksen rahoitusta perumalla 190 miljoonan leikkaus.**
- **Perutaan ammatillisen koulutuksen valtionosuuksien indeksileikkaukset ja kiky-leikkaus. Panostus 20 miljoonaa.**
- **Kohennetaan sivistystyön oppilaitosten rahoitusta perumalla vastaavat leikkaukset. Panostus 5 miljoonaa.**

Panostetaan korkeakoulutukseen ja tutkimukseen

Jopa 1990-luvun lamavuosina hallitus panosti korkeakoulutukseen, tutkimukseen ja innovaatioihin. Nyt korkeakoulutuksen perusrahoitus on laskenut jo vuoden 2009 tasolle. Opetuksesta ja tutkimuksesta leikattu euro supistaa taloutta ja työpaikkojen määrää kuuden euron verran yhteiskunnassa.

Muissa Pohjoismaissa sekä esimerkiksi Saksassa panostetaan voimakkaasti tällä hetkellä tutkimukseen, joten on hyvin suurena vaarana, että Suomi jää pysyvästi jälkeen korkeakoulutuksessa ja tutkimuksessa kilpailijamaihin verrattuna.

Näin ollen korkeakoulujen resursseihin tehdyt leikkaukset on peruttava. Rahoituksen lisäämisessä pääpainon on oltava perusrahoituksessa. Pitkäjänteinen, riittävä ja ennakoitava perusrahoitus takaa parhaiten korkeakoulujen mahdollisuudet keskittyä niiden ydintoimintoihin.

Korkeakoulujen käytännönläheinen ja opetukseen integroitu TKI-toiminta, joka kohdistuu kunkin alueen omaan työelämään sekä yhteiskunnan ja yritysten kilpailukyvyyn ja innovaatioiden kehittämiseen tulee saada entistä näkyvämmäksi ja sitä tulee aiempaa vahvemmin hyödyntää.

Erityisen tärkeää tutkimus- ja innovaatio toiminnan tukeminen on juuri nyt alueilla, missä on nähtävissä positiivisen rakennemuutoksen aiheuttamaa taloudellista kasvua. Positiivisen rakennemuutoksen tukemiseksi tulee lisätä aluetaloutta tukevia resursseja ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen koulutukseen ja tutkimukseen.

SDP ESITTÄÄ

- **Perutaan yliopistojen perusrahoituksen indeksi- ja kiky-leikkaukset. Panostus 69 miljoonaa euroa.**
- **Perutaan ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen indeksi- ja kiky-leikkaukset. Panostus 44 miljoonaa euroa.**
- **Tampere3-korkeakouluyhteisöä rahoitetaan 10 miljoonan lisämäärärahalla.**
- **Vahvistetaan korkeakoulujen mahdollisuuksia vastata positiiviseen rakennemuutokseen alueellaan. Panostus 5 miljoonaa.**

Lisäksi korkeakoulujen tulee pystyä vastaamaan nopeasti ja joustavasti alueidensa työvoiman tarpeeseen. Erityisesti insinööri- ja diplomi-insinööri koulutusta tarvitaan useilla alueilla nykyistä enemmän.

Useat kansainväliset arvioinnit ovat osoittaneet, että suomalaisessa tutkimus- ja innovaatiojärjestelmässä suurimmat ongelmat ovat nimenomaan soveltavan tutkimuksen, innovaatioiden edistämisen ja työ- ja elinkeinoelämäyhteistyön rahoituksessa ja kannustimissa. Lisäksi kapeikot osaan työvoima tarjonnassa uhkaavat jo hidastaa kasvua joillain toimialoilla ja alueilla.

Suomi tarvitsee uusia panoksia erityisesti ammattikorkeakoulujen TKI-osaamisen hyödyntämiseen, sillä kansalliset rahoitusinstrumentit ammattikorkeakoulujen innovaatiotoimintaan ja soveltavaa tutkimukseen ovat varsin pienet.

Yhtenä tekijänä ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnan tukemisessa tulisi olla innovaatioekosysteimirahoitus, jolla voitaisiin vahvistaa korkeakoulujen ja työ- ja elinkeinoelämän tutkimus- ja kehitystyötä tavoitehakuisen tutkimuksen sekä kokeilujen ja innovaatioiden vahvistamiseksi.

Autonomisten korkeakoulujen rakenteellista kehittämistä ja yhteistyötä toiminnallisista ja sisällöllisistä tavoitteista lähtien on tuettava siten, että kullakin alueella voidaan toteuttaa korkeakoulutusta parhaiten sovellalla tavalla. Jokaisessa maakunnassa tulee olla korkeakoulu, mikä tukee myös alueen kehittämistä.

Tampereen teknillinen yliopisto, Tampereen yliopisto ja Tampereen ammattikorkeakoulu rakentavat yhdessä uutta mallia suomalaisen korkeakoulutukseen. Uusi korkeakouluyhteisö aloittaa 1.1.2019. Siinä kohtaavat talouden, tekniikan, terveyden ja yhteiskunnan tutkimus. Tampere3 luo tieteenalojen rajapinoista ammentavan monialaisen, innostavan ja globaalisti kiinnostavan tutkimus- ja oppimisympäristön. Tampereen kolmen korkeakoulun, erityisesti TAMKin ja TTY:n painoaloilla ja profiloitumistoimilla on selkeä yhteys alueen osaamiskärkiin.

Kulttuuri luo lisäarvoa

Jokaisella suomalaisella on oikeus nauttia taiteesta ja toteuttaa omaa luovuuttaan, yksin tai porukalla. Kulttuurin, taiteen ja urheilun leikkaukset ovat lyhytnäköisiä aina, mutta erityisesti itsenäisyyden juhluvuonna, kun suomalaisen kulttuurin merkitys nousee erityisesti esiin.

Erityisesti luovilla aloilla toimivat yritykset ovat tyypillisesti hyvin pieniä. Luovien alojen liiketoiminta

voidaan moninkertaistaa, kunhan löydetään oikeat liiketoiminta-aihiot, saatetaan yhteen tekijät ja tuotteistajat sekä opitaan luomaan arvoa tekijänoikeuksille.

Taiteen ja kulttuurin hyvinvointia edistävä vaikutus on huomattu: ihmisen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ei riitä vain terveys ja toimeentulo, vaan ihminen tarvitsee jokapäiväiseen elämäänsä myös taidetta ja yhteyttä omaan luovuuteensa. Tutkimukset osoittavat, että sosiaalinen osallistuminen ja kulttuurin harrastaminen edistävät terveyttä ja pidentävät ikää yhtä tehokkaasti kuin aktiivisen liikunta.

Kulttuurin saavutettavuudessa teattereilla, orkestereilla ja museoilla on merkittävä rooli. Hallitus on pienentänyt niiden valtionosuuksia niin, että se vaarantaa kulttuurin alueellisen saatavuuden ja taidelaitosten toimintaedellytykset. Kulttuurin kentällä tarvitaan yhteistyötä, uusia toimintamalleja ja mahdollisuuksia työllistää luovan alan työntekijöitä.

SDP ESITTÄÄ

- **Lisätään museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuutta 3 miljoonalla.**
- **Toteutetaan luovan talouden ohjelma. Panostus 5 miljoonaa.**

INNOVAATIOITA JA AKTIIVISTA ELINKEINOPOLITIIKKA – TUOTTAVUUDEN KASVUN PERUSTA

Innovaatioiden syntymistä edistävät julkiset tuet ovat kaikkein tehokkaimpia ja hyvin perusteltuja elinkeinopolittisia tukia. Innovaatioiden syntymiseen liittyy positiivisia ulkoisvaikutuksia, minkä vuoksi on perusteltua, että niitä tuetaan myös julkisin varoin. Tuottavuuden kasvu on talouskasvun tärkein lähde, ja tuottavuuden kasvu puolestaan syntyy paljolti innovaatioiden vaikutuksesta.

Suomen tutkimus- ja kehittämis toiminnan menot ovat laskeneet jo pidempään huolestuttavalla tavalla. Vaikka lasku näyttäisi nyt tahtuvan, tulevaisuuden kasvun edellytysten vahvistamiseksi innovaatiojärjestelmää tulee vahvistaa merkittävästi. Hallituksen yritystukileikkaukset ovat kohdistuneet etupäässä tutkimukseen ja kehitykseen, mikä on kaikkein huonoin leikkausten kohde. Tämä suunta on käännettävä, ja innovaatiopolitiikan julkista rahoitusta on vahvistettava.

SDP on laatinut omat tavoitteet yritystukijärjestelmän uudistamiseksi. Pitkällä aikavälillä tukien painopistettä on siirrettävä tutkimukseen ja tuotekehitykseen ja yritysten uudistamiseen tähtääviin tukiin sekä pk-yritysten kansainvälistymiseen.

Tukien yksi lähtökohta olisi niiden määräaikaisuus. Tukien kehittämisessä on lähdeettävä siitä, että viennistä riippuvaisessa maassa tukipolitiikka ei kuitenkaan saa heikentää kustannuskilpailukykyä.

TKI vaatii myös valtion lisäpanostusta

Korkean teknologian ja jalostusarvon osuus Suomen viennistä on laskenut huolestuttavasti. Hallituksen ensi vuoden talousarviossa olisi pitänyt päättää jyrkemmällä otteella toimista, jotka tukevat erityisesti osaamis- perusteisen vientivetoisen talouskasvun vauhdittamista, investointeja ja työllistämistä. Ilman lisäpanostuksia tutkimukseen ja tuotekehitykseen Suomi on vaarassa jäädä globaaleissa arvoketjuissa sivurooliin.

Korkean teknologian viennin kasvun turvaaminen olisi edellyttänyt rohkeampia toimia. Vaikka vienti, ja sen myötä koko Suomen talous, on lähtenyt hyvään kasvuun, pitää katseen olla kauempana tulevaisuudessa.

Yritykset tarvitsevat uudistukseen merkittäviä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopanostuksia. Teollinen murros — kuten uudet digitaaliset liike-

toiminnot, tuotteet ja palvelut sekä koneoppimisen ja tekoälyn hyödyntäminen — vaativat yrityksiltä mittavia TKI-investointeja menestyäksemme koko ajan kiristyvässä kilpailussa maailmanmarkkinoilla. Ilmastonmuutoksen ja luonnonvarojen ylikulutuksen olosuhteissa meidän on nopeasti muutettava tuotannon, kulutuksen, asumisen ja liikkumisen käytäntöjä nykyistä kestävämmiksi. Tämä rakennemuutos avaa Suomelle valtavia puhtaan ja energiatehokkaan teknologian mahdollisuuksia, mutta ilman huomattavia julkisia panostuksia tutkimus-, kehitys- ja innovaatio toimintaan tämä potentiaali uhkaa jäädä hyödyntämättä. TKI-rahoitus on nähtävä investointina tulevaisuuteen, ei kustannuksena. Siksi olisi ollut tärkeää, että hallitus olisi tehnyt osansa ja budjettipanostuksia olisi nostettu tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio toiminnan tukemiseen.

SDP on tällä hallituskaudella esittänyt joka vuosi lisämäärärahoja tutkimus-, kehitys- ja innovaatio rahoihin.

Kierto- ja jakamistaloutta pitää vauhdittaa

Kierto- ja jakamistaloudesta on tehtävä strateginen hanke, jonka kas-

vupotentiaali globaalisti on moninkertainen biotalouteen verrattuna. Suomessa perinteinen biotalous ja puun käyttö rajoittuvat pitkälti metsäteollisuuden raaka-ainehuoltoon, energian tuotantoon ja maatalouteen. Lähtökohtana pitää olla puun jalostaminen mahdollisimman korkean jalostusarvon tuotteeksi. Tarvitaan kunnianhimoinen visio kiertotalouden paremmasta hyödyntämisestä. Laaja yhteistyö koskisi ministeriöiden lisäksi yrityksiä, kuntia, tutkimusintituutioita, kotitalouksia ja kansalaisyhteiskuntaa. Sitran avulla laadittu kiertotalouden tiekartha ja toimenpideohjelma antoivat hyvän perustan jatkotyölle.

Suomen tulisi profloittaa kiertotalouden kärkimaana EU-komission suuntaan, mikä toisi Suomelle vaikutusvaltaa EU-päätöksenteossa. Suomen tulisi myös ottaa aktiivinen rooli EU:n tulevien ohjelmien ja rahoitusinstrumenttien valmistelussa. Suomen tulisi tavoitella kiertotalouden kärkimaan asemaa, sillä Euroopassa mikään maa ei vielä ole noussut edelläkävijäksi.

Kierto- ja jakamistalouden tavoitteiden on läpäistävä koko elinkeino- ja talouspolitiikka sekä vaikuttava innovaatio- ja investointipolitiikka ja julkisten investointien suuntautumiseen. Lainsäädännön pitää myös edistää kiertotalouden uusien ratkaisujen kaupallista toteuttamista.

Palvelu- ja matkailualalla suuri kasvupotentiaali

Suomen matkailutulo voi kasvaa, kun kansainvälinen matkailijamäärä ja kulutus lisääntyvät. Matkailutuloa voidaan kasvattaa myös tuottamalla korkeakatteisia lisäarvopalveluita kotimaisille ja kansainvälisille matkailijoille. Maailman trendit tukevat Suomen matkailupotentiaalin kasvua. Matkailun kehittämisessä on keskeisen tärkeää varmistaa, etteivät kasvavat turistivirrat ja turismi-infrastruktuurin rakentaminen vaaranna luontoarvoja ja ympäristön kestävyyttä.

Matkailijoiden vaatimukset kasvavat. Kokonaisvaltaisten laadukkaiden elämysten toteuttaminen vaatii kaikilta toimijoilta pitkäjänteistä yhteistyötä ja innovatiivisuutta. Toimialan pitää tuotteistaa ja hyödyntää myös nykyistä paremmin koko vuosi eikä vain kahta sesonkia.

Toimialan sisällä pienten toimijoiden kesken tehtävä yhteistyö on tärkeää, jotta matkailulle voidaan tarjota laaja ja kokonaisvaltainen palvelu sekä elämykset ja korkeatasoiset ohjelmapalvelut. Lisäksi tarvitaan myös kuntien ja valtion toimia, jotta laadukkaat ohjelmapalvelut toteutuvat.

Hyvät liikenne yhteydet ovat matkailulle välttämättömiä. Tieverkon laajuudella ja kunnolla on suuri merkitys matkailun alueelliselle kilpailukyvyille ja kehittämismahdollisuuksille. Liikenneverkon kehittämisessä ja kunnostuksessa tulee jatkossa huomioida teollisuuden ohella myös matkailun toimintaedellytysten vahvistaminen.

Osaavan työvoiman saanti alalle on elintärkeää. Uusien maiden matkailijamäärien kasvattaminen vaatii matkailualan koulutuksen vahvistamista kaikissa asteissa sekä koulutuksen työelämämlähtöisyyden kehittämistä. Kielitaitovaatimukset tulevat kasvamaan.

Tuetaan pienten ja keski-suurten yritysten kansainvälistymistä

Yhtenä tukijärjestelmän tavoitteena tulee olla pitkän aikavälin kasvun tukeminen. Osana tätä tavoitetta yhteiskunnan tulee toimia erityisesti kasvuhakuisten pk-yritysten kansainvälistymisen mahdollistajana nykyistä tehokkaammin. Valmisteltavana oleva Business Finland tulisi tarjoamaan kansainvälistymiseen liittyviä palveluita. Sen yhteyteen tarvitaan kuitenkin toimija, joka kykenee joustavasti auttamaan pk-yrityksiä, joiden omat resurssit eivät riitä uusille markkinoille kasvamiseen. Tällaisen viennin ”jalustayhtiön” tehtävänä olisi auttaa vientiyrityksiä hyödyntämään potentiaalisia uusia markkinoita nykyistä tehokkaammin. ”Jalustayhtiö” tukisi pk-yritysten viennin markkinointiponnisteluja sekä tarjoaisi vientiyrityksille markkinoiden analyysipalveluita ja kontakteja kohdemaista.

Positiivista rakennemuutosta alueilla vahvistetaan

Talouden rakennemuutos on näkynyt viime aikoina monilla alueilla nopeana kasvuna. Paikoin on jo pulaa osajista. Positiivista rakennemuutosta on mahdollista vahvistaa elinkeinopoliitiikalla. Kasvun ja työpaikkojen syntymisen edellytyksiä tulee vahvistaa ja niitä hidastavia pullonkauloja tulee purkaa koko maassa alueellista tassa-arvoa vahvistaen.

Alueiden omia vahvuuksia kehittä-

mällä ja julkisen ja yksityisen rahan yhteistyöllä voidaan vaikuttaa huomattavasti nykyistä tehokkaammin koko maan positiiviseen talouskehitykseen. Suurten ja pienten kasvukeskusten edellytyksiä kasvaa tulee vahvistaa. Suurten kaupunkien ohella myös muilla kasvualueilla voi olla suurikin merkitys koko maan kannalta. Jokaisen maakunnan tulisi laatia omiin vahvuuksiin perustuva kasvu- ja elinkeinopoliittisten tavoitteiden ohjelma laajalla yhteistyöllä.

Useat kansainväliset arvioinnit ovat osoittaneet, että suomalaisessa tutkimus- ja innovaatiojärjestelmässä suurimmat ongelmat ovat nimenomaan soveltavan tutkimuksen, innovaatioiden edistämisen ja työ- ja elinkeinoelämäyhteistyön rahoituksessa ja kannustimissa. Siksi korkeakouluille on perusteltua suunnata lisärahoitusta nimenomaan paikallisen positiivisen rakennemuutoksen vahvistamiseen ja osaamiskapeikkojen purkamiseen.

Korkeakoulujen käytännönläheinen ja opetukseen integroitu TKI-toiminta, joka kohdistuu kunkin alueen omaan työelämään sekä yhteiskunnan ja yritysten kilpailukyvyyn ja innovaatioiden kehittämiseen, tulee hyödyntää nykyistä vahvemmin. Se tarvitsee tuekseen myös riittäviä rahoitusvälineitä. Erityisen tärkeää tutkimus- ja innovaatiotoiminnan tukeminen on juuri nyt alueilla, missä on nähtävissä positiivisen rakennemuutoksen aiheuttamaa taloudellista kasvua.

Lisäksi korkeakoulujen tulee pystyä vastaamaan nopeasti ja joustavasti alueidensa työvoiman tarpeeseen. Erityisesti insinööri- ja diplomi-insinööri- ja diplomiohjelmat tarvitaan useilla alueilla nykyistä enemmän. Asiaa on käsitelty laajemmin edellä.

SDP ESITTÄÄ

- Lisätään Tekesin TKI-panostukseen 60 miljoonaa. Samalla vahvistetaan pk-yritysten mahdollisuuksia kansainvälistyä ja matkailualan kasvua.
- Laaditaan kiertotalouden edistämishjelma, 2,5 miljoonaa euroa.
- Suunnataan 7,5 miljoonan euron määräraha positiivista rakennemuutosta vahvistaviin elinkeinopoliittisiin hankkeisiin.

LUONNON MONIMUOTOISUUDESTA ON HUOLEHDITAVA

Suomen metsäluonto köyhtyy jatkuvasti. Suomi on sitoutunut pysäyttämään vuoteen 2020 mennessä Suomen luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen, vähentämään luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvia paineita ja pitämään huolta luonnonvarojen kestävästä käytöstä. METSO-ohjelman kautta kanavoitu suojele-toiminta on ollut tehokas ja suosittu keino suojele yksiyteisessä omistuksessa olevia metsiä.

SDP:n vaihtoehdossa METSO-ohjelman rahoitusta lisätään 10 miljoonalla eurolla Sipilän hallituksen v. 2015 tekemän valtavan leikkauksen paikkaamiseksi. Suojelutavoitteista ei pidä tinkiä, ja määrärahat on nostettava nopeasti viime hallituskauden tasolle.

Vaelluskaloja tulee suojella

SDP:n vaihtoehdossa vaelluskalojen kulkua edistetään kalatieratien mukaisissa kohteissa ympäri Suomea. Voimayhtiöiden vastuuta uhanalaisista vaelluskalakantojen vahvistamisesta lisätään. Kalatalousveloitteita puuttuu ainakin noin 50 voimalaitoksen vesiluvista ja olemassa olevienkin veloitteiden toimeenpano ontuu.

Myös vesilain uudistuksen valmistelu on aloitettava, jotta myös voimayhtiöiden vastuuta kalakantojen suoje- lusta voidaan lisätä.

Avustuksia ympäristöjärjestöille

SDP:n vaihtoehdossa ympäristöjärjestöjen tukea korotetaan 200 000 euroa. Valtakunnallisten ympäristöjärjestöjen tekemä työ on tärkeää ympäristönsuojelun, kansalaisyhteiskunnan tukemisen ja ympäristökasvatuksen näkökulmasta. Ympäristöjärjestöt tekevät erittäin tärkeää luonnonsuojelu- ja ympäristötyötä. Samalla ne ovat merkittäviä asiantuntijaorganisaatioita, joiden osaamista hyödynnetään laajasti. Ympäristöjärjestöjen toimintaedellytysten turvaaminen ja kehittäminen ovat tärkeitä yhteiskunnallisia tavoitteita.

Erillismäärärahaa Metsähallituksen luontopalveluille nuorten työllistämiseksi

SDP:n vaihtoehdossa Metsähallituksen luontopalveluille lisätään nuorten työllistämiseen 1 miljoonaa euroa. Metsähallitus on myös tehnyt merkittävää työtä nuorten työllistämiseksi erillismäärärahoilla ja palkkatuella. Vuosina 2010–2015 Metsähallitus työllisti noin 550 nuorta

maaseutupaikkakunnilla, joilla muita työllistymismahdollisuuksia on ollut niukasti. Hyvää ohjelmaa on syytä laajentaa.

Kansallispuistojen korjausvelkaa aletaan purkaa

Metsähallituksen luontokohteiden suosio ja kävijämäärät ovat kasvussa. Suomen matkailulle puhdas luonto ja hyvin hoidetut kohteet ovat kilpailuvaltti, mitä tulee vaalia. Nykyisellään luontopalvelujen rahoitus ei riitä kattamaan investointitarpeita kansallispuistoissa, valtion retkeilyalueilla ja historiallisesti merkittävissä kohteissa. Korjausvelan vähentämiseksi on laadittava pitkäkestoinen ohjelma, ja sen rahoitus on turvattava.

SDP ESITTÄÄ

- Lisätään 10 miljoonaa luonnonsuojelualueiden hankintaan (Metso-ohjelma).
- Vahvistetaan ympäristöjärjestöjen rahoitusta 200 000 eurola.

LISÄÄ ASUNTOJA JA INFRAA – ELINVOIMAA JA ELÄMÄNLAATUA

Suomi tarvitsee rohkeampaa ja kunnianhimoisempaa asunto- ja yhdyskuntapolitiikkaa. Kaupungistuminen on globaali ilmiö, joka etenee myös Suomessa. SDP haluaa vauhdittaa asuntojen rakentamista kasvukeskukseen.

Kaupungistuvassa Suomessa rakennetaan yhä liian vähän asuntoja paikkakunnilla, joille syntyy uusia työpaikkoja. Asuntopula johtaa kohtuutomiin asumiskustannuksiin. Työllisyyttä, viihtyisyyttä ja tuottavuutta voidaan tukea viisaalla yhdyskuntapolitiikalla. Samalla voidaan edistää terveyttä ja vähentää päästöjä kehittämällä joukkoliikenteen sekä kävely- ja pyöräilyreittien yhdistämiä asuinalueita. Kehittyvät viihtyisät kaupungit tuovat hyvinvointia ja mahdollistavat laadukkaan asumisen ja palvelut koko maassa.

Kasvukeskuksissa asumisen korkean hinnan suurin syy on, että asunnot on liian vähän. Tärkein keino ongelman ratkaisemiseksi on kaavoituksen ja siten rakentamisen lisääminen. SDP:n vaihtoehdossa asumisen ja liikenteen pullonkaulojen purkamiseen tartutaan maankäytön, asumisen ja liikenteen aiesopimuksia (MAL)

HOMEKORJAUSINVESTOINNIT LIIKKEELLE

Homeen aiheuttamista terveysongelmista kärsitään kodeissa ja työpaikoilla. Lapset ja opettajat altistuvat päiväkodeissa ja kouluissa, hoitajat terveyskeskuksissa ja sairaaloissa. Meidän on suojeltava lapsiamme kosteusongelmien aiheuttamista terveyshaitoista. Piittaamattomuus ei saa jatkua.

Suomessa on lähes miljoona lasta ja nuorta, jotka viettävät viikoittain 20–40 tuntia opintia erilaisissa kouluissa ja oppilaitoksissa. OAJ:n arvion mukaan 75 %:ssa kouluista on sisäilmaongelmia ja 15–20 % niistä voidaan luokitella homekouluiksi. Huonolle sisäilmalle altistuneista jopa noin 600 000–800 000 henkilöstä 100 000–200 000 on lapsia ja nuoria.

Meillä ei ole varaa siihen, että liian moni altistuu turhaan huonolle sisäilmalle. THL:n tutkimustulosten mukaan huono sisäilma heikentää oppimistuloksia ja lisää poissaoloja. Hyvä sisäilma on myös oleellinen osa koko henkilökunnan työturvallisuutta ja työkyvyn ylläpitoa.

SDP esittää

- 100 miljoonan siemenrahaa kunnille homekorjausinvestointeihin.

kehittämällä ja laajentamalla niiden käyttöä uusille kaupunkiseuduille. Tarvitaan pitkäjänteisiä, yli vaalikausien ylittäviä tavoitteita ja toimia monella sektorilla. Rakentamista voidaan lisätä, kun tonttimaata kaavoitetaan riittävästi. Valtio voi vaikuttaa asuntokaavoituksen määrään erityisesti MAL-sopimusten kautta.

SDP:n vaihtoehdossa asunto- ja liikennepolitiikka sidotaan tiiviimmin yhteen MAL-sopimuksilla. Maankäytön strategista suunnittelua vahvistetaan kaupunkialueilla niin, että rakennus- ja infrahankkeita voidaan suunnitella laajempia kuntarajat ylittäviä kokonaisuuksia. Valtio sitoutuu pitkäjänteisesti rahoittamaan liikennehankkeita, jotka vauhdittavat asuntorakentamista. Erityinen huomio on raidehankkeissa. Vastineeksi kunnat sitoutuvat lisäämään asuntokaavoituksen määrää ja huomioimaan erityisesti pyöräily- ja kävelymahdollisuudet kaavoituksessa.

MAL-sopimuksissa tulee kohdistaa entistä enemmän huomiota terveyttä ja kestävästä kehityksestä tukevien liikkumismuotojen edistämiseen kaavoituksella. Kun valtio edellyttää tonttitarjonnan lisäämistä, kuntien tulee edellyttää rakennuttajilta enemmän kohtuuhintaista asuntotuotantoa. Lisäksi lähtökohtana tulee olla, että kunnissa on asuntokaavoitettua rakentamatonta maata viiden vuoden tarpeisiin. MAL-sopimuksia tulee solmia jatkossa myös uusien kaupunkiseutujen kanssa.

Liikenneväylien uudet kehittämissuunnitelmat ovat olleet tällä hallituskaudella lähes jäissä. Tuottavuuden kasvun ja kilpailukykyyn kannalta tilanne on kestämätön.

SDP:n vaihtoehdossa aloitetaan myös panostukset työssäkäyntialueiden laajentamiseen raideliikennettä kehittämällä. Tavoitteena on paremmat yhteydet suurten kaupunkien välillä ja alueiden sisällä. Se edistää alueiden vetovoimaa ja työvoiman liikkuvuutta sekä luo kasvukäytäviä.

SDP ESITTÄÄ

- Sidotaan maankäyttö-, asunto- ja liikennepolitiikka tiivisti yhteen, tavoitteena asuntokaavoituksen merkittävä lisääminen etenkin kasvukeskuksissa. Solmitaan MAL-sopimuksia myös uusien kaupunkiseutujen kanssa.
- Panostetaan väyläverkon kehittämiseen 100 miljoonaa.
- Lisätään junaliikenteen ostopalveluita. Panostus 10 miljoonaa.

VALTION ASUNTORAHASTON VÄLINEIDEN KEHITTÄMINEN

Korkotukea on kehitettävä edelleen

Asumisen tukemisessa tarvitaan järkevästi kohdennettuja kysyntä ja tarjontatukia. Tarjontatukien avulla saadaan omakustannusperusteinen vuokrataso pidettyä kohtuullisella tasolla. Pienituloisen voi silloin pärjätä ilman asumistukea tai pienemmällä asumistuella. Erityisesti korkeiden asumiskustannusten alueilla tarvitaan kohtuuhintaista asuntotuotantoa. Kohtuuhintaisten asuntojen saatavuuden turvaaminen on tärkeää myös työmarkkinoiden toimivuuden kannalta.

SDP vaihtoehdossa valtion asuntotuotannon tuet ohjataan kohtuuhintaista tuotantoa pitkäjänteisesti rakennuttaville yleishyödyllisille tahoille. ARA-tuotannon edellytyksiä parannetaan ja tavoitteeksi otetaan 40 % asuntotuotanto kasvukeskuksissa. Kunnille luodaan kannustimeksi kohdennettu kunnallistekninen infra-avustus ARA-tonttien kaavoittamiseen.

SDP vaihtoehdossa 40-vuoden korkotuen ehdot uudistetaan saattamalla omavastuukorot kilpailukykyiselle tasolle, ja pidettävällä korkotuen kesto koko laina-ajalle. Samalla selvitetään keinoja pitkään tai pysyvästi vuokrauskäytössä olevan tuotannon nostamiseksi rakennuttajia kiinnostavaksi. Välittömänä toimenpiteenä lasketaan myös korkotukilainojen omavastuukorko 1 prosenttiin, jotta se olisi kilpailukykyinen markkinakorkojen kanssa.

Käynnistysavustuksia MAL-aiesopimusalueilla

MAL-aiesopimusalueilla otetaan käyttöön valtion tukemassa vuokra-asuntotuotannossa käynnistysavustukset. Käynnistysavustukset ovat suora kannustin kunnille ja niiden alueilla toimiville vuokratyöyhtiöille vauhdittaa asuntotuotantoa. Samalla käynnistysavustukset alentavat valtion tukeman vuokra-asuntotuotannon vuokraa.

Käynnistysavustusten määrää lisätään porrastaen 25 miljoonaan euroon siten, että suurin käynnistysavustus myönnetään Helsingin seudulle ja sen suuruus on 10 000 euroa asuntoa kohden. Muille MAL-kaupunkiseuduille myönnettävä käyn-

nistysavustus on suuruudeltaan 5 000 euroa asuntoa kohden. Käynnistysavustuksiin varataan 25 miljoonaa euroa vuodessa, joista 20 miljoonaa euroa kohdennetaan Helsingin seudulle ja loput 5 miljoonaa euroa muille MAL-kaupunkiseuduille. Käynnistysavustuksilla voidaan alentaa rakennettavan vuokratiloiteen vuokratasoa jopa 1,5 euroa neliöltä kuukaudessa.

Korjausrakentamista on jatkettava ja energiainvestointeihin on panostettava

Merkittävä määrä 1960- ja 1970-luvuilla rakennettuja kiinteistöjä on tullut korjausikään. SDP:n vaihtoehdossa korjausrakentamiseen panostetaan lisäämällä asuntojen korjaus- ja energia-avustuksiin 30 miljoonaa euroa valtion asuntorahaston sisäältä kohdentaen avustuksia pieni- ja keskituloisille ihmisille sekä erityisesti kosteus- ja homevaurioiden korjaamiseen.

Korjausten yhteydessä nostetaan myös varustetasoa ja muita ominaisuuksia vastaamaan nykypäivän ja tulevaisuuden vaatimuksia asumismuuttoa unohtamatta. Tällaisia ovat muun muassa energiatehokkuus, veden säästö, esteettömyys (mm. jälkiasennushissit) ja parvekkeiden lasitus. Myös ikääntyneen väestön tarpeet asumisessa lisäävät korjausrakentamisen mm. esteettömyyden vaatimuksia. Korjausrakentamisen yhteydessä asuntojen energiatahokkuutta voidaan parantaa tuntuvasti ja näin vähennetään energiankulutusta ja Suomen hiilidioksidipäästöjä. Pientalojen energiaremontteja täytyy tukea osana energia- ja ilmastotavoitteiden saavuttamista.

Asuntokannan sopeuttamista tulee helpottaa asukaspolusta kärsivillä alueilla

Suomen asuntomarkkinat ovat eriytyneet asuntopulasta kärsiviin alueisiin ja asukaspolusta kärsiviin alueisiin. Vuokratyöyhtiöitä kannustetaan asuntokannan sopeuttamiseen korottamalla rajoitus- ja purkuakordien määrää nykyisestä yli 10 prosenttiyksiköllä kumpaakin, mikä helpottaisi asuntokannan sopeuttamista silloin, kun sille on perustellut edellytykset. Samassa yhteydessä vuokra-taloyhtiöiden jäljellä olevien vanhojen rakentamis- tai perusparannuslainojen täyttää tai osittaista anteeksiantoa hel-

potetaan. Valtiokonttorille annetaan nykyistä suurempi toimintavalta laina- ja keskituloisille ihmisille. Tulorajojen asettaminen lisää byrokratiaa ja asuinalueiden segregaatiota ja lisää tulo-loukkua.

Asuinalueiden kehittämisohjelmaa tarvitaan

Asuinalueiden kehittämisohjelmaa eli ns. lähiöohjelmaa jatketaan. Lähiöissä asuu 1,5-miljoonaa suomalaista. Ohjelmalla ehkäistään asuinalueiden eriytymistä, edistetään asuinalueiden palvelutarjontaa ja elinkeinotoimintaa, vahvistetaan asukkaiden osallisuutta, terveyttä ja hyvinvointia, parantaa eri asukasryhmien vuorovaikutusta ja luodaan viihtyisiä, turvallisia ja kiinnostavia asuinympäristöjä.

ARA-asuntojen uusi turha byrokratia on purettava

Tulorajojen asettaminen ARA-asuntoihin vuoden 2017 alusta oli tarpeeton ja haitallinen muutos, joka ei merkittävästi lisää edullisten vuokra-asuntojen saatavuutta. SDP:n mallissa rajoitus puretaan. Vuokralaisvalinta toimi jo ennen muutosta niin,

että asunnot kohdistuivat lähinnä pieni- ja keskituloisille ihmisille. Tulorajojen asettaminen lisää byrokratiaa ja asuinalueiden segregaatiota ja lisää tulo-loukkua.

Asunnottomuus poistetaan ja asumisneuvontaan panostetaan

Asunnottomuus on kitkettävä Suomesta kokonaan. Jokaisella on oikeus asuntoon. Asunnottomuutta ehkäistään parhaiten ennakoivalla sosiaalityöllä, asumisneuvonnalla sekä kohtuuhintaisten vuokra-asuntotuotannon riittävällä määrällä.

Asumisneuvontaan panostetaan lisää 1 miljoonaa euroa. Asumisneuvonnalla vähennetään vuokra-asuntoyhtiöissä asumisen ongelmista aiheutuvia kuluja ja parannetaan asumisviihtyvyyttä. Neuvonta on ollut tuloksellista. Asumisneuvontatoiminnan laajenemisen ja sosiaalitoiminnan tehtäviksi siirtymisen kautta vaikutusalueita on pyritty laajentamaan muun muassa syrjäytymisen ehkäisemiseen. Asumisneuvonnalla voidaan vaikuttaa asumisen ongelmista aiheutuvien kulujen pienentämiseen, turhien häätöjen määrän vähentämiseen, asumisviihtyvyyden paranemiseen, asukasryhmien sisäisten konfliktien ratkaisemiseen, kulttuurisen kanssakäymisen edistämiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen.

3. PALAUTETAAN OIKEUDENMUKAISUUS – KASVU KUULUU KAIKILLE

Hallituksen politiikka osuu kipeästi kaikkein pienituloisimpiin. Samaan aikaan poliittiset päätökset lisäävät suurituloisimpien tuloja, ja koulutuksesta sekä palveluista leikataan. Suomi on matkalla kohti syvenevää eriarvoisuutta. Se rapauttaa yhteishenkeä ja keskinäistä luottamusta ja luo monille epävarmuutta tulevista. Tämän politiikan suunta on käännettävä. Poliitiikan on vahvistettava yhteiskuntamme vahvuuksia. Talouspolitiikan on oltava nykyistä oikeudenmukaisempaa ja sen on vahvistettava ihmisten keskinäistä luottamusta ja luotava

uskoa tulevaisuuteen.

SDP:n vaihtoehto kaventaa tuloeroja. Seuraavaksi esitellään vaihtoehtobudjetin vero- ja etuuslajaukset ja muut oikeudenmukaisuutta vahvistavat ratkaisut.

Puretaan lomarahaleikkaus

Talous kasvaa, mutta julkisen sektorin lomarahaleikkaukset jatkuvat. Eniten leikkauksesta kärsivät pienipalkkaiset naiset. Tavalliset sairaanhoitajat, keittäjät, lastentarhanopettajat ja kirjastonhoitajat. Kun muiden ansiot kasvavat, heidän ostovoimansa polkee

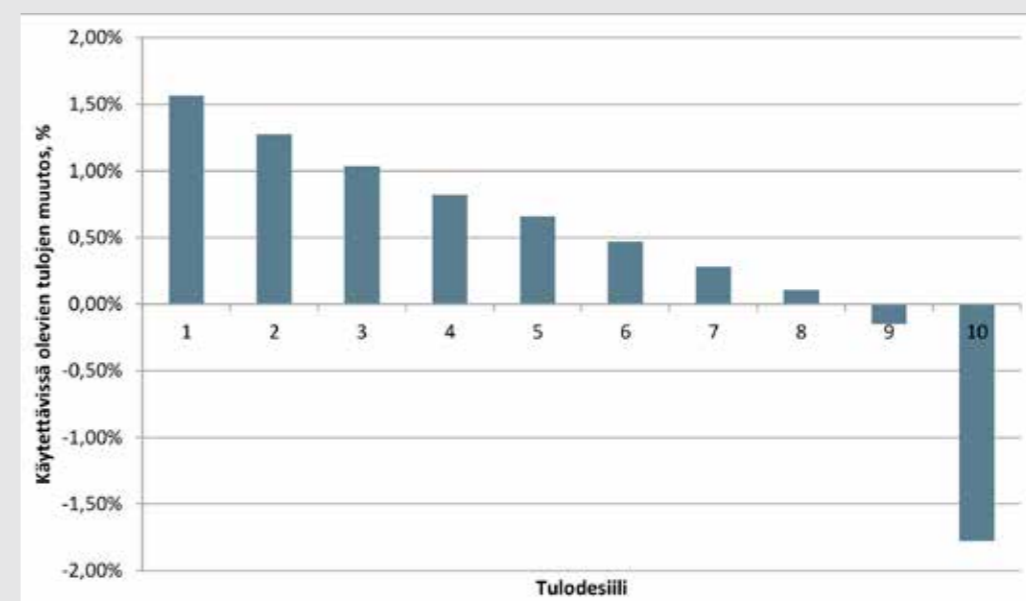
paikallaan. Monelta perheeltä jää kesälomamatkat tekemättä. Leikkauksen peruminen olisi ensimmäinen askel kohti oikeudenmukaisuutta. Se loisi tunnetta luottamuksesta.

SDP ESITTÄÄ

- **Julkisen sektorin lomarahat tulee maksaa normaalisti vuosina 2018-2019. Nettokustannus 150 miljoonaa euroa vuodessa.⁴**

VERO- JA ETUUSREFORMIN TULONJAKOVAIKUTUS

SDP:n vaihtoehto kaventaa tuloeroja. Eduskunnan tietopalvelu on laskenut laskettavissa olevien etuus- ja henkilöveromuutosten staattiset vaikutukset tuloihin ja tulonjakoon. Kaikkein pienituloisimpien tulot kasvaisivat eniten. Gini-kerroin pienenesi 0,54 prosenttiyksikköä. Koko laskelma on julkaistu liitteenä.

Kuva 13. Käytettävissä olevien tulojen suhteellinen muutos tulodesiileittäin kokonaisreformissa verrattuna talousarvioesitykseen 2018, %. Lähde: Eduskunnan tietopalvelu

⁴Lähde: VM:n laskelma 1.3.2016.

Etuuksiin tehdään indeksikorotukset

Hallituksen esittämä n. 0,9 %:n leikkaus perusturvaetuuksien ostovoimaan on kohtuuton etenkin, kun huomioidaan hallituksen jo aiemmin tekemät leikkaukset ja jäädytykset etuuksiin ja korvauksiin.

Indeksileikkaukset kumuloituvat paitsi eri etuuskien kautta, myös ajallisesti. Muutokset kohdentuvat herkästi samoille henkilöille ja kotitalouksille sekä erityisesti pitkään tiettyjä etuuksia saaville. Useita eri etuuksia saavan henkilön osalta jo yksittäisenkin leikkauksen vaikutus kertautuu, koska indeksin alentaminen kohdistuu samanaikaisesti useampaan henkilön saamaan etuuteen. Hallituksen politiikka lisää ja syventää köyhyyttä ja ajaa ihmisiä pitkäaikaisesti toimeentulotuen piiriin.

Kansaneläkeindeksin sidottujen etuuksien indeksitarkistukset tulee tehdä pysyvän lainsäädännön mukaisesti. Indeksikorotukset koskevat kansaneläkettä, takuueläkettä, peruspäivärahaa, työmarkkinatukea, ansiopäivärahan perusosaa, vähimmäismääräisiä äitiys-, isyys-, vanhempain- ja sairauspäivärahoja, kuntoutusrahaa, vammaisuuksia ja sotilasavustusta.

Työttömyysturvan uudet leikkaukset kohtuuttomia

Suomen työttömyysturva on tasoltaan mm. THL:n perusturvan riittävyyden arviointiraportin ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitean mukaan riittämätön, eikä sitä tule perusteettomasti leikata. Malli uhkaa ajaa työttömän yhä useammin toimeentulotuen ja siihen liittyvän kannustinloukun piiriin.

Työttömyysturvaan ei tule tehdä hallituksen esittämää 4,65 %:n tasoleikkausta. Hallituksen esittämä ns. aktiivimalli pyrkii estämään työttömyyden pitkittymistä kannustamalla työtöntä aktiivitoimiin ja lyhyisiinkin työkeikkoihin. Malli on kuitenkin epäoikeudenmukainen, sillä jos työhön tai toimiin ei määrättyssä ajassa pääse, työttömyysturvaa leikataan. Työnhakija ei itse useinkaan voi vaikuttaa siihen, pääseekö hän töihin tai palvelujen piiriin.

Myös TE-toimistojen henkilökohontaista palvelua, palkkatuen käyttöä, järjestöjen työllistämisedellytyksiä ja työvoimakoulutusta tulee kehittää tukien leikkaamisen sijaan. Aktiiv-

vimallin sisältyy myös kannatettava esitys siitä, että työttömyyden alun omavastuupäivät vähennetään 7 kippäivästä viiteen päivään.

Asumistuesta ja opiskelijoilta ei tule leikata

Hallituksen esittämät leikkaukset yleiseen asumistukeen tulee jättää tekemättä. Hallitus aikoo sitoa enimmäisasumismenon elinkustannusindeksiin nykyisin käytettävän vuokraindeksiin sijasta. Lisäksi yleisessä asumistuessa otetaan käyttöön erillinen enimmäisasumismenon asunnon osan ja alle 20 neliömetrin asunnon asumismenolle. Tämä osa-asunnon normi heikentää etenkin kimppe-asujien, yleensä nuorten ja opiskelijoiden, toimeentuloa. Opiskelijoiden asumisen tukien heikentäminen on erityisen kohtuutonta sen jälkeen, kun opintorahaa on jo aiemmin leikattu reippaasti.

Hallituksen esittämät leikkaukset ovat väärä lääke asumiskustannusten nousun hillitsemiseksi. Yleisen asumistuen keskeisin ongelma on tukea myönnettäessä hyväksyttävän vuokratason alaisuus verrattuna markkinavuokriin. Ratkaisu ei voi olla asumistuen heikentäminen, mikä johtaa yhä useamman ihmisen kohdalla omavastuusuuden kasvuun ja asumistuen korvaamiseen pitkäaikaisella, passivoivalla toimeentulotuellella. On myös uhka, että uudistus vaikuttaa välillisesti asuntomarkkinoihin niin, että etenkin kimppe-asumisen suosio vähenee ja pienten yksiöiden kysyntä kasvaa. Tämä taas saattaa nostaa asumistuen menoja ja yksiöiden vuokratasoa.

Asumiskustannusten nousun hillitseminen on tärkeää, mutta on väärin tavoitella sitä heikentämällä etuuden saajien arkista toimeentuloa. Yhteiskuntapoliittisesti kestävämpi ratkaisu on ensisijaisten etuuksien hyvä taso, jolloin viimesijainen toimeentulotuki vastaa pääsääntöisesti akuutteihin taloudellisiin tuen tarpeisiin. Ainoa kestävä tapa hillitä asumiskustannusten nousua on rakentaa riittävästi sinitte, missä kustannukset kasvavat nopeasti.

Hallitus on heikentänyt kaudellaan monin tavoin opiskelijoiden taloudellista asemaa. Myös sinänsä myönteinen uudistus opiskelijoiden siirtämisestä yleisen asumistuen piiriin johti joidenkin opiskelijoiden kohtuuttomaan toimeentulon heikentymiseen. Pienituloisten ja korkeita asumisme-

noja maksavien yksin vuokralla asuvien opiskelijoiden asumisen tuki parani uudistuksessa, mutta osa menetti tarveharkinnan lisääntymisen myötä tukensa kokonaan. Menettäjiä ovat olleet yhteisasunnossa asuvat, puolison kanssa asuvat opiskelijat ja lapsiperheet. Edes ensi vuonna käyttöön otetta huoltajakorotus ei riitä kompensoimaan hallituksen tekemiä leikkauksia.

Palautetaan diabeteslääkkeiden korkeammat korvaukset

Kakkostyyppin diabeteslääkkeiden korvaukset tulee palauttaa ylipäätin erityiskorvausluokkaan. Hallituksen tämä vuoden alusta tekemä leikkaus diabeteslääkekorvauksiin oli yksi lisäleikkaus, joka kohdistuu hyvin epäoikeudenmukaisesti ikääntyneisiin, erityisesti monisairaisiin ja vähävaraisiin ihmisiin. Diabeteksen lisäsairaudet kasautuvat jo tällä hetkellä alimpiin tuloluokkiin, joten leikkaus lisää entisestään sosioekonomisia terveyseroja.

Olisi oikeudenmukaisempaa, että diabeteslääkkeiden korvattavuuden heikentämisen sijaan kaikkien sairauksien lääkehoidon korvattavuus arvioitaisiin samanaikaisesti ja yhtäläisin perustein. Mahdolliset korvausten muutokset tulee tehdä jatkossa yhtäläisin perustein.

SDP ESITTÄÄ

- **Tehdään perusturvan ja asumistuen indeksikorotukset normaalisti. Ei muuteta asumistuen indeksointia. Kustannus 93 miljoonaa.**
- **Ei heikennetä kimppe-asujien ja pienessä asunnossa asuvien asumistukea entisestään. Kustannus 4 miljoonaa.**
- **Ei tehdä työttömyysturvaan uutta 4,65 % leikkausta. Kustannus 37 miljoonaa.**
- **Perutaan diabeteslääkkeisiin kohdistuva leikkaus. Kustannus 20 miljoonaa.**

PIENITULOISTEN ELÄKELÄISTEN PAKETTI

SDP toteuttaa toimenpideohjelman, jossa pienituloisten eläkeläisten asemaa tarkastellaan kokonaisuutena ja esitetään aidosti vaikuttavia toimia pienituloisten eläkeläisten, etenkin ikääntyneiden naisten ja pieniä työeläkkeitä saavien toimeentulon ja arjen parantamiseksi. Fakta on, että Sipilän hallitus kurittaa pienituloisia ihmisiä jo kolmatta vuotta. Eläkeläisten toimeentulo on pääsääntöisesti heikentynyt hallituksen politiikan myötä.

Kansaneläkkeen ja työeläkkeen yhteensovittamista muutetaan siten, että pientä työeläkettä (alle 1400 euroa kuukaudessa) saavien toimeentulo paranee 30 eurolla kuukaudessa. Lisäksi takuueläkettä korotetaan 15 euroa kuussa, jolloin takuueläkkeet

nousevat yhdessä hallituksen esittämän korotuksen kanssa 30 eurolla kuukaudessa.

SDP:n mallissa eläkeläisten toimeentuloa parantaa myös eläketulovähennyksen korotus, joka on käsitelty veromuutosten yhteydessä.

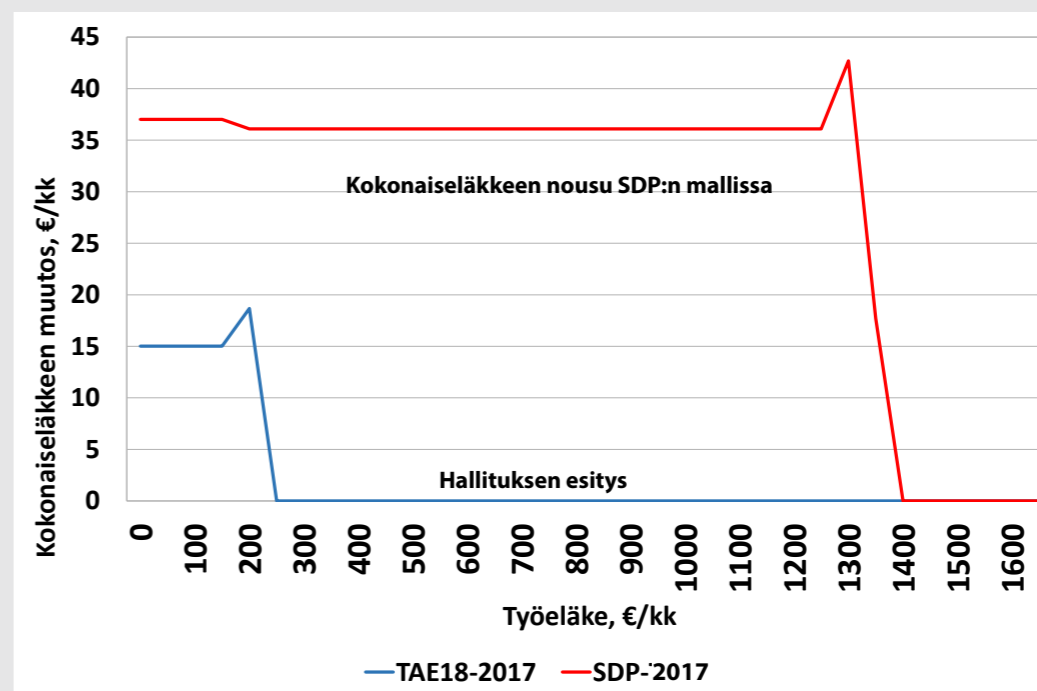
Eläkeläisten elämässä myös palveluilla on erityisen merkittävä rooli. Hallitus on leikannut ja edelleen leikkaamassa kuntien rahoitusta vanhustalouksissa. Se tarkoittaa mm. vanhustalouksien osaamisen ja asiantuntemuksen heikentämistä, mikä näkyy suoraan palveluiden laadun heikentymisenä. Emme hyväksy hallituksen esittämiä leikkauksia, ja haluamme varmistaa riittävän hoitajamitoituksen toteutumisen.

Lisäksi satsataan erityisesti van-

husten kuntouttamiseen parhaiden käytäntöjen mukaisesti. Esimerkiksi Eksotessa Etelä-Karjalassa kuntoutussairaalan ja moniammatillisen kotikuntoutuksen käyttöön ottaminen on kahdessa vuodessa tuottanut merkittävät säästöt ja toimintakyvyn parantumisen. Mikäli vastaava kuntoutuskäytäntö olisi käytössä koko maassa, säästöt olisivat laskettavissa sadoissa miljoonissa euroissa. (ks. esim. Hussi, Mäkinieniemi ja Vauramo: Ikääntyvä väestö ja toimintakyvyn ylläpito. KAKS. 2017)

SDP ESITTÄÄ

- **Nostetaan takuueläkettä 30 euroa vuonna 2017 (korotus 15 euroa suhteessa hallituksen esitykseen).**
- **Muutetaan kansaneläkkeen ja työeläkkeen yhteensovittamista niin, että pientä työeläkettä (alle 1400 €/kk) saavien ihmisten kansaneläke nousee 30 €/kk.**
- **Em. kokonaisuus lisää etuusmenoja 179 miljoonaa. (ks. tarkka laskelma liitteenä).**
- **Lisäksi SDP:n veroreformissa alennetaan pienten ja keski-suuren eläkkeiden verotusta.**
- **Panostetaan vanhusten palveluihin yhteensä 26 miljoonaa.**
- **Lisäksi lääkekorvauksiin ehdotetut korjaukset vahvistavat monien eläkeläisten toimeentuloa.**

Kuva 14. Kokonaiseläkkeen muutos vuodesta 2017 vuoteen 2018 hallituksen esityksessä ja SDP:n mallissa. Kokonaiseläke nousee SDP:n mallissa joko kansan- tai takuueläkkeen nousun myötä.

Lähde: eduskunnan tietopalvelun laskelma.

Panostetaan lapsiperheiden palveluihin

Hallitus on tehnyt useita lapsiperheiden eriarvoisuutta lisääviä päätöksiä. Ensi vuoden alussa verotuksen lapsivähennys poistuu, aiemmin on jo lapsilisät irrotettu indeksistä ja niiden tasoa on leikattu, ja moniin lapsiperheisiin vaikuttavien kansaneläkeindeksidonnaisten etuuksien määrää on heikennetty. Lisäksi oikeus kopäiväiseen varhaiskasvatukseen on rajattu vanhemman työmarkkina-aseman perusteella niin, että työttömien lapsilla ei ole samoja oikeuksia kuin työssäkäyvien vanhempien lapsilla, ja ryhmäkokoja on kasvatettu.

Hallituksen leikkaukset ovat kohdistuneet erityisesti jo valmiiksi vaikeassa asemassa oleviin lapsiperheisiin. Yhteisvaikutukset perhettä kohden voivat olla hyvin merkittävät, etenkin jos vanhemmat ovat työttöminä tai muun etuuden varassa. Lapsiperheköyhyyden vähentäminen ja sen seurausten lieventäminen vaativat johdonmukaista politiikkaa.

Lapsiperheiden asemaa parannetaan SDP:n vaihtoehdossa paitsi tekemällä etuuksiin normaalit indeksitarkistukset ja jättämällä asumistuen heikennykset tekemättä, myös lisäämällä rahoitusta etenkin uuden sosiaalihuoltolain mukaiseen kotipalveluun.

Yksi keino perheiden aseman parantamiseksi on perheiden arkean tuki palveluiden vahvistaminen.

SDP ESITTÄÄ

- Panostetaan lapsiperheiden kotipalveluun 5 miljoonaa euroa.
- Pidetään lapsivähennys ennallaan.

Viime hallituskaudella uudistetun sosiaalihuoltolain mukainen välttämätön kotipalvelu on nykyisin jokaisen lapsiperheen oikeus. Oikeus on kuitenkin edelleen huonosti tunnettu, palvelua ei osata hakea eikä tarjota. Pidämme tärkeänä, että kaikki palveluja tarvitsevat perheet myös pääsevät tuen piiriin. Jotta matalan kynnyksen palvelut ja oikea-aikainen tuki lapsiperheille voidaan taata koko maassa, valtionosuuksia perheiden kotipalvelun saatavuuden parantamiseen on lisättävä.

Turvakotipaikkoja on lisättävä

Eduskunta ratifioi yksimielisesti vuonna 2015 Istanbulin sopimuksen ja se astui voimaan

1.8.2015. Ratifoinnin yhteydessä eduskunta edellytti, että valtion on panostettava sopimuksen tuomiin velvoitteisiin. Sopimus edellyttää, että perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhreilla on mahdollisuus saada maksutonta apua ympäri-vuorokautisesti. Julkisen talouden suunnitelmassa on varauduttu turvakotipaikkojen asteittaiseen nostoon lisäämällä tarkoitukseen kaksi miljoonaa vuosittain.

Turvakotipaikkojen määrä on nousut, mutta yhä liian moni turvaa tarvitseva jää vaille turvakotipaikkaa ja etäisyydet turvakotiin ovat suuret.

Erityisen ongelmallisia alueita ovat Satakunta, Itä- ja Pohjois-Suomi, joista turvakotipaikat puuttuvat käytännössä kokonaan sekä pääkaupunkiseutu, jossa tarvetta on pal-

SDP ESITTÄÄ

- Vahvistetaan turvakotien rahoitusta. Panostus 2 miljoonaa.

jon enemmän kuin paikkoja.

Turvakotipaikkojen määrä on nostettava viivyttämättä Istanbulin sopimuksen edellyttämälle tasolle.

Tasa-arvotyön resurssit turvattava

Tasa-arvolakiin on tehty 2000-luvulla useita merkittäviä ja valvontaa lisääviä uudistuksia ilman että tasa-arvovaltuutetun toimiston henkilöresurssit olisi lisätty. Toimistossa työskentelee yhteensä kymmenen henkilöä kuten jo vuonna 2005. Pidämme tärkeänä, että tasa-arvovaltuutetulle varataan riittävät resurssit.

Naisjärjestöjen Keskusliitto ja Naisjärjestöt Yhteistyössä — Kvinnor organisationer i Samarbete NYTKIS ry ovat sukupuolten välistä tasa-arvoa, naisten oikeuksia ja tyttöjen ja naisten ihmisoikeuksia edistävien naisjärjestöjen kattojärjestöjä. Monika-Naiset liitto ry on monikulttuurinen kattojärjestö, joka kehittää ja tarjoaa erityispalveluja väkivaltaa kokeneille maahanmuuttajataustaisille naisille ja lapsille. Naisjärjestöjen toimintaa rahoitetaan budjettivaroin. Naisjärjestöjen valtionavustus on muihin kansalaistoiminnan kansallisiin kattojärjestöihin verrattuna pieni ja viime vuosina se on laskenut merkittävästi ollen nyt 43 000—126 000 euroa. Edellyttämme, että tasa-arvotoimijoiden resurssista huolehditaan niin miesjärjestöjen kuin naisjärjestöjen kohdalla.

SDP ESITTÄÄ

- Tasa-arvotyön resurssit turvataan 0,2 miljoonan panostuksella alan järjestöille.

Huolehditaan veteraaneista

Sotiemme veteraanit, niin rintamalla kuin kotirintamalla, ansaitsevat arvostuksen elämänsä loppuun saakka. Veteraanien kuntoutuksen ja kotiin vietävien palveluiden määrärahat ovat olleet riittämättömiä pitkään, ja aivan liian moni on jäänyt vaille tarvitsemiaan palveluja.

SDP ESITTÄÄ

- Lisätään veteraanien kuntoutuksen ja kotiin vietävien palvelujen resurssit 20 miljoonaa.

YHTEENVETO SDP:N VAIHTOEHDON VERO- JA ETUUSMUUTOKSISTA

Eduskunnan tietopalvelu on laskenut tämän vaihtoehdotbudjetin laskettavissa olevien henkilöverotuksen sekä sosiaalietuuksien muutosten vaikutukset julkisen talouden rahoitusasemaan ja tulonjakoon.

Tähän laatikkoon on koottu tietopalvelun laskema kokonaisuus (Koko laskelma liitteenä).

1. ETUUKSIEN INDEKSIKOROTUKSET

• Kansaneläkeindeksiin sidottuihin etuuksiin tehdään indeksikorotukset normaalisti. Korotettavat etuudet:

- Kansaneläkkeet
- Takuueläke
- Työttömien perusturvaetuudet ja ansioturvan perusosa ja lapsikorotukset
- Vähimmäismääräiset äitiys-, isyys-, vanhempain- ja sairauspäivärahat sekä kuntoutusraha.
- Vammaisetuudet
- Sotilasavustus

• Lisäksi perutaan asumistuen enimmäismäärän indeksin muutos vuokraindexistä elinkustannusindeksiin sekä siihen ehdotettu jäädytys. SDP:n mallissa myös perutaan ns. osa-asunnon normi, mutta sitä ei ole pystytty ottamaan tähän laskelmaan mukaan. Siitä aiheutuva meno on sen sijaan huomioitu vaihtoehdotbudjetin yhteenvedossa.

• Kansaneläkeindeksiin korotus nostaa myös eläketulovähennystä automaattisesti, joka on tässä huomioitu.

Vaikutus etuusmenoihin: + 93 miljoonaa.

Vaikutus verotuloihin: valtio -13 milj., kunnat -13 milj., muut -1 milj.

Nettovaikutus: - 120 miljoonaa.

2. ELÄKEREFORMI

• SDP:n eläkemallissa kansan- ja takuueläkkeeseen tehdään normaalit indeksikorotukset, ja niiden lisäksi takuueläkettä korotetaan 15 euroa suhteessa hallitukseen, mikä tarkoittaa 30 euron korotusta suhteessa vuoteen 2017.

• Kansaneläkettä korotetaan lisäksi niin, että alle 1400 euron työeläkettä saaville maksettava kansaneläke nousee 30 €/kk. Teknisesti korotus toteutetaan niin, että kansaneläkkeen ns. suojaosaa, jonka alittavaa osaa työeläkkeestä ei huomioida kansaneläkkeen määrää laskettaessa, nostetaan 60 €/kk.

• Tässä laskelmassa on huomioitu pientä työeläkettä saavien ihmisten kansaneläkkeen nosto 30 €/kk ja takuueläkkeen tasokorotus 15 €/kk. Eläkkeiden indeksikorotus oli mukana kohdan 1 laskelmassa.

• Kuva eläke-etuuksien muutoksesta sivulla 33.

Vaikutus etuusmenoihin: 179 miljoonaa.

Vaikutus verotuloihin: valtio +1 milj., kunnat +53 milj., muut +9 milj.

Nettovaikutus: -117 miljoonaa.

3. VARHAISKASVATUSMAKSUT

• Varhaiskasvatusmaksuja alennetaan nostamalla 0-maksuluokan rajaa. Se poistaa maksut pienituloisilta (raja riippuu perheen koosta) ja laskee maksuja keskituloisilta. Mallin tarkempi kuvaus liitteessä.

• Esimerkkikuvia sivulla 15.

Vaikutus maksutuloon: -38 miljoonaa.

4. OPINTOTUKI

• Opintoraha palautetaan vuoden 2016 tasolle ja siihen tehdään indeksikorotus. Itsenäisesti asuvan korkeakouluopiskelijan opintoraha nousee 339,88 euroon kuukaudessa ja toisen asteen opiskelijan 252,60 euroon kuukaudessa.

Vaikutus etuusmenoihin: 84 miljoonaa.

Vaikutus verotuloihin: valtio 0, kunnat +16 milj., muut +1 milj.

Nettovaikutus: -66 miljoonaa.

5. VEROREFORMIT

• Perusvähennyksen enimmäismäärää korotetaan 200 euroa.

• Työtulovähennyksen enimmäismäärää ja täyteen vähennyksen oikeuttavan tulon ylärajaa nostetaan ja vähennyksen poistumista nopeutetaan.

• Lapsivähennystä ei poisteta.

• Yrittävävähennys perutaan.

• Ansiotulojen verotukseen uusi veroluokka yli 90 000 euron vuosituloille.

• Pääomatuloverotusta nostetaan.

• Listaamattomien yritysten osinkoverohuojennusta supistetaan.

• Tarkat parametrit on esitetty liitteen laskelmassa.

Vaikutus verotuloihin: valtio +351 milj., kunnat +7 milj., muut +5 milj.

Kaikki tässä vero- ja etuusreformit yhteensä (koko laskelma liitteenä)

Etuusmenot kasvavat 347 miljoonaa

Valtion verotulot kasvavat 339 miljoonaa

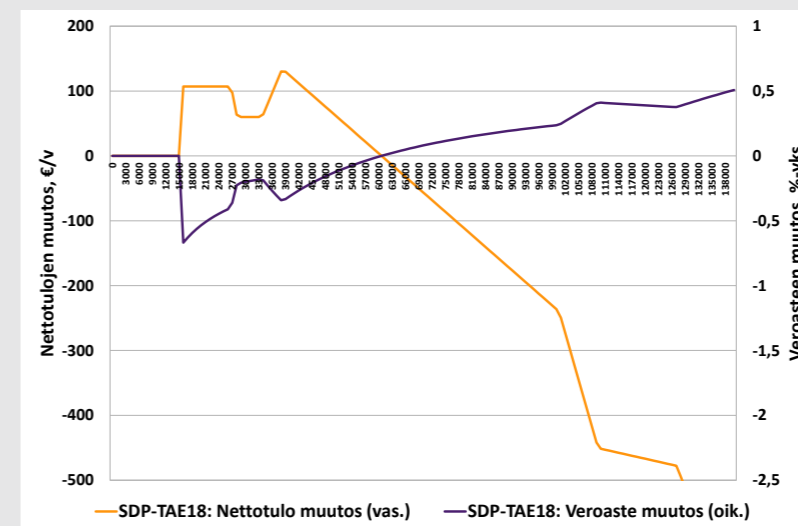
Kuntien verotulot kasvavat 63 miljoonaa

Muut tulot kasvavat 14 miljoonaa

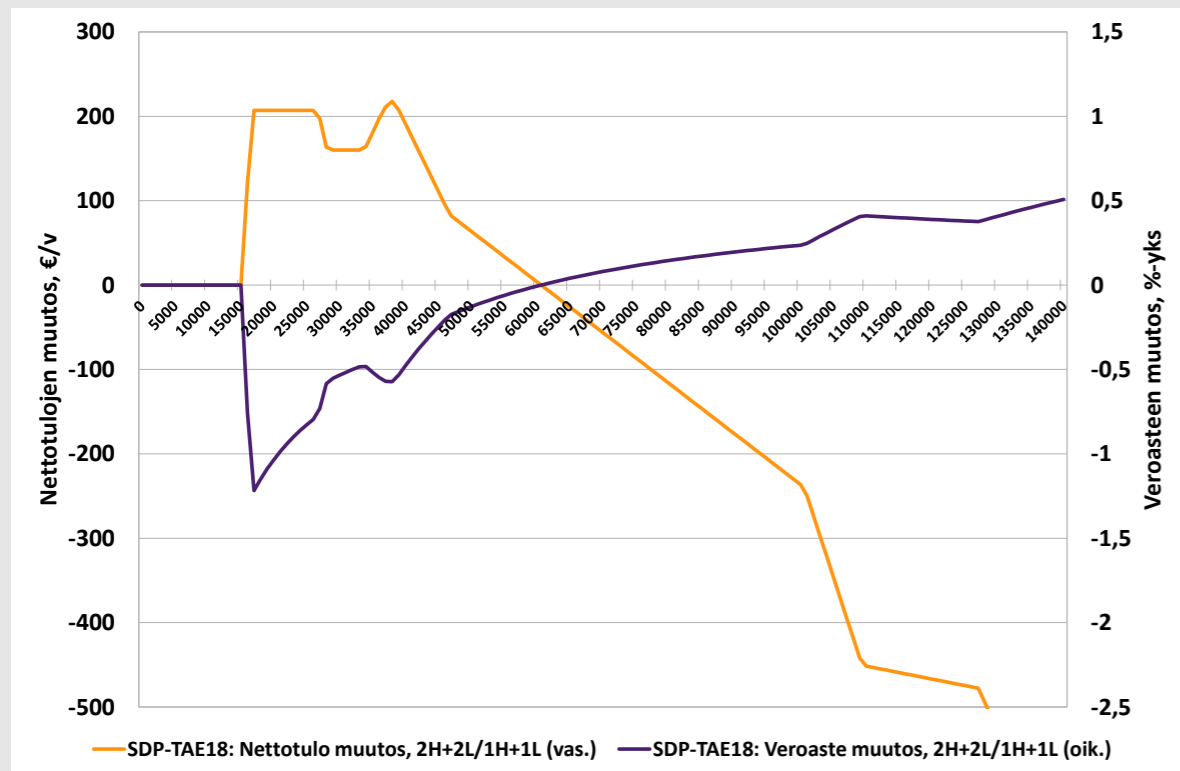
Varhaiskasvatusmaksutulo alenee 38 miljoonaa.

Kokonaisuuden nettovaikutus julkiseen talouteen +31 miljoonaa.

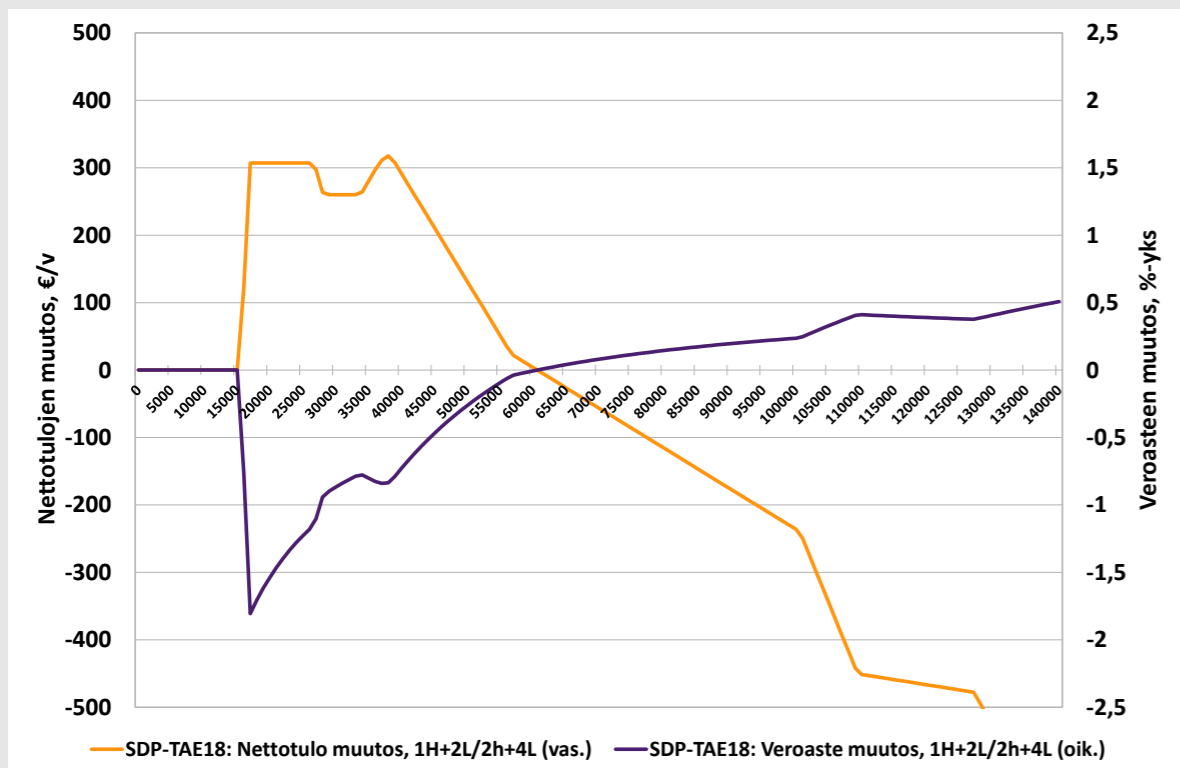
Kuva 15. Nettotulojen ja veroasteen muutos eri bruttopalkan tasoilla kokonaisreformissa verrattuna talousarvioesitykseen 2018, esimerkkihenkilöllä ei lapsia

KUVIA SDP:N MALLIN VEROMUUTOKSISTA

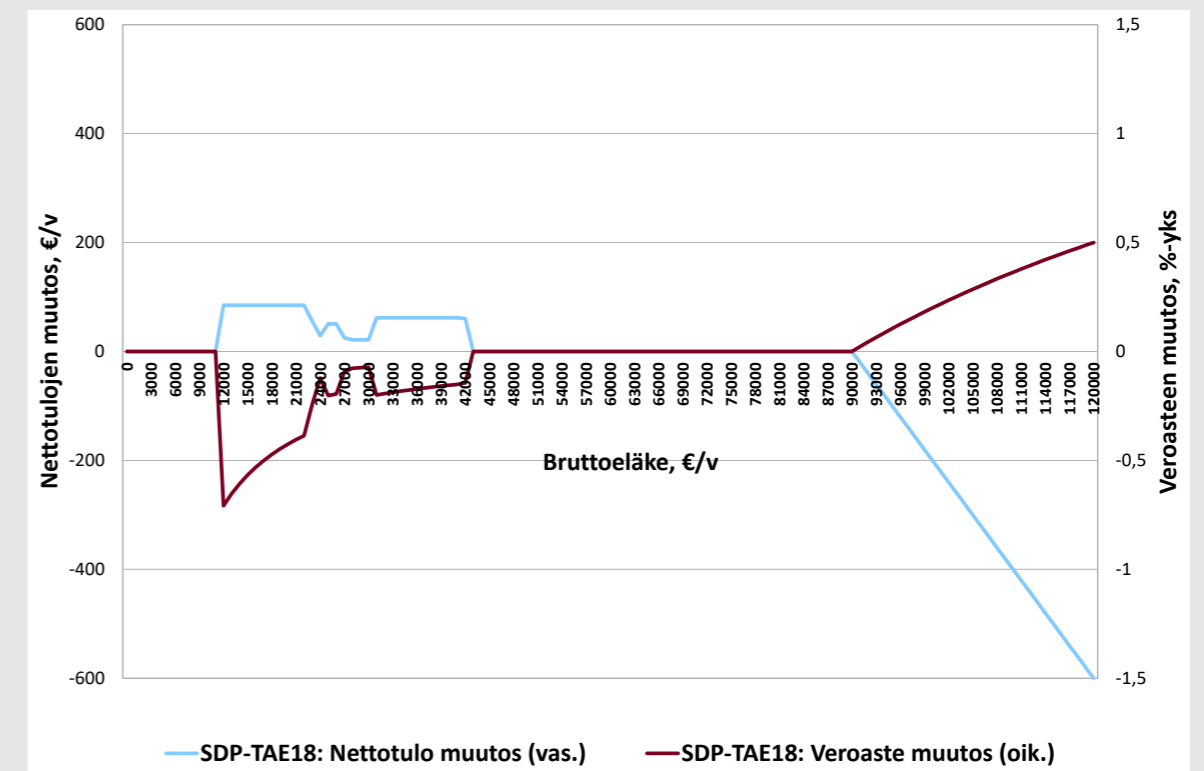

Kuva 16. Nettotulojen ja veroasteen muutos eri bruttopalkan tasoilla kokonaisreformissa verrattuna talousarvioesitykseen 2018, esimerkkihenkilöllä puoliso ja kaksi lasta, vastaa myös ei puolisoa ja yksi lapsi

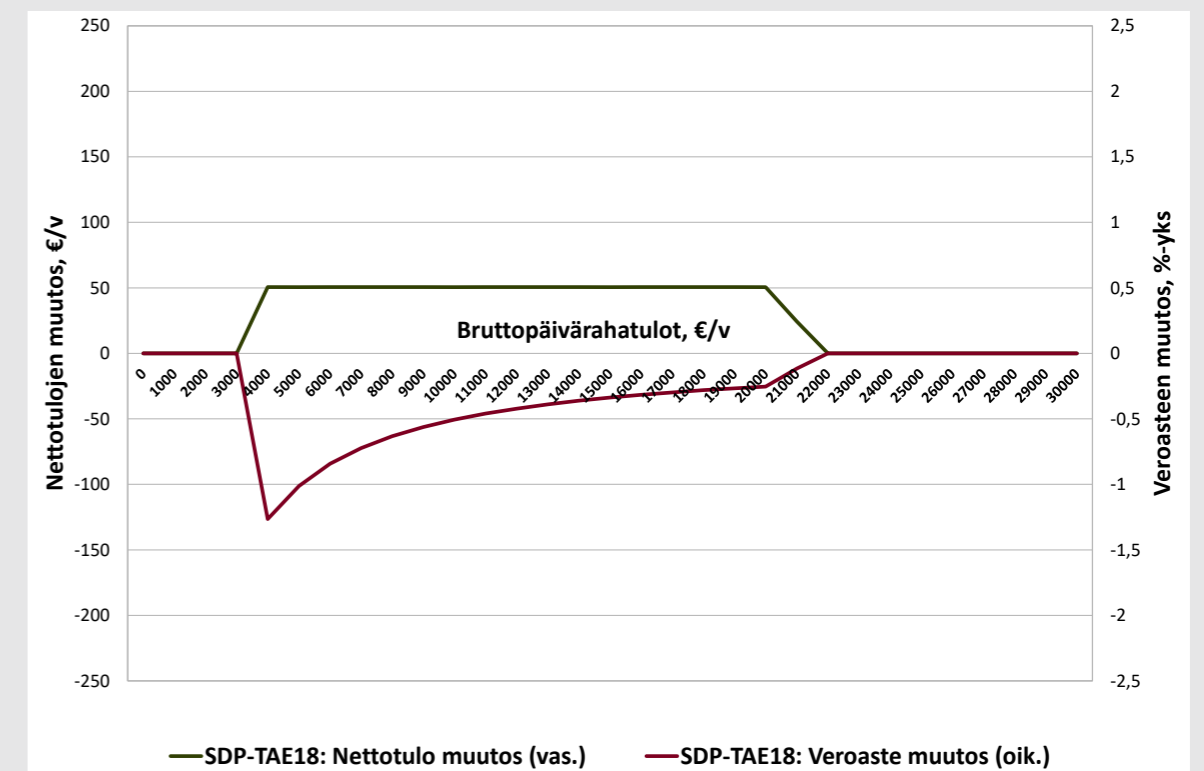
Kuva 17. Nettotulojen ja veroasteen muutos eri bruttopalkan tasoilla kokonaisreformissa verrattuna talousarvioesitykseen 2018, esimerkkihenkilöllä ei puolisoa ja kaksi lasta, vastaa myös puoliso ja neljä lasta

Eläketulojen verotuksen muutos

Kuva 18. Nettotulojen ja veroasteen muutos eri bruttoeläkkeen tasoilla kokonaisreformissa verrattuna talousarvioesitykseen 2018

Muiden veronalaisten etuuskien verotuksen muutos (päivärahatulo)

Kuva 19. Nettotulojen ja veroasteen muutos eri bruttopäivärahatulon tasoilla kokonaisreformissa verrattuna talousarvioesitykseen 2018

Lähde: Eduskunnan tietopalvelu

OIKEUDENMUKAISEMPAA VEROPOLITIIKKAA

Kuten edellä on todettu, hallitus ei ole käyttänyt verotusta työkaluna, jolla rahoitettaisiin julkisten palvelujen kehittämistä. Hallitus on veropoliittisissa ratkaisuissaan unohtanut hyvän verojärjestelmän keskeisimmät periaatteet: oikeudenmukaisuuden ja taloudellisen tehokkuuden. Oikeudenmukaisuus varmistetaan parhaiten huomioimalla veronmaksukyky veroratkaisuissa. Taloudellinen tehokkuus toteutuu pitämällä verotus tasapuolisena, veropohjat tiiviinä, verokannat kohtuullisina ja verolainsäädäntö täsmällisenä. Lisäksi veropäätöksissä tulee välttää turhaa poukkoilua ja kohdistaa verotus mieluiten maksukykyisimpiin siten, ettei verotus aiheutta mahdollisimman vähän haitallista käyttäytymistä.

Hallituksen veropäätökset ovat kiistatta lisänneet tuleroja. Ne ovat olleet myös haitallisia taloudelle. Esimerkiksi yrittäjävähennyksen ja metsälahjavähennyksen kaltaisilla uudistuksilla hallitus on puhkonut veropohjaa verotuksen asiantuntijoiden näkemysten vastaisesti. Kalliilla veronalenuksilla on suosittu hallituspuolueiden läheisiä eturyhmiä, mutta talouden toiminnan kannalta uudis-

tukset ovat olleet haitallisia.

SDP:n vaihtoehtobudjetin verolinja perustuu yksinkertaiseen ajatukseen: hyvän verojärjestelmän periaatteet on otettava käyttöön. Vaihtoehtobudjetin ehdotukset ovat lyhyen tähtäimen ensi askeleita, pidemmän aikavälin veropoliittisen ohjelman SDP julkaisee vuodenvaihteen tienoilla.

Verotuksen päätavoite on fiskaalinen: rahoittaa julkisia palveluja. SDP keräisi julkisten palvelujen rahoittamiseen noin 900 miljoonaa euroa enemmän kuin hallitus. Tämä kertyisi käytännössä kokonaan veropohjan tiivistämisestä, eli muiden verouudistusten nettovaikutus olisi lähellä nollaa. Harmaan talouden ja veronkierron torjunnan vaikutukset huomioiden verotulot lisääntyisivät noin 1,1 miljardilla eurolla.

Kaikkien verotus ei kiristyisi, sillä pieni- ja keskituloisten verotusta kevennettäisiin nykyisestä. Veronkorotukset tehtäisiin oikeudenmukaisesti haittaamatta taloutta. Itseasiassa monet SDP:n veroratkaisut, kuten harmaan talouden ja kansainvälisen veronkierron torjunta, tervehdyttäisivät markkinoiden toimintaa ja siten loisivat edellytyksiä myös talouskasvulle.

Oikeudenmukaisempi ja talouden toiminnan kannalta tehokkaampi verotus

SDP varmistaisi oikeudenmukaiseman ja talouden toiminnan kannalta tehokkaamman verotuksen siirtämällä verotuksen painopistettä työn ja sosiaalietuuksien verotuksesta omistamisen verotukseen. Lisäksi veropohjan tiivistäminen tulee olla keskeinen osa veropoliittikkaa.

SDP keventäisi pieni- ja keskituloisten eläkeläisten verotusta. Palkansaajien verotus kevenisi noin 100 eurolla vuodessa noin 5 000 euroa ja vähemmän tienaavilla. Eläkeläisillä verotus laskisi 100 euroa vuodessa noin 3 600 euroa alittavilla kuukausituloilla. Etuuksien saajilla verotus laskisi noin 50 eurolla vuodessa, jos kuukausitulot olisivat alle 1 800 euroa. Lapsiperheet huomioitaisiin säilyttämällä pieni- ja keskituloisten lapsivähennyksen. Toisaalta yli 90 000 euron ansiotulojen verotusta kiristettäisiin kahdella prosentilla.

Verotuksen painopistettä tulee siirtää työn verotuksesta omistamisen verotukseen monin tavoin. SDP kiristäisi perintöjen verotusta 59 miljoonalla eurolla painottamalla veron-

korotukset suurimpiin perintöihin. Verokannat palautettaisiin vuoden 2016 tasolle ja lisäksi yli miljoonan euron lahjojen ja perintöjen verotusta kiristettäisiin kahdella prosenttiyksiköllä. SDP nostaisi pääomatuloverokantoja nykyisistä 30 ja 34 prosentista 32 ja 35 prosenttiin. Tämä toisi 154 miljoonan euron lisäverotulon.

Tuloverotuksen uudistukset vaikutuksineen on esitetty tarkemmin laatikossa sivuilla 35-37 ja liitteen laskelmissa.

Veropohjaa on tiivistettävä

Valtaosa SDP:n vaihtoehtobudjetin lisäverotuloista perustuisi verokantojen korotusten sijaan veropohjan tiivistämiseen. Veropohjaa tiivistämällä verotulot kasvaisivat noin 1,1 miljardilla eurolla, josta valtion osuus olisi noin 900 miljoonaa euroa. Veropohjan tiivistämiseksi esitetään muun muassa omistamisen verotukseen liittyviä seuraavia uudistuksia.

SDP tiivistäisi veropohjaa luopumalla hallituksen tänä vuonna käyttöön ottamista yrittäjävähennyksestä sekä metsälahjavähennyksestä. Niiden vaikutukset työllisyyteen ja talouskasvuun ovat olemattomat, joten ne tulisi poistaa perusteettomina huojennuksina. Lisäksi rajattaisiin veropohjaa kaventavien, muun muassa verosuunnitteluun liittyvien luovutustappioiden ja muiden tappioiden, vähennysoikeutta. Näillä uudistuksilla kertyisi noin 160 miljoonan lisäverotulot, joista valtion osuus olisi 106 miljoonaa.

SDP parantaisi verotuksen tasapuolisuutta ja taloudellista tehokkuutta uudistamalla listaamattomien yhtiöiden verotusta valtiovarainministeriön ylijohtaja Terhi Järvikareen vetämän asiantuntijaryhmän helmikuussa esittämän mallin pohjalta. Tämä lisäisi verotuloja 265 miljoonalla eurolla, josta valtion osuus olisi 112 miljoonaa euroa. Poikkeuksena työryhmän mallista ei kuitenkaan sovellettaisi osinkoverohuojennusta suuriin yli 150 000 osinkoihin. Tämä on perusteltua, sillä huojennuksen saisi, jos osingot alittavat 4 prosentin tuoton suhteessa yritysvarallisuuteen. Nykyisillä selvästi alle 4 prosentin verokannoilla huojennus olisi edelleen antelias, eikä sen laajentaminen suuriin sijoitustuottoihin ole siksi perusteltua. Suurten tuottojen raskaampi verotus huomioi myös paremmin verovelvollisten maksukykyyn.

Osinkoverotuksen tiivistämisen

ohella veropohjaa tiivistettäisiin useilla tavoilla. SDP verottaisi sijoitusvakuutuksiin ja vakuutuskuoriin kertyneitä tuottoja ottamalla käyttöön kiristettäisiin kahdella prosenttiyksiköllä. SDP nostaisi pääomatuloverokantoja nykyisistä 30 ja 34 prosentista 32 ja 35 prosenttiin. Tämä toisi 154 miljoonan euron lisäverotulon.

Monikansallisten yritysten aggressiivisen verosuunnittelun, kansainväliseen sijoitustoimintaan liittyvän verokeidasvilpin sekä muun harmaan talouden torjunta ovat olleet SDP:lle aina tärkeitä tavoitteita. SDP julkaisi syyskuussa 2017 kattavan 23-koh-taisen toimenpideohjelman kansainvälisen veronkierron suitsimiseksi. Ohjelmassa esitetyt lakimuutokset toteutettaisiin muun muassa toimeenpanemalla keskeisimmät veronkiertodirektiivin keskeisimmät säännökset kunnianhimoisesti.

Ohjelmassa keskeinen rooli on lainsäädännön täsmentämisellä, jolla parannettaisiin verotuksen ennustettavuutta ja vähennettäisiin yritysten sekä viranomaisten hallinnollista taakkaa. Veronkiertodirektiivi on toimeenpantava viimeistään ensi vuonna, mutta hallitus ei ole vielä tehnyt yhtään direktiiviä koskevaa lakiesitystä. Harmaan talouden ja kansainvälisen verosuunnittelun vastaisten toimien vaikutuksia on vaikea ennakoita tarkasti. Valtion verotulot kasvaisivat lyhyellä aikavälillä noin 260 miljoonalla eurolla, jos nämä toimenpiteet toteutettaisiin. Tarkemmat perusteet arviolta on esitetty edellä mainitussa ohjelmassa ja liitteessä.

Rahoitusala muodostaa aukon arvonlisäveron veropohjassa. SDP paik-kaisi aukon ottamalla käyttöön Norjan mallin mukaisen rahoitusalan arvonlisään kohdistuvan veron, jolla kerättäisiin 230 miljoonaa euroa. Lisäksi otettaisiin käyttöön voimalaitosveron, jolla kerättäisiin 85 miljoonaa euroa. Se koskisi päästökauppajärjestelmästä ansiotomasti hyötyneitä voimalaitoksia sekä muita energiatu-kiin perustuvia ylisuuria voittoja. Ma-keisveron tilalle tulee valmistella uusi terveysperusteinen vero, jolla kerät-täisiin 102 miljoonaa euroa. Edus-

kunnan sosiaali- ja terveystalokunta edellytti tällaista veroa viime vuonna yksimielisessä mietinnössään. Lisäksi SDP peruisi ylisuuren autoveron alen-nuksen, mistä kertyisi 40 miljoonan li-sätuotto vuonna 2018.

Yritystoimintaa, työllisyyttä ja vientiä edistävät veromuutokset

Tutkimustulokset osoittavat, että ve-rotuksen rooli yritystoiminnan kehittämisessä ja investointipäätöksissä on suhteellisen pieni. SDP tukisi yritystoi-mintaa ja työllisyyttä ensisijaisesti hyvien julkisten palvelujen avulla. Veropolitiikassa SDP huomioisi yritysten ja työllisyyden ensisijaisesti pitämäl-lä verotuksen yksinkertaisena. Tämä toteutettaisiin ennen kaikkea laajoil-la veropohjilla ja kohtuullisilla vero-kannoilla.

SDP:n vaihtoehtobudjettiin sisäl-tyy kuitenkin eräitä aloitteleville yri-tyksille suunnattuja sekä työllisyyttä edistäviä toimenpiteitä. SDP nostai-si arvonlisäverovelvollisen toiminn-an alarajan 30 000 euroon vuodessa, mikä pienentäisi valtion verotuloja 97 miljoonalla eurolla. Muutoksella ke-vennettäisiin aloittelevien ja pienten yritysten hallinnollista taakkaa, mikä samalla vähentäisi myös julkishallin-non kustannuksia.

SDP tukisi kasvuyrittäjiä ja työllis-tymistä niin kutsutulla palkkausvä-hennyksellä, johon varattaisiin 20 mil-joonaa euroa. Yritykseen palkattavan uuden työntekijän palkkaa voisi vä-hentää seuraavan vuoden tuloksesta. Vähennys toteutettaisiin alueellisenä kokeiluna, jota voitaisiin laajentaa tu-lostien myötä koko maahan.

SDP esittää myös energiaveron pa-lautukseen väliaikaista 20 miljoonan euron lisäystä EU-lainsäädännön sal-limalle enimmäistasolle, millä estet-täisiin suomalaisen työn siirtymistä halvemman tuotannon maihin. Li-säksi SDP puolittaisi väylämaksut niiden vuoden 2018 budjetin mukaisesa-ta tasosta.

SDP:N VERONKIERRON JA HARMAAN TALOUDEN VASTAISET TOIMENPITEET

Harmaa talous, talousrikollisuus, veronkierto sekä niihin liittyvät lieveilmiöt haittaavat taloutta ja uhkaavat oikeudenmukaista yhteiskuntaa monin tavoin. Ne pienentävät verotuloja, vääristävät kilpailua, heikentävät työntekijöiden asemaa ja viime kädessä uhkaavat oikeusvaltion uskottavuutta.

Harmaan talouden ja veronkierron aiheuttamia suoria veromenetyksiä on hankala arvioida tarkasti, sillä ne ovat luonteeltaan piilorikollisuutta, joka ei sisälly kansantalouden tilastoihin. Vain osa harmaasta taloudesta ja talousrikollisuudesta tulee edes viranomaisten tietoon. Silti harmaan talouden laajuutta on tutkittu eri menetelmillä. Eduskunnan tarkastusvaliokunta arvioi vuonna 2014 aiempien tutkimusten perusteella, että harmaan talouden aiheuttama verovaje on yhteensä noin 4–8 miljardia euroa vuodessa.

SDP:n rooli on ollut keskeinen, kun harmaan talouden torjuntaa on tehostettu. Tämä on ohjelma päivitetty versio SDP:n vuonna 2015

julkaisemasta harmaan talouden vastaisesta tiekartasta. Sillä on saavutettu myös huomattavia tuloksia. Lakimuutoksilla on muun muassa lisätty viranomaisten tiedonsaantia. Verohallinnon tutkimuksen mukaan rakennuslalla tällä vuosikymmenellä tehty uudistukset ovat lisänneet verotuloja yli 100 miljoonalla eurolla vuosittain. Samalla työntekijöiden palkat ovat nousseet. Nämä saadut hyvät kokemukset osoittavat, että veronumeron käytön laajentaminen ja urakkatietojen ilmoittamisvelvollisuuden käyttöönotto myös muilla sektoreilla olisi perusteltua.

Harmaa talous on monivahainen ilmiö. Liiketoimintaan liittyvässä talousrikollisuudessa jätetään vero- ja muut velvoitteet hoitamatta, esimerkiksi käyttämällä pimeää työvoimaa. Tämän ohjelman 13 kohdasta pääosa kohdistuu tällaisen harmaan talouden torjuntaan. Harmaaseen talouteen kuuluu myös kansainvälinen veronkierto, joka voidaan luokitella monikansallisten yritysten lain nurgalla puolella tehtyyn aggressiiviseen

verosuunnitteluun sekä verokeidasvilppiin, jolla tarkoitetaan sijoitustoimintaan liittyvää tulojen ja varojen piilottamista viranomaisilta. Näihin ilmiöihin puuttumista on käsitelty tarkemmin SDP:n kansainvälisen veronkierron vastaisessa ohjelmassa.

Talousrikollisuuden torjunnalla parannetaan rehellisten kansalaisten ja yrittäjien asemaa. Harmaan talouden hillintä parantaa myös työntekijöiden asemaa, sillä siihen liittyy usein alipalkkausta, joka heikentää myös palkansaajien neuvotteluvoimaa. Pidemmällä aikavälillä harmaan talouden väheneminen tervehdyttää markkinoita ja siten lisää hyvinvointia. Tulot kaventuvat muun muassa siksi, että entistä useammat saavat työehtosopimusten mukaista palkkaa. Viime kädessä rikollisuutta ehkäistään tehokkaimmin hyvinvointiyhteiskunnalla, joka tarjoaa kaikille edellytykset lailliseen toimeentuloon. Harmaan talouden torjunta antaa osaltaan edellytykset hyvinvointiyhteiskunnan keskeisille rahoitukselle.

Harmaan talouden luonteesta joh-

tuen tämän toimenpideohjelman taloudellisia vaikutuksia on mahdollon arvioida tarkasti. Kustannuksia tulisi eniten siitä, että SDP lisäisi ensi vuonna viranomaisten resursseja noin 20 miljoonalla eurolla. Samalla verotulot kuitenkin lisääntyisivät, kun läpinäkyvyys ja tehostunut valvonta hillitsisivät harmaata taloutta. Uskotava pitkän aikavälin arvio lisäverotuloista on vuositasolla muutamia satoja miljoonia euroja. Ruotsin kokemusten perusteella voidaan arvioida, että yksin tyyppihyväksytyjen kassakoneiden käyttöönotto voisi tuoda nopeasti 150 miljoonan euron lisäpotin. Kansainvälisen veronkierron vastaiset toimet lisäävät verotuloja vähintään kymmenillä miljoonilla euroilla.

Toimenpiteet

1. Rakennuslalla käytetty veronumero sekä ja urakkatietojen ilmoittamisvelvollisuus tulee laajentaa muille riskitoimialoille.

2. Pitkiin alihankintaketjuihin liittyvää harmaata taloutta tulee ennaltaehkäistä lisäämällä tilaajan velvoitteita alihankintaketjun tuntemisessa. Tähän liittyen Suomen tulee ottaa käyttöön sitova hankintaketjua koskeva yritysvastuusaäntely, Sitova työelämän oikeuksia koskeva huolellisuusvelvoite tukisi tervettä kilpailua ja parantaisi suomalaisten vastuullisten yrittäjien kilpailukykyä suhteessa työoloja polkeviin maihin. Sääntely on edennyt useissa Euroopan maissa (Ranska, Hollanti, Sveitsi, Britannia).

3. Julkisissa hankinnoissa vastuullisuus tulee ulottaa koko hankintaketjuun siten, että hankinnoissa edellytetään riittäviä selvityksiä alihankkijoista. Lisäksi hankinnoissa tulee käyttää sosiaalisen vastuun kriteerejä, joilla rajataan työoloja polkevia alihankkijoita käyttävät toimittajat julkisten hankintojen ulkopuolelle. Valtion tulee antaa kunnille esimerkiksi sitoutumalla vastuullisiin hankintoihin.

4. Julkisten rahojen käyttöä ja hankintojen laatua on kehitettävä perustamalla esimerkiksi valtion hankintayksikkö Hanselin yhteyteen asiantuntijaryhmä, joka antaa kunnille ja viranomaisille neuvontaa harmaan talouden tunnistamisessa ja sosiaalisen vastuun kriteerien huomiomisessa hankinnoissa.

5. Ulkomaisten yritykset tulee asettaa samalla viivalle muiden yritysten kanssa, jotta ulkomaiset talousrikolliset eivät siirry toimimaan tänne. Myös ulkomailla tehdyt laiminlyönnit ja kertyneet verovelat tulee huomioida rekisteröinneissä. Ulkomaisten yhteisöjen verovelkatiedot tulee julkistaa Verohallinnon hallinnoimalla YTJ-sivustolla. Yritysten velkatietojen läpinäkyvyyttä tulee lisätä Viron mallin mukaisesti.

6. Suomen tulee ottaa käyttöön arvonlisäverotuksen laajennettu ilmoittamisvelvollisuus, joka on käytössä useissa Euroopan maissa muun muassa Baltiassa. Sen vuoksi verorikollisia on siirtynyt sieltä Suomeen. Suurimpien kauppajen ilmoittaminen yrityskohtaisesti vaikeuttaisi veropetoksia merkittävästi.

7. Suomessa tulee ottaa käyttöön tyyppihyväksytyt verkkoon yhteydessä olevat kassakoneet käteistoimialoilla. Samalla voidaan kannustaa vähentämään käteisen käyttöä.

8. Talousrikoksia ja korruptiota paljastavien ilmiöiden suojelua koskevaa lainsäädäntöä on selvitettävä.

9. Asianajajien, pankkien ja muiden palveluntarjoajien ilmoittamisvelvollisuuden laajentamista talousrikoksissa on selvitettävä.

10. Alipalkkaus ja muut työoikeuksien loukkaukset tulee sanktioida. Ammattiliitoille tulee antaa mahdollisuus nostaa kanne työehtojen loukkauksista. Samalla työntekijöiden ja ihmiskaupan uhrien suojaaminen on varmistettava.

11. Viranomaisten resurssit on varmistettava ja otettava niissä huomioon lainsäädännön sekä toimintaympäristön kehitys. Esimerkkejä resurssitarpeista on monia. Verohallinnon tietojensaanti on lisääntynyt monin tavoin, mutta samalla ei ole varmistettu, että kaikkia havaintoja ehdittäisiin tutkimaan. Verkkorikollisuus ja digitaaliseen kauppaan liittyvät petokset edellyttäisivät lisäresursseja myös Poliisin ja Tullin talousrikos-torjuntaan. Samoin uusi alkoholilaki lisää harmaan talouden riskiä, mikä edellyttää lisäresursseja viranomaisille.

12. Viranomaisten yhteistyötä ja tiedonsaantia tulee parantaa. Päällekkäisiä toimintoja esimerkiksi Poliisin ja Verohallinnon talousrikollisuuden

torjunnassa on karsittava. Uudet tietolähteet, kuten tulorekisteri, tulee ottaa tehokkaasti eri viranomaisten käyttöön harmaan talouden valvonnassa. Suomen tulee olla aktiivisesti mukana harmaan talouden kansainvälisessä yhteistyössä. Yhteistyötä tarvitaan myös työmarkkinajärjestöjen kesken.

13. Suomen on puututtava kansainväliseen verokeidasvilppiin, veronkiertoon ja aggressiiviseen verosuunnitteluun tehokkaasti. SDP:llä on erillinen 23-kohtainen toimenpideohjelma näiden ilmiöiden torjumiseksi. Ohjelmassa on keskeistä lainsäädännön täsmäntäminen siten, että aggressiivinen verosuunnittelu on entistä useammin laitonta. Samalla lisätään läpinäkyvyyttä, jotta tulojen ja varojen piilottelu olisi vaikeampaa. Esimerkiksi veron kiertämistä koskevien päätösten julkistamista tulisi harkita verovälittelyn ennaltaehkäisemiseksi, sillä veron kiertäminen ei yleensä ole rikos.

SDP ESITTÄÄ

SDP:n esittää viranomaisille 20 miljoonan lisäresursseja harmaan talouden torjuntaan:

- Verohallinto 1,7 miljoonaa
- Tulli 3,1 miljoonaa
- Tuomioistuimet 3,1 miljoonaa
- Ulosottolaitos 2 miljoonaa
- Syyttäjä 2,1 miljoonaa
- Poliisi 3 miljoonaa
- Työ- ja elinkeinoministeriö 2 miljoonaa
- Kilpailu- ja kuluttajavirasto 1,5 miljoonaa
- Työsuojelun aluehallinto 1,5 miljoonaa

AGGRESSIIVISEN VEROSUUNNITTELUN JA VEROVILPPIIN ON PUUTUTTAVA TEHOKKAASTI

SDP julkaisi aggressiivisen verosuunnittelun ja verokeidasvilpin vastaisen ohjelman ”Verot Suomeen – Aggressiivinen verosuunnittelu laittomaksi, varojen piilottelu mahdottomaksi” syyskuussa 2017. Ohjelmassa esitettiin 23 konkreettista toimenpidettä, joilla voidaan torjua aggressiivista verosuunnittelua ja kansainväliseen sijoitustoimintaan liittyvää verovilppiä.

Suomi menettää vuosittain satoja miljoonia euroja monikansallisten yritysten aggressiivisen verosuunnittelun vuoksi. Myös kansainväliseen sijoitustoimintaan liittyvä verovilppi aiheuttaa Suomelle satojen miljoonien eurojen veromenetykset.

Ilmiöillä on myös laajempia yhteiskunnallisia vaikutuksia. Aggressiivinen verosuunnittelu on johtanut verokilpailuun, jonka seurauksena OECD-maiden keskimääräiset yritysverokannat ovat puolittuneet 80-luvun alusta noin 25 prosenttiin. Tällä on ollut sekä suoria että epäsuoria vaikutuksia tulonjakoon ja hyvinvointiin. Käytännössä muiden verovelvollisten on kannettava suurempi vastuu veronmaksusta tai julkisista palveluista on leikattava.

Yritysverojen lasku on heijastunut myös ansiotuloverojen tuottoon, sillä monille on syntynyt mahdollisuus keventää verotustaan kanavoimalla tuloja yritysten kautta.

Aggressiivinen verosuunnittelu ja kansainväliseen sijoitustoimintaan liittyvä verovilppi haittaavat taloutta monella tavalla. Euroopan komissio on arvioinut, että monikansalliset yritykset maksavat verosuunnittelun vuoksi voitostaan keskimäärin 30 pro-

senttia vähemmän veroa kuin kansallisesti toimivat yritykset. Investoinnit sekä sijoitukset kohdistuvat tehottomasti, syntyy tarpeettomia riskejä ja transaktiokustannuksia. Aggressiivinen verosuunnittelu ja verovilppi myös estävät talouden ja oikeudenmukaisuuden kannalta optimaalisen verotuksen rakenteen.

Kehityksen suunta on kuitenkin kääntynyt, kun OECD:n ja EU:n toimilla on puututtu viime vuosina tehokkaasti aggressiiviseen verosuunnitteluun ja verovilppiin. Viime vuonna hyväksytyt veronkiertodirektiivi vaikeuttaa kunnianhimoisesti toimeenpantuna aggressiivista verosuunnittelua merkittävästi. Tänä vuonna käynnistyvä tilietojenvaihto yli sadan maan viranomaisten välillä taas vaikeuttaa varojen piilottamista veroparatiiseihin. Myös onnistuneista kansallisista toimista on kokemusta, sillä vuonna 2014 voimaan tullut korkovähennysrajoitus vaikeutti haitallista verosuunnittelua.

On Suomen etu olla edistämässä tätä kehitystä. Pohjoismaisessa mallissa yhteiskunta investoi yritysveroilla ja niiden työntekijöitä hyödyttäviin palveluihin, kuten koulutukseen ja terveyteen. Mallin rahoittaminen edellyttää, että yhteiskunta saa osansa investointien tuotoista verotuloina. Tämä edellyttää sekä yritysten että pääomien tehokkaampaa verottamista. Se on myös oikeudenmukaisemman verotuksen edellytys. Muun muassa IMF:n mukaan oikeudenmukaiset tulonsiirrot tukevat myös talouskasvua.

Suomen etu sekä oikeudenmukai-

sempi verotus taataan puuttumalla tehokkaasti aggressiiviseen verosuunnitteluun ja kansainväliseen verorikollisuuteen. Toimenpiteitä voidaan toteuttaa osin kansallisesti ja osin aktiivisuudella kansainvälisessä yhteistyössä. Yhtäältä on pyrittävä hillitsemään monikansallisten yritysten aggressiivista verosuunnittelua ja toisaalta yksityishenkilöiden kansainvälisiin sijoituksiin liittyvää verovälttelyä.

Ensi vuoden loppuun mennessä toimeenpantava veronkiertodirektiivi asettaa minimistandardin aggressiivista verosuunnittelua koskevalle lainsäädännölle. Se velvoittaa myös Suomen lakimuutoksiin, kun muun muassa korkovähennysrajoitusta on sovellettava konsernin ulkopuolisiin lainoihin.

Toimenpiteitä aggressiivisen verosuunnittelun rajoittamiseksi

1. Veronkiertodirektiiviä toimeenpantessa Suomen veronkiertosäännös tulee muotoilla niin täsmällisesti, että sillä voidaan puuttua verovälttelyjärjestelyihin, joilla on veroseuraamuksiin suhteutettuna vähäiset liiketaloudelliset perusteet. Vaihtoehtoisesti voidaan säätää erillinen veronkiertosäännös, jonka kohteena ovat nimenomaisesti monikansallisten yritysten veronkiertojärjestelyt.

2. Verosopimusetuudet ja matalamat lähdeverokannat tulee rajata ainoastaan tulojen todellisille edunsaajille, joille ne on tarkoitettu.

3. Suomen siirtohinnoitteluokaisu-

säännöstä tulisi uudistaa siten, että sitä voidaan soveltaa OECD uusien siirtohinnoitteluohjeiden laajuudessa.

4. Lainsäädännöllä tulisi vahvistaa, että tulon kohdentamisessa kiinteille toimipaikoille sovelletaan OECD:n uusia kohdentamisohjeita.

5. Korkovähennysrajoitusta tulee tiukentaa säätämällä vähennyskelpoisten korkojen ylärajaksi 10 prosenttia suhteutettuna oikaistuun liiketoiminnan voittoon (EBITDA). Vähäisiä korkomenoja koskevan poikkeuksen rajaa tulee laskea 250 000 euroon. Vähennyskeltottomien korkojen lykkäämismahdollisuus tulee lyhentää viiteen vuoteen.

6. Holding-yhtiöjärjestelyihin, joilla luodaan keinotekoisesti verovähennyskelpoisia korkoja, tulee puuttua erillisellä säännöksellä.

7. Suomen nykyisen väliyhteisölain puutteet voidaan poistaa, kun veronkiertodirektiivi toimeenpantuna ensi vuonna. Direktiivin toimeenpanto tulee tehdä Suomen nykyilainsäädännön pohjalta eikä supistaa lain soveltamisalaa ainoastaan niin kutsuttuihin passiivituloihin. Väliyhteisölakia tulee täsmentää siten, että matalasti verotettujen väliyhteisöjen tulojen verottaminen on mahdollista myös ETA-alueen yhteisöihin, kun väliyhteisön tulot eivät tosiasiallisesti kerry sen rekisteröintivaltuudesta. Väliyhteisölain tulee koskea kaikkia matalasti verotettuja tuloja riippumatta toimialasta tai siitä, minkä tyyppisistä säännöksistä matala verotus johtuu. Väliyhteisölain tulisi soveltaa yhteisöihin, joiden verotus alempi kuin 75 prosenttia Suomen verosta.

8. Suomen tulee ottaa käyttöön säännös vapautusmenetelmästä hyvitysmenetelmään siirtymiseksi (switch over rule). Säännöksellä täydennettäisiin väliyhteisölakia ja varmistettaisiin, että Suomalaisten konsernien tuloa verotetaan kohtuullisesti edes yhdessä maassa.

9. Ulkomailla rekisteröityjen yhteisöjen verovelvollisuutta Suomessa tulee laajentaa tuloverolaissa siten, että ne ovat Suomessa yleisesti verovelvollisia, kun niitä tosiasiallisesti johdetaan Suomesta.

10. Ulkomaille maksetuista koroista ja muista vähennyskelpoisista suorituksista tulee periä 30 prosentin lähdevero, jos niitä verotetaan tosiasiallisen edunsaajan asuinvaltiossa kevyesti.

Toimenpiteet läpinäkyvyyden lisäämiseksi ja verokeidasvilpin torjumiseksi

1. Todellinen edunsaajan käsite tulisi määrittää lainsäädännössä siten, että verotuksessa otetaan paremmin huomioon järjestelyjen taloudellinen luonne.

2. Suomen tulee laajentaa arvonnoitusvero myös yksityishenkilöiden varallisuuden arvonnoitukseen. Näin estetään luovutusvoittoverotuksen sekä perintö- ja lahjaveroituksen välttämistä muuttamalla tilapäisesti pois Suomesta. Verotus toimitettaisiin normaalisti vasta, kun omaisuus luovutetaan ja muuton sekä luovutuksen välissä tapahtuneet arvonalennukset olisi syytä ottaa huomioon veron määrässä. Arvonnoitusverolle tulee asettaa alaraja, ettei se koske tarpeettomaksi pieniä omaisuuksia.

3. Pörssiyhtiöt tai niiden osakkeita hallinnoivat säilyttäjäyritykset tulee velvoittaa tunnistamaan kaikki yhtiön osakkaat. Lisäksi velvoitetaan säilyttäjät toimittamaan tiedot osingoista ja osakekaupoista veroviranomaisille sekä velvoitetaan säilyttäjät toimittamaan osakastiedot julkiseen rekisteriin.

4. Yhtiöt tulee velvoittaa toimittamaan tiedot kaikista osakkaistaan julkiseen rekisteriin. Lisäksi velvoitetaan yhtiöt tunnistamaan tosiasialliset edunsaajansa, jos heidän edunsaajaosuutensa on vähintään 10 prosenttia.

5. Suomen tulee sitoutua kattavaan maakohtaiseen veroraportointiin ja edistää sen toteutumista EU:ssa. Maakohtaisen veroraportin tulee sisältää riittävät tiedot verosuunnittelun luonteen arvioimiseksi kaikista monikansallisen yrityksen toiminta-alueista. Ensi vaiheessa Suomen tulee velvoittaa valtio-omisteiset yhtiöt julkaisemaan kattavat maakohtaiset veroraportit. Raportin laajuus tulee vastata vähintään verotusmenetelystä annetun lain 14 d-e §:n määräyksiä. Viranomaiset tulee lisäksi velvoittaa raportoimaan heidän saamistaan maakohtaisista raporteista julkisesti, jolloin tutkijat, media, kansalaiset ja poliitikot saavat ne tietoonsa.

6. Suomen tulee velvoittaa veropalveluyritykset raportoimaan niiden suunnittelemat verojärjestelyt veroviranomaisille.

Toimenpiteet tavoitteiksi kansainväliseen ja EU-tason veropolitiikkaan

1. Suomen tulee osallistua aktiivisesti EU:ssa yhteisen yritysveropohjan (CCTB) ja yhteisen yhdistetyn veropohjan (CCCTB) valmisteluun. Suomen tulee varmistaa, että ehdotettu veropohja on yhtä tiivis kuin Suomen nykyinen veropohja ja että niihin sisältyvät kattavat veronkiertosäännökset. Veropohjaa kaventaviin ylimääräisiin vähennyksiin tulee suhtautua kriittisesti.

2. Suomen tulee edistää EU:n yhteistä minimiyritysverokantaa. Minimiverokanta voisi olla 20 prosenttia, sillä tätä alempi verokanta aiheuttaa tulojen kanavoittoa yritysten kautta ja uhkaa siten ansiotulojen veropohjaa.

3. Suomen tulee varmistaa, että tänä vuonna käynnistyvän OECD:n CRS-standardin mukainen automaattisen tilietojenvaihdon aukot tunnistetaan ja tukitaan. Suomen tulee lisäksi edistää kansainvälisesti siirtymistä sähköisiin maksutapoihin, sillä jäljitettävä maksuliikenne estää verokeitaisiin piilotettujen varojen hyödyntämistä.

4. Suomen tulee varmistaa EU:ssa ja OECD:ssa, että haitalliset verokannustimet ja muu haitallinen verokilpailu tunnistetaan, ja että näihin puututaan tehokkaasti.

5. Suomen tulee arvioida kriittisesti nykyiset verosopimuksensa ja tarvittaessa neuvotella uudelleen määräyksiä, joita hyödynnetään verokeidasvilpissä ja aggressiivisessa verosuunnittelussa. Kriittisiä ovat esimerkiksi Ison-Britannian verosopimuksessa olevat määräykset, jotka estävät Suomea verottamasta sinne maksettuja osinkoja.

6. Suomen tulee neuvotella verosopimuskeinottelua rajoittava säännös niihin verosopimuksiin, joita säännös ei vielä koske. Uusiin sopimuksiin tulee lisäksi sisällyttää yksityiskohtaisempi verosopimuskeinottelun estämistä koskeva säännös (limitation of benefits rule), jonka soveltaminen on ennustettavampaa.

7. Suomen tulee panostaa lisää kehitysmaiden lainsäädännön ja viranomaistoiminnan kehittämistä koskeviin hankkeisiin sekä kahden että monenvälisessä yhteistyössä.

KANSAINVÄLISTÄ SOLIDAARISUUTTA ON VAHVISTETTAVA

Turvallisuusuhat ja rauhattomuus ovat lisääntyneet maailmalla viime vuosina, ja Eurooppakin on saanut tästä osansa esimerkiksi pakolaiskriisin muodossa. Maailman muuttuessa on entistä tärkeämpää kyetä ennakoimaan ja ennaltaehkäisemään kriisejä niiden juurisista lähtien.

Varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahat jäävät kauas vuoden 2015 tasosta, joka edelsi tämän hallituskauden leikkauksia. Tuoreen hallituksen esityksen mukaan varsinaisen kehitysyhteistyön osuus on 546,3 miljoonaa euroa, kun vielä vuonna 2015 maksatusten taso oli yli 920 miljoonaa. BKT:sta Suomen koko kehitysyhteistyön odotetaan ensi vuonna olevan alle 0,4 % BKT:stä. Tämä on ristiriidassa sen kanssa, että olemme sekä EU:ssa että YK:ssa sitoutuneet nostamaan määrän 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta.

Suomen talous ja työllisyys pohjautuvat kansainväliseen kauppaan ja yhteistyöhön, joissa Suomella ei ole varaa vetäytyä sisäänpäin. Kansainvälinen kehitysyhteistyö perustuu sekä alueellisesti että maailmanlaajuisesti yhteisten käytänteiden noudattamiseen. Suomen on pyrittävä toimimaan siten, että kansainväliset verkostomme mahdollistavat myös laajenevan taloudellisen yhteistyön eikä uskottavuutemme luotettavana yhteistyökumppanina kärsi. Meillä täytyy tämän lisäksi olla valmiutta sitoutua esimerkiksi YK:n kestävän kehityksen agendan sekä Pariisin ilmastositoumuksen toimeenpanoon,

syventyvään yhteistyöhön sekä uusien ja jo tehtyjen kansainvälisten sopimusten toteuttamiseen.

Ulkoasiainministeriön vuoden takaisen riippumattoman arvion mukaan kansalaisjärjestöjen tekemä kehitysyhteistyö on tuloksellista ja tehokasta. Arvion johtopäätösten mukaan järjestöjen tukeen kohdistuneet leikkaukset olivat virhe ja rahoitusta tulisi lisätä. Leikkaukset ovat paitsi ajaneet järjestöt ahdinkoon, ovat ne myös ristiriidassa hyvän hallinnon käytännön kanssa äkinäisen toteutuksen vuoksi. Kokonaisuudessaan leikkaukset vaurioittavat Suomen mainetta luotettavana ja pitkäjänteisenä yhteistyökumppanina kansainvälisillä kentillä.

Ulkopolitiikan piirissä toimivan järjestötyön resurssit on turvattava

Ulkoministeriön myöntämä rahoitus Suomen ulko- ja Eurooppa-politiikan piirissä toimiville järjestöille on laskeutunut reilulla kolmanneksella vuosina 2008—2016 samalla, kun kustannustaso on noussut. Lisäksi ulkoministeriö muutti vuoden 2017 talousarvioesityksessään tuen hakuperusteita siten, että budjettikirjassa ei enää luetuttavien kansalaisjärjestöjen nimiä. Sama pätee vuoden 2018 talousarvioesitykseen. Määrärahan taso vastaa tällä hetkellä 2000-luvun alun tilannetta. Viime vuonna hakijoiden määrä kasvoi myöntöperusteiden laajentumisen myötä kolmanneksella, ja kasvusuuntaus jatkuu todennäköisesti myös kuluvan vuoden hakukierroksella. Rahoituksen ennustettavuuden puute, projektilähtöisyys ja lyhyet rahoitusjaksot vaikeuttavat pitkäjän-

teistä toimintaa ja kumppanuuksien luomista.

Kansalaisjärjestökenttämme tekee tärkeää työtä pohjautuen valtavaan määrään sellaista asiantuntemusta, jota valtionhallinnosta ei löydy. Ulkoministeriön vuoden takaisen arvion mukaan järjestöjen toiminta on tuloksellista ja tehokasta. Suomalaisista ulkopoliittista osaamista ja verkostoja arvostetaan maailmalla laajasti. Tämä koskee myös järjestöjemme tekemää työtä. Niinpä Suomen ei kannata heikentää järjestöjemme asemaa, vaan pikemmin vahvistaa ja tukea niitä.

Työ rauhan ja ihmisoikeuksien puolesta on entistä tärkeämpää

Kansalaisyhteiskunnan tilaan on alettu maailmanlaajuisesti kiinnittää huomiota osana demokratiaa, ihmisoikeuksia, osallisuutta ja hyvinvointia. Mitä monimuotoisempi kansalaisyhteiskunta on, sen paremmat valmiudet sillä on selviytyä kriiseistä.

Samaan aikaan, kun OKM on yhdistänyt eri momenteilla olevia järjestöjen tukemista yhdelle momentille, on myös määrärahoja vähennetty.

SDP ESITTÄÄ

- Lisätään kehitysyhteistyömäärärahoja 100 miljoonalla.
- Lisätään 1 miljoona euroa ulkopolitiikan kannalta keskeisten teemojen piirissä toimivien järjestöjen tukemiseen.
- Lisätään OKM:n järjestötukeen 1,7 miljoonaa erityisesti rauhajärjestöille ja ihmisoikeustyöhön.

Lisäksi selvitysosassa avustusten käyttötarkoituserusteluissa on menty epämääräisempään suuntaan. Esimerkiksi rauhantyötä ei enää mainita erikseen. Pelättävissä on, että rauhantyön resurssija aiotaan vähentää merkittävästi.

Erytystä huolta aiheuttaa ihmisoikeusliiton tilanne. Ihmisoikeusliitto on Suomen ainoa kokonaisvaltaisesti Suomen ihmisoikeustilannetta seuraava järjestö. Suomi korostaa ulkopoliittikan juhlapuheissa kyllä ihmisoikeusjärjestöjen ja ihmisoikeuspuolustajien työn turvaamisen tärkeyttä, mutta silti hallitus on vähentämässä resurssija. Järjestö tekee arvioita Suomessa vierailleville kansainvälisille elimille – Suomen tilanteesta ja raportoi YK:n ihmisoikeusoppimuksia valvoville komiteoille.

DIGITALISAATION JOHTAMISTA ON PARANNETTAVA

Hallinnon digitalisaation ja tietohallinnon kehittämishankkeet ovat yleensä kalliita, pitkiä ja usein myöhässä jopa vuosia. Valtion vuosittaiset tietohallintomenot ovat lähes 800 milj. euroa ja koko julkisen hallinnon jopa 2 miljardia euroa. Hankkeiden tulokset ovat monesti toiminnallisesti vaatimattomia, eivätkä ne tehosta toimintaa tai tue digitalisaatiota. Digitalisaation johtaminen on heikkoa, minkä vuoksi se tulee uudistaa. Tietohallinnon rakenteita tulee yksinkertaistaa hallinnon toimeenpanon parantamiseksi ja säästöjen aikaansaamiseksi. Digitalisaatio- ja hankintaosaamista tulee vahvistaa ja päällekkäinen työ lopettaa. Kehittämishankkeiden keston rajaamisella ja ketterillä hankintatavoilla voidaan saavuttaa laadukkaampia tuloksia nopeammin ja pienemmin kustannuksin. Kustannusten painopistettä tulee siirtää ylläpidosta kehittämiseen, mikä voi tuoda merkittäviä säästöjä. SDP on arvioinut, että lyhyellä aikavälillä säästöpotentiaali on n. 200 miljoonaa euroa, ottaen huomioon myös suunniteltujen kahden erillisen sote-ICT-yhtiön järkevämmän toteuttamisen.

Hallituksen rahoitus valinnanvapauspiloteille ylimitoitettu

Hallitus on esittänyt budjetissaan 100 miljoonaa euroa sote-valinnanvapauspiloteihin. Esitys sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistamiseksi on parhaillaan eduskunnan

käsiteltävänä, mutta siihen liittyvä esitys valinnanvapauslainsäädännöstä on vasta lausuntokierroksella. Uudistuksen valmistelun tässä vaiheessa ei ole perusteltua lähteä kokeilemaan merkittävillä rahasummilla valinnanvapauspiloteja, jotka jouduttaisiin toteuttamaan epävarmalla lainsäädäntöpohjalla. Näistä piloteista saatavia kokemuksia ei edes ehdittäisi hyödyntää uuden lainsäädännön valmistelussa.

SOTE- JA MAAKUNTA-UUDISTUS SISÄLTÄVÄT VALTAVIA RISKEJÄ

Hallituksen suunnittelemaan sote-uudistukseen ja erityisesti siihen liittyvään, lausuntokierroksella olevan valinnanvapausesityksen, liittyy merkittäviä riskejä ja kustannuspaineita. Taloudelliset riskit liittyvät erityisesti kilpailun puutteeseen, perustason palveluntuottajien kustannusten ulkoistukseen maakunnalle, asiakkaiden valikointiin, palveluverkon hallintaan ja sote-integraation puutteelliseen toteutumiseen sekä markkinoiden hallitsemattomaan avaamiseen.

Uusimman valinnanvapausmallin keskeinen riski on, että se vaarantaa sairaaloiden päivystystoiminnan ja piristoloi erikoissairaanhoidon asiakassetien ennustamattoman käytön myötä. Erikoissairaanhoidon toimii nykyisellään Suomessa pääsääntöisesti erittäin laadukkaasti ja se on kustannustehokasta. Hallituksen suunnittelema malli on viemässä väärään suuntaan.

Asiantuntijoiden puheenvuorossa on noussut laajasti esiin, että valitusmallissa on vaarana kustannuskehityksen karkaaminen käsistä ja että julkisen sektorin mahdollisuus ohjata koko palvelukokonaisuutta on kaventumassa selvästi. Hallituksen asettaman 3 miljardin kustannusten nousun hillintätavoitteen saavuttamista pidetään yleisesti epärealistisena hallituksen suunnittelema mallilla.

Samalla hallitus olisi rajoittamassa maakuntien ja siten sote-palvelujen rahoituksen kasvua suoraan lailla. Kun ilmeiset kustannuspaineet yhdistyvät rahoituksen rajoittamiseen lailla, on olemassa ilmeinen riski, että palvelujen määrää joudutaan tulevaisuudessa karsimaan tai palvelumaksuja joudutaan nostamaan merkittävästi.

Samalla on syntymässä riski, että

maakuntien rahoitusmalli johtaa selvään rahoitusvajeeseen muissa kuin sote-palveluissa. Maakuntien rahoitus olisi muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta yleiskatteista, eli valtiolta ja kunnilta maakunnille siirtyvien tehtävien määrärahat siirtyisivät valtion budjetin nykyisiltä erillisiltä momenteilta maakuntien yleiskatteiselle momentille. Sen myötä eduskunnan budjettivalta supistuu valtiolta maakunnille siirtyvissä tehtävissä huomattavasti. Rahoitusvastuu säilyy valtiolla, mutta mahdollisuudet ohjata rahojen käyttöä poistuisivat.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen kasvavien kustannusten paineissa on todennäköistä, että maakunnat käyttävät sosiaali- ja terveydenhuoltoon laskennallista rahoitusta enemmän resurssija, jolloin muihin kohteisiin jää vastaavasti vähemmän rahaa.

Tällä on väliä erityisesti työvoimapaalvelujen rahoituksessa: jatkossa valtiolla ei olisi työkalua, jolla se voisi vaikuttaa työvoimapolitiikkaan tosiasiaa käytettyihin määrärahoihin esimerkiksi suhdannetilanteen mukaan, koska niistä päättäisi maakunta. Kuitenkin työttömyyden kustannukset jäisivät jatkossakin pääosin valtion ja sosiaalivakuutuslaitosten maksettaviksi. Tässä on selvä epäsuhta, mikä heikentää mahdollisuuksia toteuttaa tehokasta ja tarkoituksenmukaista työllisyyspolitiikkaa tulevaisuudessa.

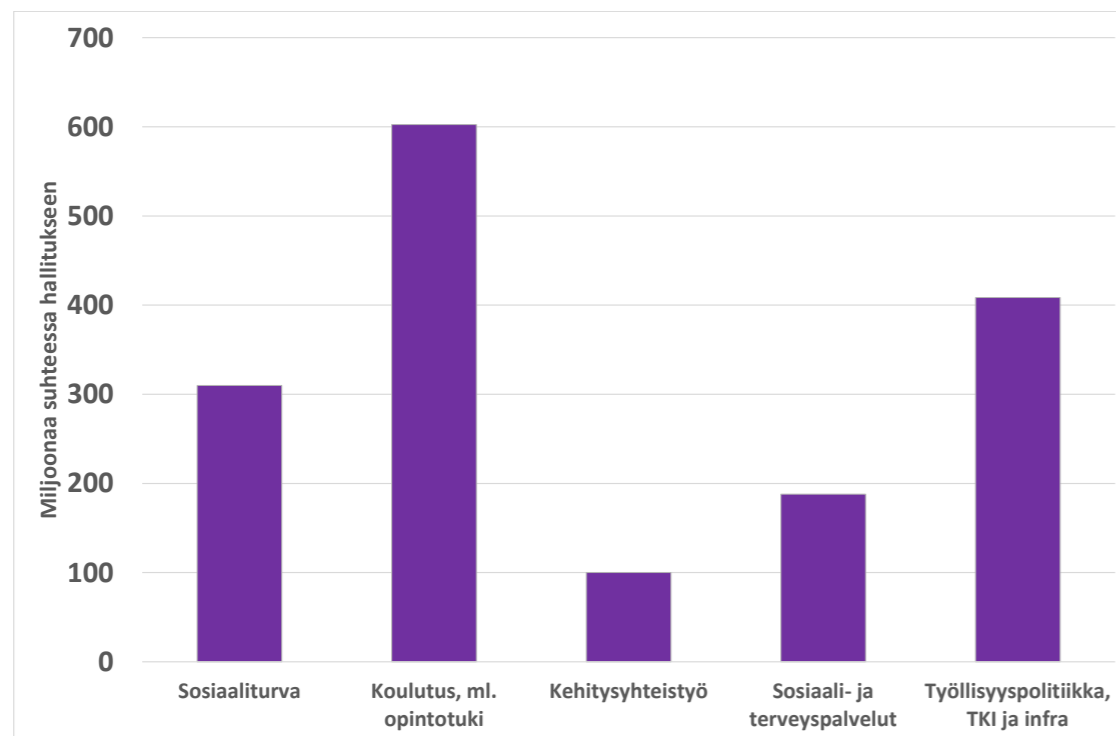
Uudistus on hallituksen suunnitteleman riskialttiin mallin sijaan toteutettava hallitusti ja vaiheittain niin, että ensin saatetaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäjäpohja kuntoon, tämän jälkeen päätetään rahoitusjärjestelmästä ja lopuksi lisätään valinnanvapautta niin, että kansalaisille turvataan yhdenvertaisesti laadukkaat ja oikea-aikaiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Muissa kuin sote-palveluissa tulisi edetä vasta huolellisen harkinnan ja perusteellisen suunnittelun jälkeen. Vain näin muutosprosessi saadaan pidettyä hallittuna ja kansalaisille tärkeät palvelut turvattuina.

Sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistus on toteutettava niin, että terveys- ja hyvinvointierot kaventuvat, palveluiden yhdenvertaisuus toteutuu ja palveluiden tuottamisen ensisijainen vastuu on julkisella sektorilla, jota yksityinen ja kolmas sektori täydentävät. Palveluintegraatio on uudistuksessa turvattava niin, että kustannusten hillintä on mahdollista kansalaisten yhdenvertaisuutta vaarantamatta.

SDP:N VAIHTOEHDOS SA OTETAAN VÄHEMMÄN VELKAA

SDP:n vaihtoehdossa valtion velkaantuminen jää 170 miljoonaa euroa pienemmäksi kuin hallituksella. Sosialidemokraattien veromalli ei ole yhtä antelias suuripalkkaisille ja omaisuustulojen saajille kuin hallituksen. Lisäksi aktiivisempi työvoimapolitiikka vahvistaisi verotuloja. Lisätuloja SDP hankkisi myös aktivoimalla valtion tasetta. Kertaluonteiset tulot käytetään kertaluonteisten menojen rahoitukseen.

Kuva 20. SDP:n vaihtoehdon panostukset hallituksen esitykseen verrattuna.

Yhteenveto SDP:n vaihtoehtobudjetista

Tulot

	valtio, miljoonaa
RAKENTEELLISET UUDISTUKSET, SÄÄSTÖT JA TEHOSTAMINEN	
Harmaan talouden torjunta (ohjelma)	200
Verovälttelyn torjunta (ohjelma)	100
Makeran lisärahoituksen poisto	49
Hallinnon digitalisaatio- ja toimintauudistuksen tuotot	200
Rinteen mallin lisäverotulot	51
Kuntatyöllistämismallin lisäverotulot	30
Väylämaksun (puolituksen) puolitus	-24
TASEET KÄYTTÖÖN	
Sitran tase	355
Suomen pankin tase	70
VEROTULOT, TULONMENETYKSET JA HUOJENNUKSET	
Vero- ja etuuskokonaisuuden verotulot valtiolle (ks. liite ja laatikko s. 35)	339
Sijoitusvakuutusten vero	115
Luovutustappion laajennetun vähennysoikeuden poisto	20
Konsernilainojen korkovähennyksen tarkistus	60
Osakeyhtiöiden tappiovähennyksen palauttaminen aiemman mukaiseksi	3
Rahoitusvero	230
Alv-velvollisuuden alarajan nosto 30 000 euroon	-97
Ensimmäisen työntekijän palkkausvähennyksen verotulomenetys	-20
Perintö- ja lahjaverotuksen muutokset	59
Metsälahjavähennyksen peruminen	13
Säästö autoveron alennuksesta	40
Energiaveron palautus	-20
Voimalaitosvero	85
Terveysperusteinen vero	102
Yhteensä	1 960

Menot verrattuna hallituksen esitykseen

Tähän on koottu kaikki edellä kuvatut määrärahamuutokset hallinnonaloittain. Niiden lisäksi varataan 100 miljoonaa "arjen kipupisteisiin". Tällä määrärahalta varaudutaan kattamaan niitä menoja, joihin ei ole erikseen kohdennettua määrärahaa vaihtoehtobudjetissa.

Momentti	Euroa	Määrärahan sisältö
UM		
24.30.66	100 000 000	Kehitysyhteistyömäärärahojen korotus
24.90.50	1 000 000	Järjestöjen määrärahojen turvaaminen
OM		
25.10.03	3 100 000	Tuomioistuimien toimintamenot (harmaa talous)
25.20.01	2 000 000	Ulosottolaitoksen toimintamenot (harmaa talous)
25.30.01	2 100 000	Syyttäjälaitoksen toimintamenot (harmaa talous)
SM		
26.10.01	3 000 000	Poliisin toimintamenot (harmaa talous)
VM		
28.10.01	1 700 000	Verohallinnon toimintamenojen lisäys (harmaa talous)
28.10.02	3 100 000	Tullin toimintamenojen lisäys (harmaa talous)
28.90.30	137 000 000	Valtionosuuksien indeksileikkausten ja kiky-leikkauksen perumiseen
28.90.30	15 000 000	Peruspalvelujen VOS (Varhaiskasvatuksen ryhmäkokojen pienentäminen)
28.90.30	6 600 000	Peruspalvelujen VOS (Subjektiiivisen päivähoito-oikeuden palautus)
28.90.30	5 000 000	Peruspalvelujen VOS (Lapsiperheiden kotipalvelun lisääminen)
28.90.30	26 050 000	Peruspalvelujen VOS (Riittävät vanhuspalvelut: hoitajamitoitus ja kuntoutus)
28.90.30	190 000 000	Peruspalvelujen VOS (Ammatillisen koulutuksen leikkausten peruminen)
28.90.30	100 000 000	Homekorjausinvestoinnit (siemenraha kunnille)
28.90.30	38 000 000	Varhaiskasvatusmaksujen alennuksen kompensointi kunnille
OKM		
29.10.30	18 000 000	Yleissivistävän koulutuksen indeksileikkausten ja kiky-leikkauksen peruminen
29.10.30 ja	20 000 000	Maksuton toinen aste, oppivelvollisuuden pidentäminen
29.20.30		
29.10.30	15 000 000	Perusopetuksen laadun ja tasa-arvon vahvistaminen
29.10.30	4 000 000	Harrastuslupauksen toteuttaminen
29.10.31	5 000 000	Sivistystyön oppilaitosten indeksileikkausten ja kiky-leikkauksen peruminen
29.20.30	20 000 000	Ammatillisen koulutuksen indeksileikkausten ja kiky-leikkauksen peruminen
29.20.30	10 000 000	Ammatillisen työvoima- ja kotouttamiskoulutuksen lisääminen
29.20.33	20 000 000	Nuorten aikuisten osaamisohjelman turvaaminen
29.40.20	5 000 000	Positiivisen rakennemuutoksen tukeminen (korkeakoulujen aloituspaikat)

29.40.50	69 000 000	Yliopistojen perusrahoituksen indeksileikkausten ja kiky-leikkauksen peruminen
29.40.50	10 000 000	Korkea-asteen aloituspaikkojen lisääminen
29.40.50	10 000 000	Tampere3-hankkeen lisärahoitus
29.40.55	44 000 000	AMK-perusrahoituksen indeksileikkausten ja kiky-leikkauksen peruminen
29.80.31	3 000 000	Museoiden, teattereiden ja orkestereiden leikkausten peruminen
29.80.50	1 700 000	Järjestöjen valtionavustusten turvaaminen
29.90.52	174 000	Liikunnan koulutuskeskusten leikkausten peruminen
		Opintorahan leikkauksen peruminen on esitetty STM:n pääluokassa osana muuta etuuskokonaisuutta*
LVM		
31.10.77	100 000 000	Väyläverkon kehittäminen (uusien väylähankkeiden aloittaminen)
31.30.63	10 000 000	Junaliikenteen ostopalveluiden lisääminen
TEM		
32.01.01	2 000 000	Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenojen lisäys (harmaa talous)
32.20.40	60 000 000	TKI-panostukset ja pk-yritysten kansainvälistyminen
	7 500 000	Positiivisen rakennemuutoksen tukeminen (kasvunalueiden vahvistaminen)
32.20.40	2 500 000	Kiertotalousohjelma
32.20.40	5 000 000	Luovan talouden ohjelma
32.30.01	10 000 000	Lisäys TE-toimistoille ja kunnille työnhakijoiden palveluun
32.30.51	10 000 000	Järjestöjen palkkatuen lisäys
32.30.51	20 000 000	Nuorisotakuun leikkausten peruutus
32.30.51	20 000 000	Ammatillisen työvoima- ja kotouttamiskoulutuksen lisääminen
32.30.51	60 000 000	Palkkatuella työllistäminen
32.40.01	1 500 000	Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimintamenojen lisäys (harmaa talous)
STM		
Useita	347 000 000	*Etuuskokonaisuuden menot yhteensä: perusturvaetuuskokouksien ja asumistuen indeksikorotukset, opintorahan korotus sekä kansan- ja takuueläkkeen korotukset (kokonaisuus kuvattu tarkemmin liitteessä ja laatikossa s. 35 - 37)
33.02.07	1 500 000	Työsuojeluviranomaisten toimintamenojen lisäys (harmaa talous)
33.20.50	16 000 000	Ansiöpäivärahan aktiivimallin omavastuupidennyksen peruminen
33.20.51	3 000 000	Peruspäivärahan aktiivimallin omavastuupidennyksen peruminen
33.20.52	18 000 000	Työmarkkinatuen aktiivimallin omavastuupidennyksen peruminen
33.10.54	4 000 000	Yleisen asumistuen osa-asunnon normimuutoksen peruminen
33.30.60	20 000 000	Diabetes-lääkekorvauksien leikkauksen peruminen
33.60.38	-100 000 000	Valinnanvapauspilottien lykkäys
33.60.52	2 000 000	Turvakotipaikkojen lisääminen (Istanbul-sopimus)
33.50.52 ja	20 000 000	Veteraanien palvelut
33.50.56		

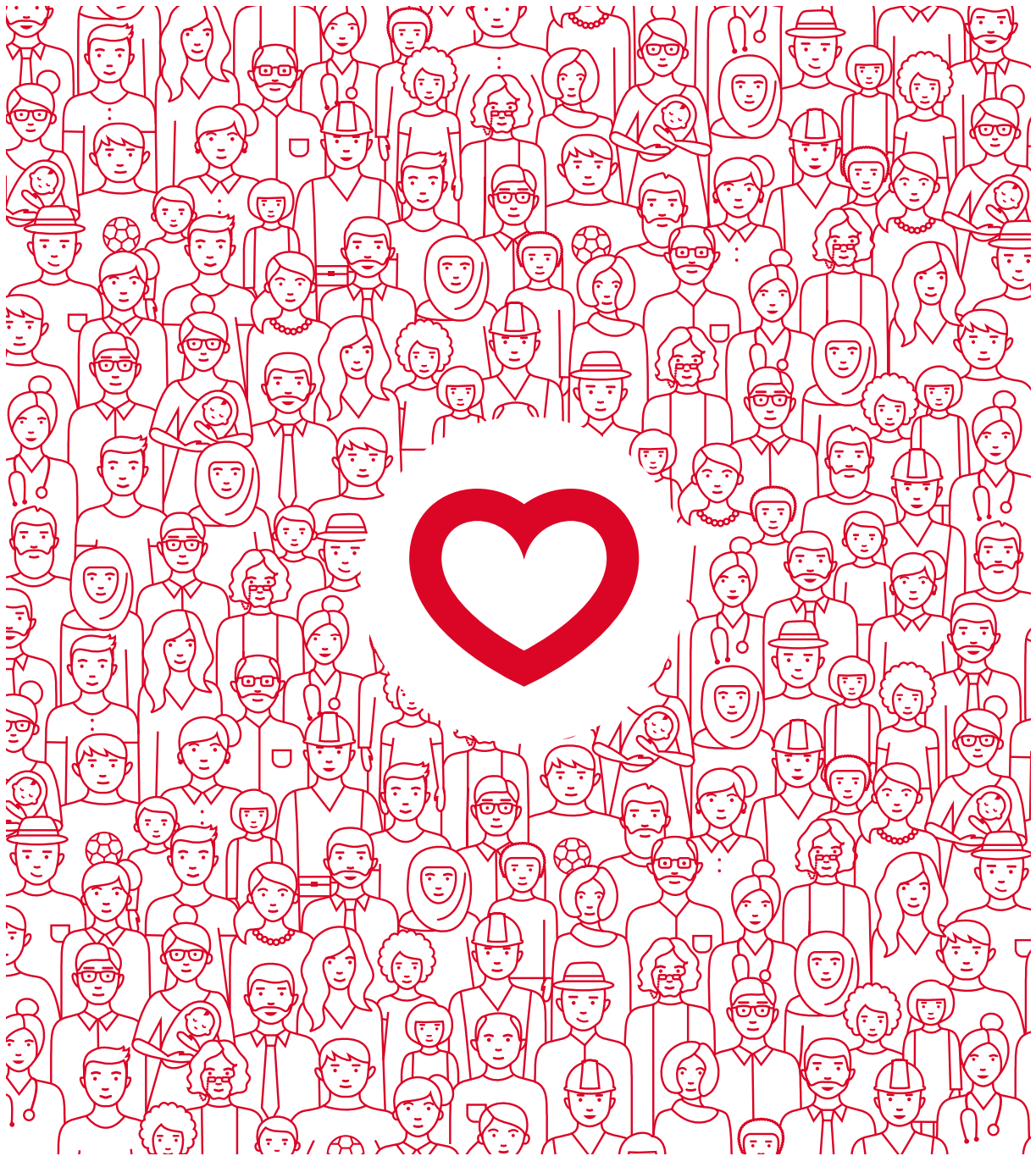
YM

35.01.64	200 000	Avustukset ympäristöjärjestöille
35.10.61	1 000 000	Metsähallituksen määrärahan lisäys (nuorten työllistäminen)
35.10.63	10 000 000	Luonnonsuojelualueiden hankinta (Metso-ohjelma)
35.20.60	0	Budjetin ulkopuolisen ARA-rahaston muutokset: korkotuen kehittäminen, käynnistysavustukset, korjaus- ja energiainvestoinnit, purkuakordit, asuinalueiden kehittäminen ja asumisneuvonta
	150 000 000	Lomarahojen leikkauksen palauttaminen (julkisen talouden nettokustannus)
	100 000 000	Lisäykset arjen kipupisteisiin (häätäkeskukset 2,5 milj., naisjärjestöt 0,2 milj., kansallispuistot ja muut tulevat tarpeet)

YHTEENSÄ 1 789 724 000

TASAPAINO SUHTEESSA HALLITUKSEEN + 170 276 000**Vaikutus kuntatalouteen**

Vaikutus kuntien tasapainoon (netto suhteessa hallitukseen)	Milj.
Vero- ja etuusmuutosten vaikutus kuntien verotuloihin	63
VOS-korotukset	137
Yhteensä	200

**MAAILMAA VOI MUUTTA.
TARVITAAN VAIN ROHKEITA IHMISIÄ.**

SDP.FI